

Riksdagens protokoll

1997/98:42

Måndagen den 8 december

Kl. 10.00 – 17.10

Protokoll
1997/98:42

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 1 och 2 december.

2 § Meddelande om plan för kammarens sammanträden

Talmannen meddelade att en plan för kammarens sammanträden under tiden den 20 januari–27 mars 1998 delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 11 december kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsminister Göran Persson, justitieminister Laila Freivalds, socialminister Margot Wallström, statsrådet Leif Blomberg, arbetsmarknadsminister Margareta Winberg, försvarsminister Björn von Sydow och statsrådet Thomas Östros.

4 § Meddelande om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1997/98:95

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:95 av Göthe Knutson (m) om SJ:s trafikledningshaveri.

Göthe Knutson (m) har lämnat ovanstående interpellation till försvarsministern. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Den kommer emellertid att besvaras först nästa år, eftersom årets debatttillfällen är slut. Vilka tider som finns tillgängliga i kammaren för interpellationssvar 1998 är inte klart ännu, vilket gör att jag ber att få återkomma om dag och tid längre fram.

Stockholm den 3 december 1997

Ines Uusmann

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen meddelade att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om en gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme och undanröja hinder för dess utveckling *KOM (97) 514*

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Kulturutskottets betänkande 1997/98:KrU1
Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU10

Rättsväsendet

*Riktlinjer för kriminal-
politiken samt rätts-
hjälpkostnader,
Rättsmedicinalverket
och Gentekniknämnden*

7 § Rättsväsendet

Föredrogs
Justitiekanslärarens betänkande 1997/98:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 1997/98:1 delvis)

Riktlinjer för kriminalpolitiken samt rättshjälpkostnader, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden

Anf. 1 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Helt centralt för den moderata politikens utformning – oavsett vilket området det gäller – är tilltron till människors förmåga och vilja att ta ansvar för sina egna val och sitt eget liv. Överfört till moderat kriminalpolitik innebär det att varje människa som är i stånd att ansvara för sina handlingar och beslut också har både rätt och skyldighet att göra det.

Anledningen till att flertalet av oss inte begår brott som vuxna är att vi redan i unga år har fått lära oss betydelsen av att visa respekt för andra människors liv, hälsa och egendom. Sådana grundläggande normer har större betydelse för människors beteende än varje slag av lagstiftning även om sådan också måste finnas. Samtidigt måste respekten för straffsystemet, som just är grundat i sådana värderingar, upprätthållas genom en konsekvent reaktion vid brott. Brister medborgarna i respekten för

grundläggande normer och värderingar hotas rättstryggheten och hela fundamentet för det civiliserade samhället, vilket påverkar landets brottsnivå.

Om vi skall kunna förhindra att den redan utbredda normlösheten rotar sig ännu mer och återupprätta ett samhälle grundat på fasta moraliska och rättsliga värderingar krävs en opinion för dessa grundläggande värden. En av Moderaternas största framtidsuppgifter är att driva denna opinionsbildning bland såväl enskilda individer som bland förtroendevalda och beslutsfattare. Det är framför allt på detta sätt som vi kan uppnå ett samhälle grundat på lag och ordning, där en av flertalet medborgare omfattad uppfattning om vad som är rätt och orätt fungerar som ett sammanhållande värdekitt.

En vanlig källa till otrygghet och vanmakt är rädslan för brott. Hösten 1996 genomförde BRÅ en opinionsundersökning om svenska folkets attityder till brott och brottsförebyggande åtgärder. Av undersökningen framgår att svenska folket anser att våldsbrottsligheten är det i särklass största samhällsproblemet efter arbetslösheten.

Den alltmer utbredda rättsotryggheten i Sverige måste ses mot bakgrund av senare års stora besparingar på rättsväsendet. Medborgarna upplever att deras berättigade krav på rättssäkerhet och rättstrygghet inte längre tillgodoses. För att kunna återupprätta medborgarnas förtroende för rättssamhället krävs skärpta kriminalpolitiska mål och ett stärkt rättsväsende.

Om brottsligheten skall kunna bemästras måste kriminalpolitiken samverka med andra samhälleliga områden och bygga på en helhetssyn. Åtgärder som bidrar till ett tryggare samhälle och minskad segregation är viktiga inslag i brottsbekämpningen. Av särskild betydelse är familjens roll. Familjen måste kunna fungera både som vårdare och förvaltare av det man byggt upp tillsammans inom familjen. Familjen måste dessutom fungera som en frontlinje mot missbruk och kriminalitet.

På grund av den ekonomiska stagnationen i vårt land, med hög arbetslöshet, höga skatter och ett allt större bidragsberoende, har många familjer drabbats av såväl ekonomisk som social otrygghet. Långtidsarbetslösa, ekonomiskt och socialt svaga familjer har inte alltid den styrka som behövs för att kunna tillrättavisa ett besvärligt barn i tonåren som t.ex. genom sitt asociala beteende signalerar att allt inte står rätt till eller som kanske redan har tagit steget in i kriminalitet. Det finns här skäl att också ur ett brottsförebyggande perspektiv framhålla landets behov av fler riktiga arbeten och lägre skatter, så att alla familjer får en verklig möjlighet att bygga upp en ekonomisk och social grundtrygghet för framtiden. Även om det inte finns något starkt direkt samband mellan hög arbetslöshet och stigande brottslighet, riskerar arbetslösheten att indirekt påverka brottsutvecklingen på ett negativt sätt.

Många föräldrar upplever att de saknar argument för att kunna övertyga sina tonåringar om faran med att pröva narkotika. Ett tydligt tecken på detta är att alltför unga människor i dag prövar narkotika. Många föräldrar tenderar också att brista i sin förmåga att utöva tillräcklig uppsyn över sina barn. Oavsett vad det beror på är detta ett faktum, i annat fall hade vi inte haft de problem med ungdomsbrottslighet som vi faktiskt har.

Prot. 1997/98:42
8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Som föräldrar – eller över huvud taget som vuxna – har vi en skyldighet att dels fungera som goda förebilder för de unga, dels ”lägga oss i” så fort vi upptäcker att unga människor i vår närhet genom sitt beteende signalerar att de är på väg att spåra ur. Detta innebär bl.a. att vi alla har ett ansvar för att med ord och handling tydligt visa att vi inte accepterar kriminalitet eller andra hänsynslösa beteenden.

Efter familjen är det skolan som har den viktigaste uppgiften då det gäller att förebygga brott. Det är här inte endast fråga om att skolan skall förmedla grundläggande kunskaper om vad som är rätt och fel i samhället. Det gäller i lika hög grad att se till att skolarbetet fungerar. Märker elever att de inte behöver följa lärarnas anvisningar eller att de kan skada andra elever eller skolans egendom utan att de möts av en reaktion är detta ett svek både mot de elever som drabbas och mot den normöverföring som familj och lagstiftare bedriver. Det är av största vikt att den unge inser att samma regler gäller i skolans värld som för samhället i övrigt.

Under de senaste månaderna har uttalanden från olika politiska partiers företrädare kunnat tolkas som att det nu föreligger en samsyn om behovet av att öka människors trygghet mot brott. Bl.a. har Socialdemokraterna vid upprepade tillfällen uttalat att det inte föreligger någon egentlig skillnad mellan den moderata och den socialdemokratiska kriminalpolitiken. En nyhet i den kriminalpolitiska debatten är att även Vänsterpartiet och Miljöpartiet sagt sig efterfråga fler poliser och ökad trygghet på gator och torg.

Vi moderater välkomnar en utveckling i riktning mot en ökad kriminalpolitisk samsyn om vad som måste göras för att öka människors rättstrygghet och rättssäkerhet. För att verklig samsyn skall kunna uppnås, och leda till resultat, förutsätts det emellertid att vissa grundläggande krav är gemensamma.

Tyvärr är det inte mycket som tyder på att de grundläggande kraven uppfylls. De ekonomiska förutsättningarna för rättsväsendet har med de beslut som redan fattats inte i någon större utsträckning förbättrat förutsättningarna för rättsväsendet. Kvar står alltså det faktum att en allt mindre andel av de anmälda brotten klaras upp trots att brottslingarna i många fall är kända av polisen. Vad som framför allt har minskat är uppkläringen av brott i mellanskiktet, dvs. den s.k. vardagsbrottsligheten, som drabbar folk i allmänhet i form av stölder och inbrott. Utvecklingen har gått dithän att människor som faller offer för brott i vårt land inte längre kan lita på att polisen kan göra vad som krävs för att brottslingen skall kunna gripas och brottet klaras upp.

När staten inte längre mäktar med att uppfylla en av sina viktigaste uppgifter, nämligen att skydda medborgarna mot brott, brister själva fundamentet för det civiliserade samhället. I den situationen befinner sig det svenska samhället i dag.

Fru talman! Riksdagen har redan fattat beslut om rättsväsendets resurser, och dessa är enligt vår uppfattning klart otillräckliga. Då vi moderater inte i detta sammanhang får framställa yrkanden i denna fråga vill vi i vart fall få utgångspunkten för kriminalpolitiken prövad i dag, varför jag yrkar bifall till reservation 3. Vi moderater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer men för tids vinnande begränsar vi oss till att yrka bifall till reservation 3.

Fru talman! I varje samhälle behövs det gemensamma normer och värderingar som återspeglar samhällsmedborgarnas rättsuppfattning. Alla har vi ett ansvar för att föra vidare grundvärderingar som humanitet, alla människors lika värde, hänsyn och tolerans, vilket ger de bästa förutsättningarna för trygghet och rättssäkerhet. En av rättsstatens viktigaste uppgifter är att skydda medborgarna mot våld och övergrepp och att garantera medborgarnas rättssäkerhet vid samhälleliga ingrepp.

För att klara detta krävs det fasta normer och etisk fostran i familj, skola och föreningsliv, olika brottsförebyggande åtgärder, ett effektivt polis-, åklagar- och domstolsväsende och en väl fungerande kriminalvård. Brottsoffren måste dessutom erhålla skydd och hjälp för att komma över de upplevelser som det innebär att utsättas för brottsliga handlingar. Rättssystemet måste vara uppbyggt så att de enskilda medborgarnas behov av skydd kan tillgodoses.

För att rättssystemet skall fungera krävs det att de rättsvårdande myndigheterna respekteras av medborgarna. Rättssystemet måste i sin tur erbjuda människor erforderlig rättssäkerhet. En tydlig och konsekvent tillämpning av lagstiftningen, en klar och tydlig utformning av lagarna, ett förutsebart straffsystem och en folklig förankring i de dömande församlingarna är viktiga förutsättningar för ett väl fungerande rättssamhälle.

Den viktigaste kriminalpolitiska uppgiften för samhället är att minska brottsligheten och därigenom öka människors trygghet. Brotsutvecklingen kan inte enbart stävjas genom de traditionella åtgärderna inom rättsväsendets ram, dvs. ingripande och reaktion på redan begångna brott. Antalet poliser behöver utökas, vilket nu också sker. Detta räcker dock inte. Det brottsförebyggande arbetet är en av de viktigaste hörnstenarna i det kriminalpolitiska arbetet för att minska brottsligheten och öka tryggheten för människorna.

Det krävs därför att alla medborgare tar sitt ansvar och deltar i det brottsförebyggande arbetet. Detta brottsförebyggande arbete måste prioriteras och förstärkas.

Varje samhällssystem bygger på en normbildning som reglerar rätt och fel i umgänget mellan människor. Såväl oskrivna som skrivna lagar är viktiga för ett samhälles funktion och påverkar dess utformning.

Det viktigaste ansvaret för denna normbildning och därigenom den grundläggande brottsförebyggande verksamheten ligger naturligtvis i första hand på familjen. Det är främst genom familjen som barn erhåller de värderingar och normer som avhåller dem från brott. Det är också familjen och den närmaste omgivningen som kan hjälpa till med att avhålla barn och ungdomar från att begå brott eller som kan, när brott redan begåtts, hjälpa till att sätta gränser och reda ut orsakerna till att brott begåtts. Barn behöver vuxenkontakt för att kunna utvecklas till trygga individer.

Även skola och barnomsorg har ett stort ansvar för normbildning. Diskussionen om rätt och fel måste börja tidigt. Skolans personal har goda möjligheter att följa barns och ungdomars utveckling. De kan tidigt upptäcka sociala problem och begynnande kriminella tendenser.

Det utvecklade svenska föreningslivet har också stor betydelse för normbildningen. Genom att barn och ungdomar deltar i föreningsverksamhet lär de sig respektera demokratiska värderingar. Föreningslivet

*Fel! Okänt
växelargument.*

skapar också möjligheter till meningsfulla fritidssysselsättningar, vilket är viktigt för att barn inte skall känna utanförskap i samhället.

För att effektivisera det brottsförebyggande arbetet behövs det en gemensam policy mellan olika myndigheter. Därutöver krävs det en bättre samordning mellan de myndigheter som har ansvar för barn och ungdomar. Skola, sociala myndigheter, polis och kriminalvård måste på ett tidigt stadium engageras i detta arbete. Ofta leder bristande samordning till att ungdomar inte tas om hand på ett tillfredsställande sätt, vilket skulle ha kunnat förhindra fortsatt brottslighet. Detta beror ofta på oklara ansvarsförhållanden mellan olika myndigheter.

Vi i Centerpartiet menar att det brottsförebyggande arbetet måste utgå från barn och unga. Hela samhällets engagemang måste alltså tas till vara. Vi centerpartister menar att varje kommun måste upprätta egna lokala brottsförebyggande planer där det övergripande ansvaret för att samordna utarbetandet av planerna bör ligga på kommunerna och de lokala polismyndigheterna. Detta finns utvecklat i reservation nr 2.

Fru talman! En väl fungerande demokrati förutsätter inte bara ett väl fungerande rättssystem utan också att medborgarna hyser förtroende för rättsstaten. Mycket tyder på att rättsstaten befinner sig i kris. Den svarar inte längre alltid mot de rättmätiga krav som medborgarna ställer.

Visst behöver rättsväsendet genomgå organisatoriska förändringar. Men jag anser att sådana förändringar, liksom sådana som rör materiell rätt, måste föregås av en grundlig analys och en helhetssyn på hela rättsväsendet. Det måste vara ett samlat grepp över reformarbetet. Det kan alltså inte vara som i dag, dvs. att man tar olika delar utan att se dem som en helhet. Jag kan som exempel nämna åklagarväsendet. När det regionaliserades blev det därmed centraliserat utan att man såg till helheten när det gällde samarbetet med polisen.

Enligt min mening bör riksdagen först ta ställning till riktlinjer för utformningen av det framtida rättsväsendet. Först därefter bör reformbehovet i detalj analyseras och beslut fattas. Regeringen bör alltså få i uppdrag att i ett första steg till riksdagen lägga fram ett förslag till sådana riktlinjer. Detta finns utvecklat i reservation nr 5.

Självklart står jag bakom dessa två reservationer, men i den fortsatta debatten väljer jag, för tids vinnande, att biträda andra reservationer.

Anf. 3 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Det som Ingbritt Irhammar säger låter väldigt bra. Vi är helt överens om att antalet poliser behöver ökas. Vi är också helt överens om att man måste ha en helhetssyn när man diskuterar omorganisation av rättsväsendet. Det jag inte får att gå ihop är att Ingbritt Irhammar och hennes parti, Centerpartiet, de senaste åren accepterat regeringens samtliga besparingsförslag och också har stött regeringen i dess mycket begränsade utökning av rättsväsendets budget. Jag skulle gärna vilja höra hur Ingbritt Irhammar förklarar att man skall kunna öka antalet poliser med en total bestående budgetförstärkning för polisen med 157 miljoner för 1998 samtidigt som vi vet att polisen innevarande år kommer att överskrida sin budget med ca 400 miljoner kronor.

Anf. 4 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla är överens om att vi behöver förstärka polisen. Det har vi nog tyckt under flera år. Trots detta har vi på grund av det statsfinansiella läget varit med, alla partier här i kammaren, om att spara på polisen i flera år.

För budgetåret fram t.o.m. 1997 hade moderaterna ett krav i sin budgetmotion om att polisen skulle tillföras 200 miljoner som skulle gå till Europol, till i första hand Schengensamarbetet och till att utbilda fler poliser. Detta har inte inneburit någon förstärkning för polisverksamheten i vårt land under detta år. Trots detta har moderaterna varit runt i olika polisdistrikt och samlat namn som överlämnats till justitieministern för att visa att om moderaternas politik hade genomförts hade vi haft ett antal fler poliser i verksamhet fram tills nu. Men så är inte fallet. Jag tycker ändå att det krävs en ärlighet här i kammaren. Vi har ju alla varit med och sparat.

Vi har nu en möjlighet, därför att vi har sanerat statens finanser, att förstärka rättsväsendet. Det görs genom en överenskommelse mellan Socialdemokraterna och Centern. Vi förstärker rättsväsendet med 1 miljard kronor på tre år. De närmaste åren kan vi finansiera en förstärkning med 400 nya poliser. Det är mitt svar till Gun Hellsvik.

Anf. 5 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är rätt intressant att höra att Ingbritt Irhammar indirekt beskyller oss moderater för bristande ärlighet. Vi kanske skall ha klart för oss att den första besparing som genomfördes på polisen under 90-talet stod vi moderater bakom genom den överenskommelse med socialdemokrater som skedde för budgetsaneringen. Därefter är det främst Centern, men även andra partier, som gett regeringen stöd.

Vi har de senaste åren yrkat på ökat anslag för polisen. Det måste vara ett resonemang som jag inte förstår som gör att Ingbritt Irhammar säger att om man får i gång utbildningen skulle det inte ha någon betydelse för antalet poliser.

Fortfarande har jag inte fått svar på min fråga hur tillskottet, som är det bestående tillskottet, på enbart 157 miljoner skall kunna ge fler poliser när polisen innevarande år får ett överskridande på 400 miljoner.

Anf. 6 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Fru talman! Jag vill åter påminna om den möjlighet som vi nu har att förstärka rättsväsendet, där det sker en förstärkning med 862 miljoner till polisen de närmaste tre åren. Det beror på att vi har lyckats sanera statens finanser. För första gången på över 30 år kommer vi nästa år att ligga i balans med statens utgifter och inkomster. Det är verkligen på tiden att vi rikspolitiker också tar ett ansvar för att klara av en balanserad budget, något som vi inte klarat hitintills.

Det stämmer att inte bara ni moderater utan även vi centerpartister, alla vi som ingick i den förra icke-socialistiska regeringen, var med att tillsammans med Socialdemokraterna spara 500 miljoner på polisen. Vi kan exercera i siffror, men det viktigaste är ändå att gå framåt och visa att vi behöver förstärka polisen. Vi gör det efter de möjligheter vi har, men en förstärkning av polisen, som jag sade i mitt anförande, är ändå aldrig

den enda lösningen för att minska brottsligheten i samhället och öka allmänhetens trygghet. Det måste ske genom att vi alla tar ett ansvar för att minska brottsligheten och värna varandra. Om vi så skulle fördubbla antalet poliser i landet skulle det aldrig finnas tillräckligt med poliser för att rycka ut vid alla sammanhang. Vi måste börja verkligen i grunden och försöka få alla samhällsmedborgare att inse detta och hjälpa till för att öka tryggheten i samhället.

Anf. 7 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Inom rättsväsendet är det särskilt två områden som man håller på med, och det är för det första brott och straff och brottsförebyggande verksamhet och för det andra rättsskipning och organisationen av rättsväsendet.

Det är viktigt att värna den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. När man vill förebygga och bekämpa brott är det viktigt att se till att polisen har resurser till det och att de enskilda personer som vänder sig till domstolarna kan känna att de får sitt fall dömt inom rimlig tid och blir dömda på ett rättssäkert sätt. Den som blir dömd och får ett straff måste veta och känna att vederbörande har blivit dömd på ett säkert sätt och i humanitetens tecken.

Vikten av att förebygga brott kan vi aldrig nog understryka vare sig vi står i riksdagens talarstol eller någon annanstans. Det är några åldrar som är särskilt viktiga att komma ihåg. Tar vi tag i våra barn innan de är i 11-årsåldern kan vi verkligen minska risken för dem att hamna i brottslighet. Det finns ett annat årtal som det också är viktigt att komma ihåg. Kan vi se till att våra ungdomar inte hamnar på brottets bana innan de är 23 år är det väldigt sällan som de efter 23 års ålder blir kriminella. För att vi skall lyckas med detta gäller det verkligen att vi vuxna, var vi nu än finns, bryr oss och bryr oss hela vägen även när det är besvärligt.

Det finns några oslagbara brottsförebyggare, oavsett om det är i Sverige eller någon annanstans, och det är föräldrarna. Men då måste vi se till att myndigförklara föräldrarna och låta dem få en möjlighet att inte bara aktivt delta i hemmet utan också i skolarbetet och i andra sammanhang. Jag tycker att det är en tragedi att lika mycket som föräldrarna får vara aktiva i sina barns verksamhet i skolorna när de är små, lika passiva måste de bli ju högre upp i åldrarna barnen kommer. Jag har själv fått uppleva hur man snarast känner sig om en inkräktare när man vill aktivt delta i verksamheten. Här måste det bli en radikal både förbättring och förändring.

När det gäller myndigheternas möjligheter och skyldigheter att ta del och aktivt hjälpa de barn och ungdomar som det går snett för vill jag understryka att det är väldigt viktigt att man hjälper till utan att hota att ta över. Myndigheterna skall vara en resurs tillsammans med föräldrarna. Det är föräldrarna som aktivt skall få styra. Det är bara undantagsvis som man skall skilja barn, ungdomar och föräldrar åt.

Ta tag i problemen. Många av er har säkert upplevt asocialitetslalomnen som går ut på att man väldigt tidigt är medveten om att Erik har problem, men barnavårdscentralen hoppas att förskolan tar itu med det, och förskolan hoppas att skolan gör det. Så går det år efter år, klass efter klass. Till sist går det för fort. Då blir det polisen och domstolarna som

får ta itu med det. Den unge som åker dit säger: Varför tog ni inte tag i mig innan det gick för fort?

Vi har haft några tuffa år i Sverige ekonomiskt. Det har naturligtvis också präglat rättspolitiken. Det finns tusentals ärenden som ligger på hög hos polismyndigheterna, även sådana ärenden där gärningsmännen är kända. Vi vet hur det ser ut i domstolarna. Det är alldeles för ofta som mål inte är avgjorda. I t.ex. kammarrätter finns närmare 6 500 skattemål som är äldre än 36 månader. På senare år har antalet socialförsäkringsmål som är äldre än 12 månader fördubblats. Det är inte ovanligt att ett socialförsäkringsmål i länsrätten tar mer än två år. Som jag sade tidigare förutsätter en väl fungerande demokrati inte bara ett väl fungerande rättssystem utan också att medborgarna hyser ett gott förtroende för rättsstaten. Tyvärr är det litet för ofta i dag som medborgare känner både missnöje och misstro därför att de känner att de har råkat illa ut.

Det finns naturligtvis många olika förklaringar. En av förklaringarna är den dåliga ekonomin, en annan de snabba svängningarna med de många olika omorganisationerna. En mycket viktig del i sammanhanget är att regeringens reformarbete företer en splittrad bild. Självklart måste man se till att förändra och omorganisera, men det är verkligen inte bra när man inte har ett samlat grepp över de omorganisationer man vill ha.

En av de saker som genomfördes i riksdagen och som Folkpartiet var emot var förändringen av rättshjälpen. Man ändrade rättshjälpslagstiftningen så att det blev ett rättsligt systemskifte, det blev ett generellt subsidiärt rättsskydd. Det innebär att den som har en rättsskyddsförsäkring som täcker den aktuella angelägenheten inte skall få rättshjälp på samma sätt som tidigare. Inte heller skall den som med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt eller sina ekonomiska personliga förhållanden borde ha haft en rättsskyddsförsäkring få hjälp. Det här var Folkpartiet emot, och vi hävdar med bestämdhet att det strider mot Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Den säger att alla, oavsett vilken ekonomisk situation man befinner sig i, skall få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt. Det kan man inte få om man inte har de ekonomiska förutsättningarna till en god juridisk hjälp.

Jag kommer tillbaka i debatten. För att inte behöva upprepa mig för mycket stannar jag här i denna del, och jag yrkar bifall till reservation 4 under mom. 6 om rättspolitisk strategi. Jag återkommer, fru talman, när det gäller underavdelningar inom rättspolitiken.

Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Kriminalpolitiken bör grundas på en helhetssyn. Det är egentligen den allmänna politiken som leder till social trygghet, en rättvis fördelning och ett samhälle som vilar på solidaritet mellan människor.

Kriminalpolitiken måste bygga på den allmänna socialpolitiken i första hand. I det brottsförebyggande arbetet är en av de viktigaste hörnstenarna att förhindra människor från att bli kriminella. Det är kriminalpolitikens viktigaste uppgift.

Fru talman! Familjen har givetvis en oerhörd betydelse i detta arbete. Det är familjen som skall uppfostra barnen, ge dem normer och stödja dem i deras utveckling. Samtidigt vet vi att många familjer har det svårt. Vi har en familjestruktur i Sverige där den vanliga kärnfamiljen i dag inte längre är ett begrepp. Vi har i dag en situation med en mycket hög arbets-

Prot. 1997/98:42

8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

löshet och många föräldrar som är ensamstående. Samhället måste kunna bidra med hjälp till dessa familjer för att de skall kunna fullfölja sin uppgift som fostrare.

Vi i Vänsterpartiet anser att en reform för sex timmars arbetsdag skulle öka föräldrarnas möjligheter att ha tid för sina barn och delta i barnens fostran på ett helt annat sätt. Men också skolan har en oerhört viktig betydelse.

Fru talman! Vi vet att det ute i landet under de senaste åren tyvärr har varit skolan som har fått ta de stora nedskärningarna, framför allt gäller det skolhälsovården. Det handlar om stora nedskärningar när det gäller skolsköterskor, skolkuratorer och skolpsykologer, trots, fru talman, att inriktningen från majoriteten i denna riksdag är att vi måste värna de barn som har behov av stöd. Men i verkligheten, ute i kommunerna, har inte inriktningen fullföljts. I dag kan vi se början till en förbättring. Man inser den stora vikten av att ha de här yrkesgrupperna inom skolan.

Men detta har också inneburit – och det, fru talman, har vi fått skrämmande signaler om – att trycket på barnpsykiatriska mottagningar runt om i landet har ökat drastiskt. Väntetiden för ett barn som är i akut behov av psykiatrisk hjälp och som mår dåligt kan vara upp till ett halvår. Det här är inte positivt ur ett brottsförebyggande perspektiv. Om samhället inte kan ge den hjälp som föräldrar och barn begär, har man misslyckats.

Undersökningar visar att den höga arbetslösheten skapar en otrygghet hos många föräldrar och barn. Detta är också något som i ett längre perspektiv kan skapa ett mer otryggt samhälle, och ett otryggt samhälle har också en tendens att skapa brottslighet. Det är viktigt att man inte gör kopplingen att arbetslöshet i sig gör att man blir kriminell, utan det är den otrygga tillvaro som skapas i samhället som blir en grogrund för utanförskap och ökad kriminalitet.

Den ökade segregationen i samhället har också en stor betydelse, och den har vi inte lyckats bryta. När utanförskapet i samhället blir för stort är det svårt för samhället att ha regler och normer som känns giltiga för människor som inte känner sig delaktiga i samhället. Därför är det, fru talman, det brottsförebyggande arbetet och den övriga sociala politiken som har den stora betydelsen.

Men det är också av betydelse hur rättsväsendet och polisväsendet fungerar, om människor upplever en trygghet i samhället så att man kan finnas där när brott har begåtts. Vi har, fru talman, under de senaste åren faktiskt sett en ökad misstro bland människor, en minskad förmåga hos polisen att klara upp brott och en minskad förmåga att komma när brott har begåtts. Detta är allvarligt. Därför ser jag det som väldigt positivt att polisen i regeringens budget nu får ökade resurser. Men vi anser inte att det är tillräckligt. Man behöver också förstärka framför allt när det gäller de civilanställda inom polisen, så att alla poliser skall kunna finnas ute och bedriva sitt arbete. Framför allt kommer den nya närpolisorganisationen att ha en oerhört stor betydelse i det brottsförebyggande arbetet. Därför är det viktigt att poliserna också finns ute bland människorna.

En annan sida, fru talman, är människornas tilltro till rättsväsendet, till den dömande makten. Flera talare har här tidigare talat om vikten av att bli rättssäkert dömd och att man får sina mål behandlade i god tid. Men något som inte har lyfts fram är hur man på grund av konststillhörig-

het blir behandlad av rättsväsendet. Hur är det i samhället i dag? Hur många gånger har vi tyvärr inte fått läsa om våldtäktsmål med friande domar? Rättsväsendets behandling av kvinnor i dessa situationer har en oerhört stor betydelse för tilltron. Det är också en fråga som man måste arbeta med. För att kunna få förtroende för rättsväsendet måste rättsväsendet kunna hantera dessa frågor på ett sätt som medborgarna accepterar.

Fru talman! Jag kommer att återkomma senare till fler av de nämnda områdena.

En fråga som vi också behandlar just nu är rättshjälpen. Rättshjälpen förändrades ju den 1 december. I dag är den subsidiär. Det handlar om att människor i stället skall ha sina egna rättsförsäkringar. Vänsterpartiet var emot denna förändring, för det är inte människors ekonomi som skall vara avgörande. Om människor inte har en egen försäkring men borde ha haft ekonomiska möjligheter till en egen försäkring, kommer de inte att få rättshjälp i framtiden. Detta är oerhört farligt i ett rättssamhälle.

Försäkringsbolagen har heller inte kunnat presentera hur de kommande försäkringarna kommer att se ut. Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag lagt tillbaka lika mycket pengar som den här reformen skulle spara. Men eftersom ramarna nu är fastlagda yrkar jag bifall till reservation 52, som är en reservation från Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Den handlar om att man snabbt måste utvärdera reformen för att kunna se effekterna av den och följa upp hur försäkringsbolagen har löst det hela samt vilka villkor det kommer att bli.

En annan del på det här området är Gentekniknämnden. Gentekniknämndens övergripande mål är att främja etiskt försvarbar och säker användning av genteknik så att oönskade effekter inte skall uppstå. Vi har i en motion pekat på vikten av att kunna sprida information om genteknik till allmänheten. När ramarna nu är fastställda finns det inte pengar. Det här är ändå en viktig fråga som behöver debatteras i samhället. Vi har en reservation om att det även bör finnas en konsumentrepresentant i Gentekniknämnden, för det är självklart att konsumentintressena måste vara företrädna i en sådan nämnd. I dag finns det en kommitté som skall arbeta med den här frågan, men det finns ingen anledning att avvakta det pågående utredningsarbetet för att lösa en så enkel fråga som ändå är så betydelsefull. Därför vill jag också yrka bifall till reservation 43.

Anf. 9 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Den centrala uppgiften för rättsväsendets myndigheter är att värna den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Detta ger, enligt Miljöpartiet, verksamheten inom rättsväsendet en särställning i den statliga verksamheten. Det är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt samhälle att verksamheten präglas av öppenhet och insyn. Vidare skall det utgå rättshjälp oavsett ekonomisk status.

Man kan inte isolera de huvudsakliga områdena inom kriminalpolitiken, dvs. frågor om brott och straff samt brottsförebyggande verksamhet eller området som gäller rättsskipningen och organisationen av rättsväsendet, utan den kriminalpolitiska inriktningen bör enligt Miljöpartiets mening grundas på en helhetssyn och på en inriktning av den allmänna politiken som leder till social trygghet, en rättvis fördelning och ett samhälle som vilar på solidaritet mellan människor. Medvetenheten om att

Prot. 1997/98:42

8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

beslut inom samhällspolitiken som gäller t.ex. arbetsmarknad, ungdomspolitik, socialpolitik och bostadspolitik kan få kriminalpolitiska bieffekter måste öka på såväl central som regional nivå.

I Miljöpartiets budgetförslag på rättsväsendets område yrkar vi på 17 miljoner extra samt en omfördelning inom ram. Vi avsatte 10 miljoner extra till åklagarna för att ge möjlighet att återanställa administrativ personal. Tyvärr gjordes det ju omfattande uppsägningar av den här personalkategorin för att ge utrymme för åklagarnas lönehöjning, som man var tvungen att ta inom ram. Analysen av effekterna var inte tillräcklig enligt vår syn.

Vi vill att 7 miljoner skall gå till Rättsmedicinalverket, som har fått en alltför snäv budet för att kunna bedriva sin verksamhet. 50 miljoner omfördelar vi inom ram från SÄPO till den vanliga öppna polisen för att även där kunna återanställa administrativ personal, då uppsägningarna gjort effektiviteten inom den vanliga polisen mycket sämre. Det är oerhört viktigt att denna personalkategori återanställs.

Vi vill också främja att pengar avsätts för att öka personalens delaktighet i beslut inom polisverksamheten. Personalen har ett stort ansvar som den också tar, och den har även många idéer till förbättringar. Men vi upplever att denna resurs inte tas till vara, vilket får följder för kvaliteten.

Vi vill också avsättas pengar till ledarskapsutveckling inom polisen. Det behövs en ny typ av ledarskap för att få fram personalens potentiella kraft. Cheferna måste ge personalen en chans att formulera sig. Jag återkommer till dessa problem under polisavsnittet.

En stor betydelse för rättsväsendet här i Sverige har också EU-samarbetet fått. Vi går mot en större överstatlighet, som gör att vi inte längre kan fatta vissa beslut i vår svenska riksdag eller i utskottsarbetet. Genom Amsterdamfördraget har det blivit överstatlighet på samtliga områden inom den tredje pelaren, inom vilken det rättsliga samarbetet fanns. Men det är väldigt svårt för den enskilde människan att se vilka effekter det får, för det innebär rambeslut, treårsförändringar, femårsförändringar, och en del av tredje pelarens områden flyttas direkt över till första pelaren och en överstatlighet. Dessutom är det majoritetsbeslut som skall gälla. Det finns en formulering i Amsterdamfördraget om att man skall konstruktivt avstå om man har en avvikande synpunkt. Effekterna när det gäller brott och straff blir ju stora om vi nu skall ha samma regler men inte får göra ändringar, på samma sätt som i Europol, dvs. att vi inte kan ändra någonting, utan antingen får vi vara med eller stå utanför. Det här är ju förödande.

Miljöpartiet anser naturligtvis att det är viktigt med tidig reaktion när barnen är unga för att förebygga brottsuppkomst. Det är där insatserna måste sättas in. Det gäller stöd och hjälp i skola och på dagis, och hjälpen skall centreras till den unge som har problem. Det är inte bara familjen som skall få stöd, utan det skall tillkomma just den unge. Många gånger är ju problemen familjeberoende. Det är familjen som utgör problemet.

De riksomfattande försök med medlingsverksamhet som vi har beslutat om, hoppas vi kommer i gång. Vi tror att detta är *en* form som kan göra att ungdomar inte fortsätter med brott.

Den sociala myndigheten skall få större restriktioner. Miljöpartiet hoppas att det skall komma sådana förslag från regeringen. Domstolen

yttrar sig över hur innehållet för den unge skall se ut. Vi tycker även att frivården inom kriminalvården skall kunna vara en resurs i detta samarbete.

Brottsofferutredningen har inte redovisat sina förslag. Vi avvaktar, men vi tycker att brottsoffrens ställning är något som det är viktigt att hålla reda på så att vi kan göra förbättringar.

Alternativ till fängelse är ett annat förslag som vi hoppas kommer genom Straffsystemkommitténs förslag. Förslaget i fråga om våld mot kvinnor har vi väntat på länge. Det har skjutits fram av regeringen, men nu är det aviserat till den 4 februari. Vi hoppas verkligen att det inte försenas ytterligare.

Rättshjälpen har ju genomgått en försämring enligt Miljöpartiets syn. Vi var emot den nya rättshjälpslagen. Den försämrar allmänhetens rättskydd genom att försäkringsbolag skall ta över. De formuleringar som finns när det gäller villkoren säger att de som *borde* ha haft en rättskyddsförsäkring inte skall få hjälp. Det är en väldigt vag formulering. Sedan står det om dem som har särskilda skäl. Men i fråga om de här särskilda skälen blir man inte riktigt klok på vad som gäller.

Vi känner en stor oro på det familjerättsliga området. Oron gäller att det skall ske inskränkningar när det gäller äktenskapsmål och bodelning. Dessa förändringar drabbar ytterst kvinnor. Därför yrkar jag bifall till reservation 53. Där vill vi ha en utvärdering så fort som möjligt efter ett år för att just se hur försäkringsbolagen har skött det här och hur kvinnor – och även andra enskilda – har drabbats. Eftersom vi förlorade omröstningen har vi dock inte avsatt pengar, och förslaget har inte börjat gälla. Det gör det först till årsskiftet. Därför tycker vi att det är bättre att föreslå en utvärdering.

Rättsmedicinalverket har fått för snålt tilltagen budget. Man säger i regeringens budgetförslag att nedläggning av avdelningen i Uppsala kommer att ge sådana ekonomiska resurser att man kan ha verksamheten som tidigare.

Men när man kontrollerar siffrorna finner man att det inte stämmer. Verksamheten i Uppsala skulle hålla på fram till juni 1998. Men man måste betala lokalkontraktet, alltså årshyran, och man måste betala en upprustning som har skett i lokalen. Man måste betala full lön till dem som har blivit uppsagda och som vill studera, och man behöver då anställa vikarier för att driva verksamheten till juni. Sammanlagt blir det därför inga besparingar under 1998. Bedömningen är då att personal- och driftskostnadsminskningarna äts upp av omställningskostnaderna.

Dessutom har Rättsmedicinalverket fått en ökning av antalet rättspsykologiska undersökningar. Under 1997 var det 50 undersökningar fler än under föregående år. Under 1997 fick Rättsmedicinalverket dessutom ta 14 miljoner ur sitt anslagssparande för att verksamheten skulle gå runt. Det säger sig självt att man, eftersom man inte själv kan påverka detta med de rättspsykologiska undersökningarna utan att det är domstolarnas efterfrågan som avgör, inte med denna tajta budget kan göra verksamheten så bra som den tidigare har varit eller över huvud taget få den att fungera. Därför är det mycket angeläget att man tillskjuter pengar för denna verksamhet.

Prot. 1997/98:42
8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 10 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 4 och 52.

Utgångspunkten för kriminalpolitiken måste vara en personalistisk människosyn. Människan har ett absolut värde i sig, och hon utvecklas i samvaro med andra. Människan är ett subjekt med fri vilja och förmåga att skilja på rätt och fel. Hon kan ta ansvar för sina handlingar. Människan är påverkbar, särskilt i tidig barndom. Det är i familjen barn danas, och familjen är brottspreventionens största resurs.

Den för en civil kulturs bestånd avgörande internaliseringen sker i tidig barndom i interaktion mellan föräldrar och barn. Gammal klassisk uppfostran har således en alldeles avgörande betydelse, och barnen behöver bägge sina föräldrar. Däri ligger hela grunden för det lagreglerade äktenskapet.

Utskottsmajoriteten nämner i inledningsavsnittet inte familjen och dess betydelse med ett enda ord. Familjen har i samhällsbygget en så stor betydelse att man i all lagstiftning bör beakta att familjens ställning om möjligt stärks. Att vissa misslyckas eller väljer andra samlevnadsformer får inte ur samhällsperspektivet innebära att man fjärmår sig från idealet.

Fru talman! Utskottsmajoriteten talar i betänkandet om en helhetssyn och om att reservanterna har en alltför inskränkt formulering. Här ligger ett fundamentalt samhällsproblem. Utskottsmajoriteten tror att allmän politik, såsom t.ex. förbättrad arbetsmarknadspolitik, har bäring på brottslighetens utveckling i stort. Detta är helt fel. Möjligen är det tvärtom.

Socialdemokratisk välfärds politik efter andra världskriget har inneburit en våldsamt ökad kriminalitet. Mycket talar för att socialdemokratis bristande känsla för immateriella värden och för enskilda människors behov av gemenskap och socialisation, har gjort att den moderna, värdenihilistiska, atomiserade staten etablerats som en bra grogrund för kriminalitet och mänskligt utanförskap.

Tillfället gör tjuven, har det sagts. Detta stämmer inte med modern kriminologi. Det är i stället fråga om hur individens självkontroll utvecklas. Har en bra normöverföring ägt rum under barnets uppväxt, har straff eller liknande repressiva element mindre betydelse. Personen vet ändå vad som rätt och fel och handlar därefter. Därför kan man säga att den bästa kriminalpolitiken är en bra familjepolitik.

Fru talman! När det gäller brott och straff, måste kriminalpolitiken styras av principer som tydlighet, likhet, rättvisa, proportionalitet och förutsägbarhet. Prioriteringar kanske i praktiken är nödvändiga, men lagstiftningen skall utgå från att *alla* brott beivras. Om ett beteende inte föranleder ingripande skall avkriminalisering ske.

Resurserna till rättsväsendet måste vara tillräckliga. Budgetskäl kan inte motivera nedskärningar i rättsväsendet.

Det är ett omistligt värde i en civil kultur med ett väl fungerande rättsväsende. I själva verket är detta förhållande en förutsättning för ett utvecklat och rikt kultursamhälle och en i ekonomisk mening fungerande välfärdsstat. Rättsordningen är institutionernas infrastruktur. Inom nationalekonomin betonar man i dag institutionernas avgörande betydelse för ett lands välstånd.

Fru talman! All offentlig verksamhet skall bedrivas effektivt och rationellt, men ekonomiska styrmedel för företag passar inte inom rättsväsendet. Rättssäkerheten och kravet på mänsklig värdighet omöjliggör

detta. Vi ser i dag ett rättsväsende i förfall, mycket beroende på regeringens okänslighet när det gäller att hantera rättsväsendets olika känsliga instrument.

Regeringens politik inom rättslivet har under innevarande mandatperiod präglats av ryckighet och planlöshet. Säkerligen har en övergripande syn förelegat, men verkligheten har kanske inte kunnat hanterats på ett sätt som överensstämmer med planerna. Under alla förhållanden har en stor olust och osäkerhet spritt sig inom rättsväsendet, och detta är inte bra. En offentlig strategi borde tas fram och i största möjliga utsträckning förankras brett. Man bör inte göra allvarliga ingrepp i domstolsväsendet, åklagarväsendet eller polisen utan en mycket stor samstämmighet, och även med ett mycket långsiktigt perspektiv.

Avslutningsvis vill jag nämna något om rättshjälpskostnaderna. Jag blir mer och mer orolig för att den här rättshjälpsreformen inte kommer att bli så bra. Det känns som om människor kommer att komma i kläm. Människor som behöver komma till sin rätt får inte rätt. Därför har jag anslutit mig till Miljöpartiets inställning att här måste det ske en utvärdering snabbt. Det är just stramheten i kravet i tidspreciseringen som är värdefull. Under mandatperioden har vi i utskottet gjort olika påpekande under tidens gång, men det har hanterats litet si och så av regeringen. Rent allmänt sett krävs det en litet mer skarp respons på de krav som utskottet ställer.

Anf. 11 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka tryggheten. För att klara detta krävs ett moderniserat och effektivare rättsväsende. Det är bl.a. mot den bakgrunden som Socialdemokraterna nu ökar insatserna inom rättsväsendet med ca 1 miljard kronor under de närmaste åren. Av den ökningen går huvuddelen till att förstärka polisens verksamhet. Närpolisreformen fullföljs och ny teknik och nya effektiva arbetsmetoder utvecklas.

En förutsättning för att vi skall kunna hålla tillbaka brottsligheten är att vi främjar en god social utveckling och att vi genom tidiga insatser motverkar missbruk och utslagning. Men den rena brottsbekämpningen har naturligtvis också stor betydelse. Därför krävs det också insatser mot bl.a. vardagsbrottsligheten, våldet, drogerna, fiffel och organiserad brottslighet.

Närpolisreformen har en central betydelse för våra möjligheter att få ned vardagsbrottsligheten. Polisen skall finnas på de platser och de tider där brott begås. New York är långt ifrån ensam om att pröva nya metoder. Vi har Eskilstuna, Kalmar och många andra orter där polisen och övriga myndigheter gör mycket fina insatser för att minska brottsligheten och öka tryggheten för medborgarna.

Arbetet med det nationella brottsförebyggande programmet går vidare och inriktas nu på att mobilisera kommunerna till att utarbeta lokala brottsförebyggande program och inrätta brottsförebyggande råd. Vi måste göra just det som polisen gör i dag, nämligen att gå från ett rent reaktivt agerande i kampen mot brottsligheten till ett proaktivt och mer problemorienterat arbetssätt. Alla som kan påverka brottsligheten skall involveras, polis, skola, socialtjänst, föreningar, företag, enskilda och familjer.

Prot. 1997/98:42
8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi måste också bli bättre på att bekämpa våldet. Tusentals drabbas varje år, och dessutom är rädslan för våld i sig ett stort problem. I storstäderna och på en rad andra orter har polisen och de sociala myndigheterna gjort fina insatser för att kartlägga och analysera våld, drogmissbruk och främlingsfientlighet. Nu måste vi gå vidare med rent konkreta åtgärder för att minska gängkriminaliteten och användningen av våld var helst det förekommer i vårt samhälle.

När unga begår brott måste regler och insatser vara snabba och tydliga. Vi socialdemokrater kommer att föreslå en ny påföljd för unga. Överlämnande till socialtjänsten måste ges ett tydligare innehåll, och domstolens inflytande över påföljden måste öka. Verksamhet med familjerådslag och medling skall stimuleras och utvecklas som metoder för att förhindra att ungdomar begår nya brott.

Det behövs också samlade insatser mot våldet. Det behövs särskilda krafttag mot det våld som riktas mot kvinnor. Regeringen kommer inom kort att lägga fram en särskild kvinnovåldsproposition. Den handlar om en rad åtgärder för att förbättra berörda myndigheters arbete med dessa frågor, men den handlar också om att skärpa lagstiftningen. Ett särskilt fridsbrott införs, könsköp förbjuds, våldtäktsbrottet utvidgas och sexualbrottsbestämmelserna ses över. All hantering av barnpornografi förbjuds.

Fru talman! Oroande tecken finns på att alltfler ungdomar prövar narkotika och att alltfler är mer välvilligt inställda till narkotika. Detta måste tas på största allvar. Vi måste förstärka kampen mot drogerna i samhället. Det krävs mer information och utbyggda förebyggande insatser. Polisen måste ingripa både mot de stora narkotikahajarna och mot gatulangningen. En principiell nollgräns för droger i trafiken skall införas. Och landets fängelser skall vara fria från narkotika. Regeringen utarbetar för närvarande en strategi och handlingslinjer för de närmaste årens narkotikapolitik.

Vi behöver alla aktivt medverka till en förstärkt opinionsbildning mot det ökade drogmissbruket. De liberaliseringssträvanden som finns här i landet och utomlands i en del länder inom EU måste vi motarbeta med kraft och konsekvens. Jag tycker att det är mycket glädjande att det råder en bred enighet i Sveriges riksdag om en restriktiv narkotikapolitik – den traditionella svenska narkotikapolitiken. Jag tror det behövs i dessa dagar när alltfler börjar tala sig varma för en liberalisering av narkotikapolitiken även i Sverige.

Fru talman! Vi måste också bli bättre på att bekämpa fiffel och organiserad brottslighet. Vi måste sätta åt dem som fiffelar och de som lever på storskalig brottslighet. Det gäller bl.a. ekonomisk brottslighet, s.k. mc-brottslighet och internationella brotts syndikat av maffiatyp.

Ett femtiotal åtgärder har hittills satts i gång inom ramen för regeringens särskilda aktion mot den ekonomiska brottsligheten. Under 1998 inrättas den nya ekobrottsmyndigheten. I nästa års budget avsätts särskilda medel för att skärpa kampen mot den mc-relaterade brottsligheten. Straffet för hot mot vittnen har skärpts kraftigt. Det övervägs också om vi skall kriminalisera aktivt deltagande i organisationer som ägnar sig åt brottslig verksamhet.

Inom kort får vi förslag om datoriserade förspaningsregister och DNA-register, och möjligheterna till hemlig avlyssning, buggning, utreds. Allt detta syftar till att vi bl.a. skall bli bättre på att förhindra och be-

kämpa den mycket grova brottsligheten, en brottslighet som allt oftare visar sig ha internationell anknytning. Påföljdssystemet ses över. Halvtidsfrigivningen för grova brottslingar, som aldrig avskaffades av den borgerliga regeringen, skall nu avskaffas.

Fru talman! Sedan tre år pågår ett omfattande arbete med att reformera rättsväsendet för att det skall bli effektivare och för att vi på ett bättre sätt skall förhindra och klara upp brott. Genom förslag för att stärka välfärdssamhället, minska arbetslösheten och reformera viss kriminallagstiftning skall vi öka möjligheterna att uppnå de kriminalpolitiska målet att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Kriminalpolitiken kan inte ses isolerad. Den måste för att vara verkningsfull präglas av en helhetssyn och ingå som en del av den sociala välfärdspolitiken. Den hårdhänta budgetsanering som har varit nödvändig för att få ordning på Sveriges ekonomi har inneburit att vi har tvingats att vidta en rad åtgärder som inte har varit bra ur ett välfärdsperspektiv.

Nu kan vi dock se ljuset i tunneln. Vi kan numera betala för oss med egna pengar. Staten kan under de närmaste åren ge kommuner och lands-ting kraftigt ökade statsbidrag för att bygga ut vården, omsorgen och utbildningen. På det sättet håller vi samman politiken. Vi skapar förutsättningar för att öka tryggheten för barn och ungdomar under uppväx-tiden. Vi skapar förutsättningar för att kommuner och landsting skall kunna hjälpa människor som hamnar i kläm. Vi ser till så att välfärdspolitiken också blir ett stöd för målet att bekämpa brottsligheten.

Rolf Åbjörnsson uttryckte sig, tycker jag, på ett för honom drastiskt sätt. Han sade att socialdemokratisk välfärdspolitik är grogrunden för en våldsam ökning av kriminaliteten under efterkrigstiden. Jag måste säga att jag tycker att det var överord.

Rolf Åbjörnsson och jag hade tillfälle att bevista New York för ett tag sedan. New Yorks politik har knappast präglats av en socialdemokratisk välfärdspolitik. Men kriminaliteten och brottsligheten i det samhället är ju betydligt högre än i det svenska samhället. Det är tvärtom så att den socialdemokratiska välfärdspolitiken har gjort att Sverige har haft en något mindre brottsutveckling än vad man har haft i många andra länder som har haft större sociala skillnader, större sociala motsättningar och sämre förhållanden för barn och ungdom.

Kriminalpolitiken måste bygga på en helhetssyn. Det går inte att enbart med polisresurser, straff och krav på hårdare tag bekämpa brottsli-gheten. Man måste också se till brottslighetens orsaker och vara hård mot de faktorer som gör att människor begår brott. Det är utifrån den helhets-synen som utskottsmajoriteten argumenterar i sitt betänkande.

Visst är familjen viktig, som Rolf Åbjörnsson säger. Det håller jag verkligen med om. Men vi har olika förutsättningar här i livet. Vi föds utifrån olika förhållanden, ibland i splittrade familjer, ibland i familjer som har stora missbruksproblem. Därmed måste vi också driva en väl-färdspolitik som gör att vi stärker de barn och ungdomar som har en sär-skilt utsatt situation.

Det är det sammanhållna perspektivet som man inte får glömma bort i den kriminalpolitiska debatten. Kriminalpolitiken är en del av välfärdspo-litiken. Både välfärdspolitik i form av åtgärder för att öka den sociala tryggheten och kriminalpolitiska åtgärder måste gå hand i hand om vi skall vara framgångsrika i vår brottsbekämpning.

Prot. 1997/98:42

8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 12 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag vill ställa några frågor i anslutning till Lars-Erik Lövdéns anförande.

Halvtidsfrigivningen slopades vad gäller straff upp till ett år av den borgerliga regeringen. Sedan påbörjades en utbyggnad av våra fängelser för att även de för längre tid dömda skulle kunna omfattas av tidigast tvåtredjedelsfrigivning.

Nu säger Lars-Erik Lövdén att socialdemokraterna helt skall avskaffa halvtidsfrigivningen, vilket vi är positiva till. Samtidigt görs kraftiga besparingar och fängelser stängs. Stångbyanstalten stängs, Tidaholmsanstalten förlorar 64 platser. Var skall då de som icke längre skall omfattas av halvtidsfrigivningen sitta av sin tid?

Det andra som Lars-Erik Lövdén tar upp är frågan om narkotika. Där är vi vad gäller målen helt överens. Lars-Erik Lövdén nämnde att informationen skall ökas. För ett och ett halvt år sedan utlovade socialministern på en fråga från mig att man skulle skapa förutsättningar för bättre information till föräldrar. Efter ett och ett halvt års tid har ingenting hänt. Innebär Lars-Erik Lövdéns uttalande att man nu konkret kommer att göra något i denna del?

Vidare säger Lars-Erik Lövdén att landets fängelser skall bli narkotikafria. Hur skall detta gå till i praktiken? Socialdemokraterna har ju sagt nej till de förslag som vi moderater bl.a. har lagt fram, om att ytterligare hindra möjligheten med exempelvis helt bevakade besök.

Slutligen säger Lars-Erik Lövdén att polisen skall få en förstärkning med över 800 miljoner. I själva verket är det en bestående förstärkning med 157 miljoner.

Om Lars-Erik Lövdén genom ett treårigt avtal får en löneökning med 2 % och dessutom tillfälligt får en hel extra månadslön som motsvarar ungefär 8 %, skulle Lars-Erik Lövdén då säga att han får en löneökning på 14 %? Det är ju så Lars-Erik Lövdén och socialdemokraterna uttrycker sig när det gäller förstärkningen till polisen.

Anf. 13 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Först till halvtidsfrigivningen. När den borgerliga regeringen tillträdde 1991 fanns det ett utkast till en lagrådsremiss om avskaffande av halvtidsfrigivning, som var förberett av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Gun Hellsvik valde att gå fram med ett förslag som innebar att man avskaffade halvtidsfrigivningen för de korttidsdömda, men behöll den för de långtidsdömda.

Under vår oppositionstid mellan 1991 och 1994 krävde vi att man skulle avskaffa halvtidsfrigivningen helt och hållet. Nu kommer regeringen att under nästa år lägga fram ett förslag om att avskaffa halvtidsfrigivningen även för de långtidsdömda. Då frågar Gun Hellsvik: Kommer det att finnas plats på anstalterna för det?

Ja, det är alldeles givet att det kommer att finnas plats på våra kriminalvårdsanstalter för att ta emot vister under längre tid till följd av avskaffande av halvtidsfrigivning. Beläggningen i dag är utomordentligt låg på anstalterna bl.a. som en följd av att vi har infört en rad alternativa påföljder där vi delvis har varit överens, t.ex. när det gäller elektronisk övervakning.

Polisens resurser ökar kraftigt under de kommande åren. För 1998 ökar de med 440 miljoner. Det möjliggör för oss att anställa de 400 polis-aspiranter som går ut nu och att återuppta polisutbildningen.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Riktlinjer för kriminal-
politiken samt rätts-
hjälpkostnader,
Rättsmedicinalverket
och Gentekniknämnden*

Anf. 14 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag kan inte uppfatta det på annat sätt än att det är socialdemokraternas gamla förslag när det gäller slopande av halvtidsfrigivningen som rimligen skall komma tillbaka. Lars-Erik Lövdén kanske kan påminna sig om att det förslag som då fanns från socialdemokratisk sida innebar att fler inte skulle sitta samtidigt i fängelse eftersom man i stället för halvtidsfrigivning skulle ha en frigivningspermission så att de dömda ändå inte skulle sitta längre i fängelse. Med de inskränkningar och de nedläggningar som nu äger rum kan det nya förslaget inte innehålla någonting annat heller.

När det gäller förstärkningen till polisen är det ju så, Lars-Erik Lövdén, att den bestående förstärkningen är 157 miljoner. Men tydligen räknar Lars-Erik Lövdén på ett annat sätt. Han lägger samman för de kommande åren. Det innebär rimligen att när vi riksdagsmän nästa gång får förhöjt arvode kommer Lars-Erik Lövdén att lägga samman denna förhöjning månad för månad, år för år, och när medierna frågar om vår höjning kommer Lars-Erik Lövdén att tala om att vi får en höjning på ungefär 75 000 kr.

Anf. 15 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Vi skall kanske inte ägna oss åt för mycket sifferexercis när det gäller polisanslaget. Det kommer en särskild polisdebatt litet senare på dagordningen. Jag måste ändå upprepa vad Ingbritt Irhammar sade i sin replik. Vi har genomfört besparingar sammanlagt inom polisväsendet på 790 miljoner kronor fram till förra budgetåret.

Därutöver har inga besparingar genomförts. Nu ökar vi ramen för Polisens anslag med 440 miljoner för det kommande budgetåret. Gun Hellsvik har varit med om 60 %, 500 miljoner kronor, av de besparingarna. Dem har vi varit politiskt överens om i den här kammaren. Gun Hellsvik kan väl inte inbilla sig att skillnaden, 290 miljoner, är avgörande för om det blir en god eller en dålig polisverksamhet när det totala anslaget till polisväsendet uppgår till 11 miljarder kronor.

Jag tycker att Gun Hellsvik och moderaterna ute i landet nu vill frita sig litet från sitt ansvar när de för en argumentation innebärande att deras polispolitik skulle ge så mycket större resurser till polisväsendet.

Anf. 16 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Lars-Erik Lövdén om vilken rättspolitisk strategi socialdemokraterna har. Jag gör det mot bakgrund av vår reservation nr 5, där vi efterlyser en ordentlig helhetssyn och vill ha en samhällsekonomisk analys av organisationsförändringar. Vi är inte emot sådana, men vi vill ha organisationsförändringar som leder till ett decentraliserat rättsväsende.

Min fråga till Lars-Erik Lövdén är om er strategi går ut på ett centraliserat system för rättsväsendet. Jag ställer denna fråga mot bakgrund av att åklagarna avregionaliseras. Åklagarna har försvunnit från många platser

*Fel! Okänt
växelargument.*

där de tidigare fanns, och samarbetet med polisen är försämrat. Ett antal häkten har lagts ned, och nu ägnas ytterligare tid åt att transportera häktade långa sträckor.

Vi har visserligen gemensamt decentraliserat närpolisverksamheten, vilket är bra, men nu genomförs centraliseringar av kriminalpolis, vakt-havande befäl och annat på de nya stormyndigheterna, och det oroar oss i Centern väldigt mycket. Min fråga är om denna centralism är i linje med det som socialdemokraterna vill, eller kommer det att läggas fram förslag om att polismyndigheterna måste agera mera decentraliserat? Vi ser nu också förslag om nedläggning av tingsrätter, vilket vi är emot.

Anf. 17 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Den politik som under senare år har bedrivits inom rätts-väsendet har ju gått ut på att rationalisera de administrativa rutinerna inom detta. Det ser man tydligt inom polisväsendet. Införandet av de större polismyndigheterna, som nu i nästan hela landet omfattar ett län vardera, innebär att de administrativa rutinerna och resurserna samord-nas. Till det kommer dock att utbyggnaden av närpolisverksamheten ger en decentraliserad och lokalt förankrad polisverksamhet.

Vi har nu i stort sett nått målen för utbyggnaden av närpolisverksam-heten, som innebär att 30 % av polisverksamheten skall bedrivas som närpolisverksamhet. För de mest kvalificerade kriminalpolisiära uppgif-terna finns det ett behov av mer slagkraftiga enheter på länsnivå. Utveckl-ingen går i två riktningar: en decentraliserad närpolisverksamhet, väl utbyggd i bostadsområdena, respektive en kriminalpolisverksamhet med kvalificerade inslag på länsnivå och en samordning av de administrativa resurserna.

Det är inte, såsom Ingbritt Irhammar säger, fråga om en kraftig cent-ralisering inom polisväsendet.

Anf. 18 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Fru talman! Jag nämnde inte bara polisverksamheten utan rättsväsen-det som helhet. Jag har inget emot att de administrativa uppgifterna cent-raliseras. Jag tycker inte att det räcker att decentralisera närpolisverksam-heten. Jag menar att det också behövs viss decentralisering av kriminal-polisverksamhet och av vakthavande befäl. Vi har som exempel Skåne län, där det nu verkligen ser bekymmersamt ut.

Det gäller också åklagarväsendet, domstolsväsendet, häktena osv. Lars-Erik Lövdéns svar ger mig intrycket att det finns en centraliserings-strategi i socialdemokraternas kriminalpolitik.

Anf. 19 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Nej, det finns ingen sådan centraliseringsstrategi. Däre-mot går det att uppnå effektivitetsvinster genom att centralisera de admi-nistrativa rutinerna. Kan man på det sättet åstadkomma administrativ rationalisering, skall man givetvis använda möjligheterna härtill. I det avseendet tycks det inte råda några delade meningar mellan Ingbritt Irhammar och mig.

Anf. 20 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Kriminalpolitik är någonting väldigt svårt. Det är möjligt att jag har formulerat mig litet spetsigt, men det är ett faktiskt förhållande att socialdemokratin har lett Sverige sedan andra världskriget och att vi har en väldigt kraftigt ökad kriminalitet.

Man har trott att man kan bygga bort kriminaliteten med hjälp av en omvärldsanalys. Jag tror inte på det utan menar att man måste föra in en annan dimension i sammanhanget. Jag tror inte på en välfärdspolitik som grundas enbart på ett materialistiskt synsätt.

USA är på intet sätt något ideal för mig, tvärtom. Min och kristdemokraternas syn på kriminalpolitiken har inget att göra med att man inte skulle ta hänsyn till att människor har skiftande och besvärliga förhållanden och att de kan behöva samhällets stöd. Givetvis skall de få det på alla de sätt, men budskapet är att det inte räcker fullt ut.

Anf. 21 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Det är väl bra att Rolf Åbjörnsson nu modifierar sitt uttalande – jag tolkar det så – men jag tycker att han kan ta tillbaka det helt och hållet. När han från kammarens talarstol ger uttryck för uppfattningen att det är den socialdemokratiska välfärdspolitiken som har lett till den ökade brottsligheten är han naturligtvis helt fel ute.

I hela den del av västvärlden där vi har ett statistiskt underlag har brottsligheten ökat kraftigt sedan 50-talet. Den har ökat mer i länder där de sociala skillnaderna är stora, där utslagningen är större, där människor lever under större otrygghet och där de sociala motsättningarna och spänningarna är starka. Där har vi en mer omfattande och framför allt mycket grövre kriminalitet, med större inslag av våld. Detta är fakta, Rolf Åbjörnsson.

Det är klart att brottsligheten också i Sverige har ökat sedan 50-talet. Den har femdubblats till drygt en miljon brott om året. Det är naturligtvis en följd av många faktorer. Antalet tillfällen till brott har blivit fler. Också anonymiteten i storstadsområdena och segregationen har sin inverkan. Att hävda att det är välfärdspolitiken som har lett till den ökade brottsligheten är väl ändock att ta i. Jag tycker att Rolf Åbjörnsson skall ta tillbaka det uttalandet.

Anf. 22 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp narkotikabruket, vilket – som Lars-Erik Lövdén sade i sitt anförande – är ett ökande ungdomsproblem. Det är helt riktigt att vi i Sverige har en samsyn på detta, men hur länge till kan vi stå emot liberaliseringstendenserna ute i Europa med tanke på att det i Amsterdamfördragets artikel 129 står att det skall finnas en definition av narkotikabrott och att majoritetsbeslut skall tillämpas?

Hur kommer detta att slå på narkotikasynen? Finns det över huvud taget möjlighet att ha en egen linje?

Juristerna tvistar om hur artiklarna skall tolkas. Samtidigt finns Schengensamarbetet, där man inte har några gränskontroller. Tullen har inte de resurser som behövs. Transiteringarna av transporter är av ett helt annat slag. Det underlättar smuggling.

Rättsväsendet

*Riktlinjer för kriminal-
politiken samt rätts-
hjälpkostnader,
Rättsmedicinalverket
och Gentekniknämnden*

Vilka möjligheter finns? Är loppet på något sätt kört? När man ser det som kommer i EU-samarbetet får man nästan den känslan. Har socialdemokraterna studerat det här problemet?

Anf. 23 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Den nationella strafflagstiftningen ligger utanför EU:s domäner. Vi kan själva utforma vår strafflagstiftning. Det är fullt möjligt för oss att upprätthålla den svenska restriktiva narkotikapolitiken även inom ramen för ett EU-samarbete.

Vad man kan känna oro för – och där delar jag Kia Andreassons uppfattning – är de allmänna liberaliseringssträvanden som förekommer ganska brett ute i Europa och vilka konsekvenser de har för en mer sammanhållen narkotikapolitik i Europa.

Det är klart att Sverige blir ett mer utsatt land om många andra länder öppnar för en legalisering av vissa droger. Det i sig är ett hot även när det gäller narkotikabruket i Sverige.

Jag menar att det är fullt möjligt att upprätthålla en restriktiv svensk narkotikapolitik med nuvarande narkotikastrafflagstiftning även inom ramen för ett EU-samarbete.

Anf. 24 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Strafflagstiftningen i sig kan vi kanske få behålla. Men också där finns en strävan efter att få samma bestämmelser. Det är oerhörda krafter som verkar med stor intensitet.

När det gäller just definitionen av narkotikabrott vet vi att innehav för eget bruk ute i Europa inte är något som rättsväsendet över huvud taget ingriper mot. Om det skulle bli en överordnad bestämmelse, och vi skulle få rätta oss efter den definitionen, kommer det att inverka på vår narkotikapolitik.

Då har dessa krafter tagit över, vilket är på väg. Det föregår en intensiv lobbyverksamhet i EU-parlamentet, och även en lobbyverksamhet för att påverka den FN-deklaration som finns och göra den liberalare.

Anf. 25 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Det är då än viktigare att vi i Sveriges riksdag och på de sätt vi kan arbeta internationellt hävdar den svenska narkotikapolitikens fundament. Vi måste se till att vi blir motkrafter mot de liberaliseringssträvanden som finns inom delar av Europa. De har tyvärr också ibland börjat göra sig gällande i Sverige.

Det är bra att vi har en samsyn när det gäller narkotikapolitiken i Sverige. Vi måste bli aktivare internationellt för att också verka för den politiken.

Anf. 26 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det gäller hur majoritetsbesluten kommer att utformas. Blir det majoritetsbeslut blir lagarna överordnade de svenska, och då kan vi inte göra någonting. Det är där den stora faran ligger.

Anf. 27 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Det är en viktig debatt som riksdagen i dag för om det svenska rättsväsendet. Det är med en viss förvåning som jag noterar att det är så pass tomt i kammaren och att det till yttermera visso inte är någon från departementet som tycker att det är värt att avlyssna denna debatt. Jag beklagar det. Jag är inte övertygad om att det skickar rätt signal ut från detta hus till den allmänhet som i dag känner att debatten om rättssamhället, eller rättssamhällets upplevda förfall, är en väldigt central fråga för människor och tryggheten.

Det är som vi moderater ser det viktigt – och jag tror att det är en uppfattning som kan delas av de flesta – att de olika länkarna i kedjan i rättssamhället verkligen griper in i varandra och är väl avvägda så att kedjan fungerar. En kedja är som bekant aldrig starkare än sin svagaste länk. Man kan diskutera detta utifrån flera perspektiv.

Det är viktigt utifrån ett klientperspektiv att man får sin sak prövad och utredd, skulden bedömd och dömd. Detta måste ske effektivt och på ett rättssäkert sätt. Det är viktigt utifrån ett medborgarperspektiv att människor upplever att rättssamhället fungerar. Det är också viktigt utifrån ett resurshushållningsperspektiv att rättskedjan fungerar effektivt och rättssäkert och att man använder pengarna på ett riktigt sätt.

Polisen är självfallet en av dessa länkar, och en viktig sådan. Det är den mest publika delen av rättskedjan. I dagens debatt ägnas väldigt stor uppmärksamhet åt hur polisen fungerar, inte fungerar eller inte påstås fungera. Från moderat sida känner vi en oro för den här debatten. Det beror inte på att medierna granskar. Det är det öppna demokratiska samhällets adelsmärke att granska polisen. Det finns saker som tål att kritiseras och bör kritiseras. Men debatten har utvecklats till någon form av klappjakt där i stort sett allting är felaktigt.

De enskilda polismännen ute på fältet får klä skott för verkliga och påstådda brister. Det skapar en olustkänsla som inte förstärker möjligheterna att förbättra polisen, oaktat vilka resurser vi tillför den. Det är också viktigt att den politiska ledningen, som den högsta i landet, och som inte är företrädd i den här debatten, inte undsläpper sig signaler och uttalanden som skapar än större problem ute på fältet.

Det är ingen tvekan om hur vi från Moderata samlingspartiet uppfattar regeringen, Socialdemokraterna och Centerpartiet – eftersom man biträder de resursramar som nu är väsentligt mindre än vad vi föreslår från moderat sida. Vi anser att regeringens politik aktivt har bidragit till denna utveckling. Det är en politik som karakteriseras av dragspelets konst när det gäller att öka och dra ned anslag.

Från moderat sida har vi, som Gun Hellsvik tidigare har sagt, föreslagit en helt annan ram för de kommande tre åren. Det är viktigt att man har ett flerårsperspektiv. Det går inte att rätta till de brister som jag tror att vi alla är överens om finns på något enstaka år, utan det krävs många saker. Flera talare har varit inne på detta. Det är nödvändigt att man har detta något längre tidsperspektiv.

Det gäller att bryta den onda cirkel som vi i dag har och som man upplever ute på fältet i poliskåren på alla nivåer, vågar jag påstå. Det är en ond spiral som på något sätt utvecklar en form av håglöshet. Det är en

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

bristande tilltro till förmågan att jobba, och en bristande tilltro till ledningen. Det är inte bra. Vi måste bryta den utvecklingen och få den goda utvecklingens spiral i stället.

Från vår sida har vi grundinställningen att all brottslighet skall bekämpas. Det låter ganska självklart. Men man kan ställa det mot diskussionen om att man måste prioritera det ena och det andra. Utskottet väljer i sin text – och det finns i och för sig en stor enighet om det – att prioritera ett otal brottstyper. Man kan litet grand fråga sig vad det är som vi inte prioriterar. När man talar så mycket om att prioritera vissa brottstyper leder det fram till frågeställningen: Vad är det vi inte prioriterar?

De människor som blir utsatta för den typ av brott som inte prioriteras kommer att fundera över samhällets reaktion på detta. Jag tror därför att det är viktigt att gå tillbaka till något som man kan kalla på många sätt, och som man t.ex. i New York har valt att kalla för nolltolerans, dvs. att all brottslighet skall bekämpas. Det är en central fråga. Den attityden är djupt förankrad i rättsmedvetandet hos människor ute i samhället.

Vi kan från moderat sida sammanfatta strategin för polisen i några punkter.

Vi måste förebygga och förhindra vardagsbrottsligheten, stoppa nyrekryteringen till brottsligheten och uppmärksamma de unga i 10–15-årsåldern. Flera tidigare talare har varit inne på detta. Där spelar närpolisen och uppbyggnaden av en väl fungerande närpolis en central roll. Det är då viktigt att den under dessa år får resurser att byggas upp i samspel med skola, föreningsliv och andra myndigheter. Här vill jag också understryka vikten av norm- och värdesystemet. Vi kan fylla samhället med poliser om vi inte får ett väl fungerande norm- och värdesystem som inre kompass.

Vi behöver föra en intensifierad kamp mot den kvalificerade och organiserade gränsöverskridande brottsligheten. Vi behöver se till att brottsupplärningsprocenten förbättras. Det kräver en kvalificerad utredningsverksamhet, men den lider av stora brister genom de avgångar som skett. De neddragna ramarna har definitivt aktivt medverkat till bristerna genom att skapa ett flöde av uppsägningar.

Vi behöver också se till att polisen får ett administrativt stöd när det gäller t.ex. organisation. Det är fråga om ett rent och krasst administrativt stöd. Det finns i dag stora farhågor inför uppsägningen av civilanställd personal. Det görs för små satsningar på datautveckling, både av hårdvara och av mjukvara. Man kommer aldrig att få ett effektivt fungerande system inom polisen om man inte skapar detta, vilket också kräver resurser.

Vi behöver se till att man nyrekryterar, och det förutsätter polisutbildning. Från moderaternas sida konstaterar vi att de stora neddragningarna i polisutbildningen kommer att innebära stora brister under de kommande åren.

Fru talman! Domstolarna ingår också som en väsentlig del i rättskedjan. Deras uppgift är självfallet att på ett effektivt och rättssäkert sätt skipa rätt. Även på detta område finns påtagliga brister. Det redovisas klart och tydligt i budgetpropositionen. I förvaltningsdomstolarna finns påtagliga brister. Omloppstiderna är oacceptabla, och ett antal förhållanden beskrivs i propositionen som oacceptabla. Det är jag som använder ordet oacceptabelt, men det visar min och Moderata samlingspartiets

värdering av budgetpropositionens beskrivning av tillståndet i domstolarna.

I vårt ursprungliga förslag tillförde vi domstolarna ungefär 200 miljoner kronor under en treårsperiod – även här krävs en viss långsiktighet. Regeringen gör i princip ingenting tillsammans med Centerpartiet. Man talar om att budgeten kommer att överskridas både det ena och det andra året, och man avser att komma tillbaka senare, inför 1999. Man påstår att anledningen till eländet är att riksdagen har förkastat förslaget om att dra ned antalet nämndemän och förslaget om prövningstillstånd i hovrätterna.

Riksdagens uselhet att inte gilla regeringens förslag tar man till intäkt för att det inte fungerar. Man har inga konkreta förslag om att rätta till bristerna med långa omloppstider. Jag tror det var Siw Persson som i sitt inledningsanförande nämnde att människor får vänta flera år i vissa typer av mål. Detta är enligt vår uppfattning helt oacceptabelt. Jag skulle vilja fråga Göran Magnusson: Varför denna senfärdighet från regeringens sida? Tycker han att det är acceptabelt att människor skall behöva vänta så länge på att få sin rätt prövad? Är det förenligt med en god funktion i rättssamhällets rättskedja?

Det finns även andra saker man kan göra för att få domstolsväsendet att fungera bättre. Vi har lagt fram en del förslag som återfinns i ett antal reservationer. Det gäller bl.a. åtgärder för att minska antalet inställda huvudförhandlingar.

Vi tycker också, fru talman, att det är rimligt att riksdagen ger klara signaler om hur viktig nämndemännens uppgift är. Vi föreslår att man höjder deras arvoden. Nämndemännen åtnjuter i dag 300 kronor. Det är inte många kommunala församlingar där man bara får 300 kronor för sitt arbete. Varför skall man då låta dessa människor som har att skipa rätt få dessa dåliga villkor? Det är helt oacceptabelt.

Jag skulle vilja fråga t.ex. Ingbritt Irhammar, som också tydligen anser att man inte skall ge mer pengar till detta, varför hon tycker det är rimligt att nämndemännen inte får en skälig ersättning för dessa kvalificerade uppgifter. Om Göran Magnusson vill stödja henne är jag självfallet intresserad av att lyssna på honom.

När det gäller domstolarna finns det avslutningsvis anledning att fråga sig vad Domstolskommittén egentligen sysslar med. Det har förspotts att den nu skall få ytterligare förlängd tid. Med den politikens logik som finns är det naturligt att den utsträckta tiden gäller fram till efter valet. Vad är det som Göran Magnusson tänker kreera inom ramen för Domstolskommittén och skapa majoritet för, som inte går att presentera före valet? Det vore intressant att få den frågan utvecklad.

Fru talman! Andra moderater kommer att belysa frågan om åklagarna och ytterligare frågor om polisen. Det finns dock ett par saker som jag mycket kort skulle vilja avsluta med.

Det är glädjande att utskottet samfällt efter litet funderande har fått en klar skrivning om insatserna för oljebekämpning i Östersjön. Vi noterar det arbete som pågår i Regeringskansliet, men vi tycker att det går för långsamt. Vi utgår från att en proposition kan föreläggas riksdagen före 1998 års utgång. Det vore utomordentligt bra. Det har tagit för lång tid, men vi får vara nöjda med att vi kunnat pressa regeringen fram till detta. Samtidigt efterlyser vi en klar strategi för miljöbrottsbekämpningen:

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

kompetensutveckling, myndighetssamverkan och återigen ekonomiska ramar.

Med detta, fru talman, vill jag biträda yrkandet om bifall till reservation nr 3.

Anf. 28 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Polisen har en nyckelroll i arbetet att motverka och stävja våldstendenser i samhället. Den förebyggande verksamheten är speciellt viktig och måste prioriteras. Det är mycket viktigt att människor kan lita på att polisen finns till hands. Polisens närvaro verkar i hög grad brottsförebyggande och skapar förtroende mellan polis och allmänhet.

Men tyvärr har utvecklingen gått åt ett annat håll, vilket vi varit inne på tidigare. I medierna rapporteras dagligen om hur allt färre brott klaras upp, och detta beskrivs också i budgetpropositionen. Polisen hinner inte utreda alla fall. Uppklaringsprocenten är mycket låg. Mindre än 10 % av anmälda stölder och inbrott klaras upp, och denna andel sjunker dessutom stadigt. Polismyndigheterna prioriterar bekämpningen av våldsbrott, men den s.k. småbrottsligheten försummas i alltför stor utsträckning. Åklagarna lägger ned alltför fall, och domstolarna får följaktligen färre mål att handlägga.

Det är mot den bakgrunden det känns så viktigt att polisen nu tillförs ökade resurser. Som jag tidigare påtalade kommer ju polisen att tillföras förstärkningar med sammanlagt 862 miljoner kronor under de tre kommande budgetåren. Dessa medel skall främst användas till att finansiera anställning av 400 nya poliser, vidareutbildning, bekämpning av mc-brottslighet och modernisering av datatekniken.

Vi har från Centerpartiets sida i ett särskilt yttrande framfört att det är viktigt att de ytterligare resurser som polisen nu tillförs fördelas så att balans uppnås mellan civilanställd personal och polispersonal. I dag fördelas de polisiära resurserna enligt en modell som i korthet innebär att länsramarna beräknas efter invånarantalet i länen. Hänsyn tas sedan också till storstädernas särskilda behov, särskilda arbetsuppgifter i länet som t.ex. tunnelbevakning, fjällräddning eller sjöpolisverksamhet.

Men i dag finns ingen särskild faktor som tar hänsyn till glesbygden. Vi i Centerpartiet har länge menat att man vid medelstilldelning till polisen ute i landet även bör ta hänsyn till de problem som finns i glesbygd, bl.a. långa avstånd och lång uttryckningstid. Därför yrkar jag bifall till reservation 8, där detta behandlas.

I reservation 10 menar vi att närpolisverksamhet alltid bör prioriteras, även i för polisen kärva tider. När det gäller polisens förändrade arbetsmetoder och de erfarenheter som finns att ta till vara i New York, vill vi särskilt betona att de erfarenheter som finns i vårt land, t.ex. i Eskilstuna och Kalmar, är lättare att överföra.

Så sent som i höstas vid motionsskrivandet krävde Centerpartiet en parlamentarisk utredning om polisens effektivitet.

Ibland kan det gå väldigt snabbt att få sina önskemål tillgodosedda. Nu har direktiv för en sådan här utredning tagits fram, och man har börjat utse ledamöter som skall sitta i utredningen. En sådan här utredning är väldigt viktigt. Den kan nämligen ge svar på om det brister i effektiviteten, och om det kan bli en bättre polisverksamhet genom en effektivare polisorganisation – vilket jag tror – eller om det saknas ytterligare resur-

ser. Skulle det vara så får vi ta hänsyn till detta senare, och öka på resurserna till Polisen ytterligare. Detta har vi också påtalat i Centerpartiets motion.

I reservation 15 har vi påtalat att omorganisationen av den fasta åklagarverksamheten gjort att åklagarna har försvunnit från ett stort antal platser. Detta var vi också inne på och diskuterade i den förra debatten. Det har inneburit försämrat samarbete mellan polis och åklagare och en försämrad verksamhet och service till allmänheten. Detta tycker vi är mycket olyckligt. I reservationen har vi därför uttalat att polis och åklagare bör finnas kvar på samma platser som i den förra organisationen.

I reservation 21 påtalas att miljöbrottsligheten i många fall är en form av ekonomisk brottslighet. Bekämpandet av miljöbrott kräver en stor kompetens och en avancerad organisationsstruktur. Enligt reservanternas mening faller det sig därför naturligt att denna typ av brottslighet och dithörande brott, även vad gäller handeln med djur och växter, i framtiden skall handläggas av den nya Ekobrottsmyndigheten när det är fråga om grövre mål.

Fru talman! När det gäller ersättning till nämndemän kan jag bara instämma i vad Anders G Högmark framhåller, nämligen att nämndemännen gör ett fantastiskt arbete och att de 300 kr som de får varje gång är ett väldigt lågt belopp. Centerpartiet önskar – och det framhålls också från majoritetens sida – att arvodet bör höjas snarast möjligt. Jag vet inte varför Anders G Högmark tar till sådana bröstitoner. Moderaternas reservation är nämligen väldigt svag, och det som sägs där är i stort sett samma sak som majoriteten säger. Moderaterna har ju inte finansierat någon höjning av nämndemännens ersättning! Mot bakgrund av att Anders G Högmark låter så indignerad är det konstigt att det bara står så här i Moderaternas reservation: ”Med hänsyn till det viktiga och krävande arbete som utförs av nämndemän bör deras arvoden höjas väsentligt.” Ja, det tycker vi alla! Sedan står det: ”Regeringen bör beakta vad vi anfört i det kommande budgetarbetet.” Ja, det tycker alla andra i utskottet också! Men Moderaterna har ju inte finansierat någonting. Det har inte vi i Centerpartiet heller kunnat, och därför har vi ingen reservation.

Däremot har vi en reservation som gäller följande. Nämndemän i länsrätt får arvode med 300 kr per dag för förberedelsearbete. De behöver läsa in sig på de mål de skall delta i. Enligt vad regeringen har uttalat i propositionen om domstolssammansättning skall nämndemän i kammarrätt erhålla motsvarande ersättning. Nämndemän i hovrätt får däremot endast ersättning för sammanträdesdagar i hovrätten. Enligt Centerpartiets mening är denna skillnad omotiverad. Även nämndemän i hovrätt måste ju inför ett måls avgörande läsa tingsrättens dom och vissa handlingar i målet. Detta förberedelsearbete bör ersättas på motsvarande sätt som gäller för nämndemän i förvaltningsdomstol. Därmed stöder vi i Centerpartiet utredningen om domstolssammansättning. Däremot är reservationen svag, eftersom inte vi heller har finansierat detta. Men vi tycker att den här principen skall gälla i framtiden, och det är vi ensamma om att ha uttalat.

I reservation 26 framhåller vi att tyngdpunkten i rättsskipningen bör ligga i första instans och att överprövning, inte omprövning, skall vara den andra instansens uppgift.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Reservation 28 gäller antalet tingsrätter. En utgångspunkt för det fortsatta arbetet med domstolsorganisationen måste vara att antalet orter där det finns tingsrätter förblir oförändrat. Det är Centerns syn på ett decentraliserat domstolsväsende. Vi tycker att domstolarna har en regionalpolitisk betydelse. De är av allmän betydelse för orten och regionen. De skapar sysselsättning, men framför allt ger de samhällsservice av såväl privat som offentlig natur. Det finns anledning att befara att nedläggning av mindre tingsrätter medför negativa samhällsekonomiska konsekvenser utan att för den skull medföra några besparingar för rättsväsendet. Vid nedläggningar måste man nämligen räkna med att resekostnader för bl.a. advokater och nämndemän för inställelse vid förhandlingarna blir högre. Vidare finns det risk för att längre resvägar för parter och vittnen kan öka antalet inställda förhandlingar. Nedläggning av mindre tingsrätter kan också leda till minskning av den juridiska kompetensen på orten. Över huvud taget kan det ifrågasättas om större domstolar är mer effektiva än mindre domstolar i sitt dömande.

Jag vill ställa en fråga till Anders G Högmark. Det finns moderater som reser runt i landet och talar om att de skall bevara de små tingsrätter som de besöker. Som ett exempel kan jag nämna Anders G Högmarks kollega Maud Ekendahl, som har varit vid Klippans tingsrätt och lovat att hon skall arbeta för att den skall vara kvar. Men moderater och folktoparter är ju de enda som i en reservation har uttalat att de kan tänka sig att lägga ned ett visst antal tingsrätter. Det skall dock inte vara någon omfattande nedläggning. Min direkta fråga till Anders G Högmark blir alltså: Tänker Moderaterna värna om Klippans tingsrätt? Det kan jag lova att vi i Centerpartiet tänker göra.

I reservation 29 påtalas att starka skäl talar för att de s.k. sidoverksamheterna bör ligga kvar vid tingsrätterna. En renodling av domstolarnas arbetsuppgifter får betydelse för domstolsorganisationen genom att det underlag som behövs för en domstol försvinner. Det bör vidare framhållas att arbete med frågor om bouppteckningar, arvsskatt och inskrivning är av stor betydelse för utbildningen av tingsnotarierna och därmed för framtidens jurister.

När det gäller inskrivningsväsendet vill vi i Centerpartiet framhålla att Lantmäteri- och inskrivningsutredningen i sitt betänkande ansåg att inskrivningsmyndigheterna vid tingsrätterna fungerar väl. Utredningen ansåg att det finns samordningsfördelar bl.a. genom tillgången till tingsrätternas juridiska kompetens. I dag har samtliga tingsrätter tillgång till modern datateknik och står i direkt förbindelse med Centralnämnden för fastighetsdata i Gävle. Inskrivningsärenden handläggs i princip omedelbart. Att flytta inskrivningsväsendet till lantmäterimyndigheterna leder alltså till en onödig och dyrbar centralisering och medför inga effektivitetsvinster. En sådan förändring bör inte genomföras. Enligt min mening bör regeringen ge Domstolskommittén nya direktiv som går ut på att kommittén i sina överväganden skall utgå från att sidoverksamheterna skall vara kvar vid tingsrätterna.

Anf. 29 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! I det landskap jag kommer ifrån, Småland, har vi lärt oss att man inte kan ha råd med allting. Med de knappa resurser människorna där har haft har de fått vrida och vända på slantarna. Tar man av något så

får man avstå någonting annat. Detta borde också prägla riksdagen – kanske i högre grad nu än tidigare.

Ingbritt Irhammar! Moderaterna har faktiskt resurser inom de ramar – som i och för sig har röstats ned – som var vår politiska viljeyttring. För att ta det konkreta exemplet med nämndemännen har Moderaterna redovisat ramar som skulle ge möjligheter att ge nämndemännen en som vi, och uppenbarligen också Ingbritt Irhammar, tycker skäligare ersättning för det ansvarsfulla och viktiga värv de utträttar. Skillnaden mellan oss moderater och centerpartisterna är att de inte har några pengar. De har prioriterat på ett annat sätt – och det respekterar jag. Jag respekterar när man säger att man inte har pengar eftersom det inte finns några. Men Centerpartiet har använt pengarna till något annat, och kan därför inte ge nämndemännen någon ersättningsökning.

Herr talman! Centerpartiet har t.ex. i stället valt partistödet. Det är ju också behjärtansvärt från en partiexpeditionshorisont. Centerpartiet har också valt presstöd. I och för sig är väl det här ett gruppintresse, om man lyssnar på de nämndemän som företräder Centerpartiet. Men om man gjorde en enkät är jag inte säker på att nämndemännen tycker att det är någon särskilt rysligt klok prioritering.

Herr talman! Jag konstaterar att Centerpartiet inte har några pengar till detta. Moderaterna har det. Ett av skälen till att Centerpartiet inte har det är att partiet satsat på just den typ av verksamhet som vi moderater tycker är något lägre prioriterad, nämligen presstödet och stödet till politiska partier.

Anf. 30 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Nu börjar Anders Högmark blanda ihop äpplen och päron, presstöd och ersättningar för nämndemän osv. Vi håller oss till den motion ni har väckt om rättsväsendet. Där finns ingen specificering av att ni vill höja nämndemännens arvoden så och så mycket och att det kostar så och så mycket. Det är väl bakgrunden till att ni har varit så vaga i er reservation och ber regeringen återkomma med förslag. Ni kunde ha visat exakt hur det här skulle kunna finansieras, men det har ni inte gjort. Såvitt jag förstår är detta mest röstfiske.

Jag fick inget svar från Anders Högmark. Jag tycker att man bör ha en enhetlig linje inom sitt parti. Om en ledamot lovar att Klippans tingsrätt – en av de minsta – inte skall läggas ned, kan väl Anders Högmark säga om det är Moderaternas linje eller ej. I reservationen har ni sagt att ni kan tänka er en nedläggning av vissa tingsrätter. Ni har inte sagt hur många, men att det inte skall vara något omfattande.

Jag är förvånad över att ni redan i dag accepterar principen av en nedläggning av tingsrätter. Jag undrar vilka det skall vara. Skall det vara de med tre domare eller färre? I så fall kan inte Klippans tingsrätt bevaras. Jag önskar svar på det här området.

Anf. 31 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Ingbritt Irhammar säger att jag blandar äpplen och päron. Jag tror att det är viktigt att vi i riksdagen inte bara sitter här i tårtbiten i dag utan att vi ställer de satsningar som vi nu gör eller inte gör på utgiftsområde 4 om rättsväsendet mot andra åtaganden som vi vill eller

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

inte vill ha. Det handlar om att väga samman helheten. Då kan jag enkelt konstatera att vi moderater avdelar mer pengar till rättsväsendet. Centerpartiet avdelar mindre pengar. Jag konstaterar att ni gör den värderingen. Jag beklagar om detta är ett utslag för att ni har fått ge upp inför Socialdemokraternas budgetmanglingar. Jag tror att många av Ingbritt Irhammars medlemmar, inte minst inom CKF, beklagar detta djupt. Jag tror att de är betydligt mer moderata i sina värderingar av rättssamhället än vad som återspeglas i budgetramarna hos Ingbritt Irhammar. Sedan må man väl kalla det för äpplen eller päron – men det är väl ett utslag av den ekologiska mångfalden.

Jag är alldeles säker på att Maud Ekendahl kommer att utom och inom vårt parti kämpa för ett ställningstagande som leder till att så många små tingsrätter som möjligt skall bevaras, bl.a. Klippan. Ingbritt Irhammar får sedan ge sig till tåls i fråga om vad vi landar i.

Jag väntar på att Göran Magnusson skall säga något intressant om Domstolskommittén. Ni hade tidigare kunnat bekänna färg om Domstolskommittén hade kunnat visa något.

Vi har varit på många små tingsrätter och sagt att med litet kreativ förmåga, med möjlighet att kombinera de olika domstolssystemen – förvaltningsdomstolarna och de allmänna domstolarna – finns det väsentligt bättre möjligheter att stärka den första instansen, vilket också är centralt i den moderata domstolspolitiken.

Anf. 32 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Då tolkar jag Anders Högmars uttalande att Moderaterna kan lova att Klippans tingsrätt kan bli kvar. Nedläggningen av tingsrätter skall inte gälla Klippans tingsrätt. Jag kan inte tolka svaret på något annat sätt. Anders Högmark verkar också tycka att detta är viktigt. I så fall är det glädjande. Det gäller att sedan hålla politikerna till svars för vad de har lovat.

Jag fick inget svar på varför det inte har skett en finansiering av höjningen av arvodet till nämndemännen, när man nu tyckte att det var så viktigt. Det är inte bara att avkräva att regeringen skall återkomma i budgetpropositionen.

Anf. 33 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Vi vet att läget för polisen är bekymmersamt. Det går inte många dagar utan att vi ser olika tidningsartiklar med mer eller mindre braskande rubriker. Antalet anmälda brott ökar, och antalet uppklarade brott och antal ärenden som åklagaren har redovisat har minskat.

Antalet uppklarade brott i dag är nere i en så låg siffra som 25 %. Räknar man bort trafikbrott och liknande och ser till stöldar och brott som drabbar enskilda personer, är uppklaringsprocenten så låg som ca 10 %.

Riksrevisionsverket som granskar de statliga myndigheterna har också granskat polisens verksamhet. I en rapport redovisas väsentliga hinder för ett effektivt resursutnyttjande. Riksrevisionsverket har också föreslagit olika åtgärder för att undanröja hindren. Bl.a. pekar man på att polisen har en svag arbetsgivarfunktion och att facken har fått för stort inflytande.

Vid en översyn av tjänstgöringslistorna kan man undra om ledstjärnan är maximal ledighet och så litet tjänstgöring som möjligt under kvällar och helger – då allmänhetens behov av polisens tjänster är som störst.

Riksrevisionsverket skriver att de turlistor som Riksrevisionsverket har granskat i alltför stor omfattning är utformade efter personalens krav på bekostnad av verksamhetsintresset.

I början av 90-talet gjorde RRV en enkät bland poliserna. Det var så många som 94 % som tyckte att deras egen organisation var både byråkratisk, trög och svår att förändra. Nästan 70 % menade att de som enskilda poliser hade liten möjlighet att utnyttja sitt eget kunnande och sin erfarenhet.

Enligt Folkpartiets uppfattning är polisens problem inte i huvudsak ett resursproblem. Vi menar att man skall använda resurserna på ett mer effektivt sätt. Det går att uppnå genom att bl.a. undanröja de hinder som Riksrevisionsverket har pekat på.

Låt mig också ta några minuter för att tala om New York-polisens arbetsmetoder, den s.k. nolltoleransen, som har uppmärksammats även i Sverige. Arbetet grundar sig på professor James Wilsons tanke att det finns ett samband mellan oordning och brottslighet. Polisen har fokuserat *quality of life crimes*, dvs. ordningsbrott, vandalism, klotter, gatuprostitution och narkotikalangning men utan att de grövre brotten har glömts bort.

Det var intressant för justitieutskottet att få komma dit och titta. Men jag blev personligen oroad över att representanter från organisationer för mänskliga rättigheter var kritiska till skillnaden i behandling mellan vita och färgade. Det är viktigt att bevaka utvecklingen och göra en kritisk granskning.

Något som var mycket intressant var kontrollen av chefer på olika nivåer. De fick verkligen stå till svars för sina verksamheter. Vi måste bli mycket bättre i Sverige på att kontrollera att våra beslut har blivit som vi ville – oavsett om det gäller polisen eller någon annan myndighet.

I fråga om nolltolerans har det genomförts ett projekt inom polisdistriktet i Eskilstuna. Det har visat på goda resultat. Men det är något fel på den svenska polisverksamheten när man måste skapa en projektform av något som faktiskt ingår i den grundläggande verksamheten.

Vi i Folkpartiet menar att utredningsverksamheten inte får åsidosättas i samband med polisens omorganisation och nya verksamhetsinriktning. Polisutredningar är ett viktigt moment i att lagföra brottslingar. Det finns i dag oroande tecken på en tilltagande brist på den polisiära utredningssidan. Allt pekar på att problemen inte bara kräver ökad uppmärksamhet utan även en skärpning. Vi har väckt en särskild motion om detta.

Ett område som måste prioriteras ytterligare är kampen mot de kriminella mc-gängen. Detta är inte bara polisens kamp. Detta är allas vår kamp. Vi kommer aldrig att klara detta, om vi så får alla poliser i världen, om vi låter det hela gå så långt att det blir en polisiär sak. Det gäller verkligen att ta tag i det så tidigt som möjligt. Vi har avsatt 45 miljoner kronor i nästa års budget för polisens kamp mot detta.

Jag vill också passa på att säga att jag tycker att det är väldigt bra att man jobbar internationellt när det gäller både de kriminella mc-gängen och brottsligheten över huvud taget, speciellt den organiserade brottsligheten. Sådan här kriminalitet låter sig inte hindras av nationsgränserna.

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Som ni säkert vet har högnivågruppen inom EU kommit fram med flera bra förslag. Det som är intressant är att där också ligger en punkt om att se till att det som har föreslagits verkligen genomförs.

När det gäller vad polisen skall arbeta med har vi i Folkpartiet föreslagit att man måste titta på vad och hur mycket polisen skall syssla med. Det gäller t.ex. hur polisen skall bevaka fotbollsmatcher, och jag menar då inte de vanliga fotbollsmatcherna utan de stora internationella, som ger mycket stora intäkter. Utskottet avstyrker motionen om detta men pekar på att det nu ligger ett uppdrag hos rikspolisens för att se efter vad polisen skall syssla med och vad som kan läggas över på privat verksamhet. Det är ett mycket bra steg i rätt riktning.

Sedan är det frågan om domstolarna. Det finns en domstolskommitté som håller på att utreda, och den har fått förlängt förordnande. Det skall bli intressant att se när den verkligen kommer med sitt emotsedda slutbetänkande.

Det har nyligen varit en diskussion om antalet tingsrätter. I Folkpartiet har vi sagt att vi inte kan gå med på de förslag som var på gång i Domstolskommittén. Det fanns ett förslag om en minskning med drygt 60 %, från 96 till 37 tingsrätter.

Det kan vara intressant att notera att under den tid som diskussionen pågick sade Centerns representant ingenting. Sedan hade vi en debatt här i riksdagen, och då blev det litet klarare. Vi får hoppas att det håller hela vägen för Centerns del.

Från Folkpartiets sida har vi sagt att vi inte accepterar en stor nedläggning av tingsrätter men att vi kan tänka oss en nedläggning av de allra minsta. Det är då inte speciellt meningsfullt att i diskussionen argumentera för att ta bort t.ex. Klippan eller någon annan tingsrätt, därför att det är att göra det för lätt för sig.

När det gäller åklagarorganisationen vet vi att den också har varit utsatt för en förändring. Många har varit väldigt oroliga för hur det skulle bli. Vi har dessutom haft en särskild hearing om detta i utskottet. Många var väldigt tveksamma, och jag tillhörde dem. Det visade sig också att det speciellt i inledningsskedet var stora problem. Det är då glädjande att kunna relatera att det verkar som att det i alla fall börjar fungera något så när bra.

Men det är inte bra totalt sett att så många olika myndigheter så ofta känner att de inte hinner med. I slutändan är det definitivt någon som drabbas. Personalen drabbas naturligtvis, men den som drabbas värst är den enskilda personen, som inte har de allra bästa möjligheterna att försvara sina rättigheter.

Herr talman! Folkpartiet har sju reservationer. En reservation gäller förändrade arbetsmetoder och en annan om polisutredningar. Vi har också en reservation om Ekobrottsmyndighetens organisation och en om myndighetssamverkan vid bekämpning av ekonomisk brottslighet. Vi är med på en reservation om samordning av miljöbrottsbekämpningen. Vi har en reservation om domstolsorganisationen i allmänhet och en om antalet tingsrätter.

Jag skall inte yrka bifall till alla sju reservationerna, för vinnande av tid, men Folkpartiet står naturligtvis bakom alla dessa reservationer. Jag vill yrka bifall bara till reservation 11, som gäller mom. 15.

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservationerna 8, 13 och 16.

Jag vill instämma i en del av Anders Högmarks inlägg. Det här är en viktig debatt, och det har skett oerhörda förändringar inom rättsväsendet under de senaste åren.

Jag saknar också en representant från regeringen i debatten här i dag. Det är tyvärr ytterst sällsynt, herr talman, att någon representant från regeringen är här när justitieutskottet har en debatt. Det hade varit viktigt, när det har skett så stora förändringar inom det här området. Det är en fråga som har debatterats oerhört mycket i samhället och som oroar väldigt många människor. När vi då har en sådan här heltäckande debatt och diskuterar varje del i rättskedjan borde det givetvis ha varit en representant från regeringen här.

Herr talman! Trots detta kan debatten bli mycket viktig och bra.

När det gäller polisen har det varit ett mycket omdebatterat område, speciellt det senaste året. Det har varit mycket i massmedierna om att polisen inte fungerar. Men polisen har också själv varit ute mycket och sagt att man inte kan fullfölja sin uppgift. Det sades tidigare från talarstolen att det nästan har blivit en klappjakt inom massmedierna med kritik mot polisen. Jag kan delvis hålla med om att det är en tendens i massmedierna att bara lyfta fram de dåliga exemplen. De goda nyheterna, när polisen lyckas och klarar upp brott, kommer aldrig att stå i tidningarna. Det är givetvis viktigt att vi som politiska representanter, som handskas med dessa frågor, också måste kunna se på det positiva arbete som bedrivs. Men tyvärr har man alltid begränsad tid, och då koncentrerar man sig på de delar som man anser inte fungerar.

Polisen får nu ökade resurser. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är väldigt bra, med de problem som har uppstått inom polisen. Men vi tycker inte heller att det har varit tillräckligt. Vi anser att man gjorde en felaktig bedömning också inom polisen. Det är inte bara en resursfråga, utan det är också en fråga om hur man effektivt använder sina resurser. I stället för att se över en del av sin verksamhet valde man en alldeles för lätt väg när man sade upp en så stor mängd kvinnliga civilanställda, som hade så mycket av de administrativa uppgifterna. Man vidtog denna åtgärd i stället för att titta på hur man kunde effektivisera.

Problemet har varit att det har skett en stor omorganisation inom polisen när det gäller närpolisverksamheten och sättet att arbeta. Det är en mycket positiv förändring, men när det har skett i tider av stora neddragningar har man inte kunnat klara en effektivisering av sitt arbete och haft svårt att klara omorganisationen samtidigt. I och med att man tog det felaktiga greppet att säga upp en mängd civilanställda fick välutbildade poliser i stället ta över administrativa uppgifter. Det kan givetvis inte vara positivt.

Även om det nu görs en satsning på poliser och det skall anställas 400 nya poliser från Polishögskolan är det oerhört viktigt att de kommer att finnas ute i verksamheten, att de inte får administrativa tjänster. Antalet civilanställda behöver också ökas. Man har inte kunnat effektivisera administrationen. Man har inte kunnat datorisera i den utsträckning som man skulle behöva göra för att kunna minska de administrativa tjänsterna. Man gick fel väg.

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Dessutom behöver man nu också gå vidare med arbetet inom polisen och följa upp Riksrevisionsverkets rapport. Siv Persson talade tidigare om den oerhörda bristen när det gäller turlistorna. Det största antalet poliser är tyvärr inte i tjänst vid de tidpunkter då flest brott begås. Det gäller helger och sena kvällar. Det är oerhört viktigt att vi ser över dessa bitar, så att vi kan få ut så mycket som möjligt av de resurser som vi ändå satsar.

Herr talman! När det gäller polisens uppgifter vill jag säga att bevakningen av stora fotbollsmatcher, stora musikarrangemang osv. tyvärr har inneburit ganska stora problem framför allt i storstadsregionerna, och framför allt här i Stockholm, när det gäller närpolisverksamheten. Detta tog även Siv Persson upp. Det finns en politisk enighet om att närpolisverksamheten måste fungera och att det är den vi skall värna om. Det är det arbetssättet som är det viktiga.

Vi ser nu att närpolisstyrkorna i områdena runt centrum i stort sett aldrig är fullbemannade därför att våra närpoliser ständigt och jämt blir inkommanderade för att vara med på bevakning vid de större arrangemangen. Det är givetvis ett problem för närpolisverksamheten. Jag tycker att det är oerhört positivt att Rikspolisstyrelsen skall göra en översyn av vad som egentligen är polisens uppgift. Här tror jag att det finns en hel del att göra.

Herr talman! Sedan kommer vi till åklagarväsendet, som har genomgått en stor organisationsförändring. Även där gjorde man en kraftig neddragning av antalet civilanställda. Det har skapat problem. Men man har lyckats genomföra omorganisationen, och den har börjat sätta sig. Vi ser positiva resultat. Nu får man ökade resurser, som man kommer att använda för att anställa fler åklagare och för att återanställa civil personal. Jag tror att vi kommer att få se ytterligare förbättringar när det gäller den nya åklagarorganisationen i framtiden.

Sedan kommer vi in, herr talman, på domstolarna och utvecklingen inom domstolsväsendet. Det stämmer att det finns problem inom vissa delar av domstolsväsendet. Vänsterpartiet skulle gärna se att man hade kunnat ösa ut pengar till domstolarna så att de hade klarat av målen mycket snabbare och kunnat arbeta bort obalanserna. Men det är, som alltid i det politiska livet, en fråga om prioriteringar. I den rådande ekonomiska situationen har det framför allt ur det brottsförebyggande perspektivet varit viktigt att prioritera ökade resurser till kommunerna, vilket vi tog upp i föregående debatt.

Domstolsutredningen arbetar med frågorna om antalet tingsrätter och utvecklingen på det området framöver. Tyvärr har utredningen dragit ut på tiden väldigt länge. Jag ser det inte som positivt om utredningen får ytterligare tid på sig. Vi i Vänsterpartiet har ändå inte velat reservera oss i just detta betänkande. Vi vill inte säga hur tingsrättsorganisationen skall se ut i framtiden eller hur många tingsrätter som skall läggas ned när utredningen ser över dessa bitar. Vi har tidigare signalerat att vi inte kan tänka oss den stora neddragning som Domstolsutredningen hade på gång från början. Man ser att den politiska processen och signalerna från de olika politiska partierna har förändrat diskussionen i Domstolsutredningen. Var den kommer att landa återstår att se.

Frågan om ersättning till nämndemän var uppe tidigare. Utskottsmajoriteten skulle väldigt gärna vilja se en höjning. Vi har också i dag hört

företrädare för olika partier säga att nämndemännen bör få ökad ersättning. Man reserverar sig. Man vill att polisen skall få mer pengar, att domstolsväsendet skall få mer pengar osv. Man vill ha mer pengar till alla områden. Det handlar om prioriteringar.

Här har man valt att föra en politik där man drar ned på kommunerna och i stället satsar på detta område. Det är en politisk avvägning. Jag hoppas att den ekonomiska situationen kommer att utveckla sig så, att det finns möjlighet att ge nämndemännen en bättre ersättning i framtiden.

Utskottet har enats om ett tillkännagivande när det gäller utbildningen av nämndemännen. Det tycker jag är en väldigt viktig fråga att lyfta upp.

Herr talman! Min talartid är alldeles strax ute, men jag vill ändå nämna frågan om SÄPO. Vi anser att man skulle kunna göra besparingar på SÄPO med 50 miljoner. Man behöver undersöka om det är den typen av organisation som man skall ha i framtiden. Skall SÄPO vara organiserat på det sättet? Vi har haft en väldigt SÄPO-debatt, där mycket av verksamheten har ifrågasatts. Jag skall inte uppehålla mig längre vid det.

Anf. 35 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Det övergripande målet för polisen är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Det är lätt att säga. De målen kan vi alla instämma i. Men sedan kommer vi till frågan om hur vi angriper målen.

Närpolisreformen, med ett brottsförebyggande problemorienterat arbetssätt i samverkan med andra organisationer och myndigheter, är den modell som Miljöpartiet stöder och som vi vill få att fungera. Varför fungerar inte polisarbetet som det är tänkt? Det måste vi faktiskt konstatera att det inte gör.

Problem har uppmärksammats. Utredningsverksamheten fungerar inte tillfredsställande. Poliser hinner inte med både utredning och allmänt polisarbete. Utryckningsverksamheten omkullkastar planerat arbete och utredningsarbete. Det värsta av allt är att många poliser har tappat arbetslusten. De känner inte de positiva framtidsutsikter som de borde göra.

Effekterna har blivit att antalet anmälda brott ökar, medan antalet uppklarade brott minskar med den följdverkan att antalet ärenden till åklagaren minskar osv. Det påverkar hela rättskedjan. Mitt i all denna röra har administrativ personal sagts upp.

Vi kräver från Miljöpartiets sida att civilanställd personal snarast återanställs och att regeringen ger direktiv om detta i det kommande regleringsbrevet.

De civilanställda har stor betydelse för myndigheternas sätt att fungera. En datorisering innebär inte den effektivisering som man trott och leder inte till den ökade produktivitet som man planerat. Ibland verkar det som om man införskaffar datorer därför att man tror att de kommer att verka som robotar, så att man kan friställa den administrativa personalen.

Informationsålderns produktivitetsvinster är en myt, hävdar flera ekonomer, med nobelpristagaren Robert Solow i spetsen. Han säger att datorer visar sig överallt utom i produktivitetsstatistiken. Oavsett om det är rätt eller fel finns det en övertro på IT-satsningarna. De kostar stora summor, bl.a. när det gäller installering. Jag är inte alls motståndare till att man använder IT – tvärtom. Men man får ha ett annat förhållningssätt. I och med datorinstallationerna får man nya möjligheter.

Polisen har redan gjort felsatsningar. Man har kastat bort ungefär 40 miljoner på datorer i radiobilarna, som skulle vara mobila arbetsplatser. Det har inte fungerat. Man har heller inte kunnat använda datorerna av säkerhetsskäl.

Däremot finns det andra områden där det saknas datorer. En polis som arbetar med att spåra barnporr på Internet, vilket är en mycket viktig uppgift, har inte ens en egen dator. Kommunikationen mellan åklagare och polis är inte den bästa. Man har inte ens ett fungerande *e-mail*-system.

Samtidigt är installationen av datorer för EU-samarbetet en prioriterad verksamhet. Det är stora system som är mycket kostnadskrävande. Det gäller Europol Information System, Schengen Information System och Customs Information System. Det hela handlar faktiskt om prioriteringar.

Det är inte bara den formen av organiserad brottslighet som skall prioriteras i Schengensamarbetet, utan det handlar också om att leta efter försvunna varor från andra länder. När vi här i Sverige inte kan åtgärda vår egen vardagsbrottslighet, med stulna cyklar, inbrott, osv., skall vi i stället leta stulna varor från exempelvis Tyskland och Belgien. Det rimmar illa.

Omorganisationen till en länspolismyndighet och närpolisområden har inte fungerat tillfredsställande för de anställda. Enligt min åsikt har de anställda ytterst i organisationen inte fått vara med i beredningen av omorganisationen. Delaktighet, ansvarstagande och ett problembaserat arbetssätt skall gälla även för den egna inre organisationen. Det går inte att auktoritära chefer trycker på en ny organisation uppifrån utan att det förankras hos de anställda och dessa får var med i processen. Närpolisområden skall enligt min åsikt vara självstyrande, med vissa samordnande tjänster från länspolismyndigheten. Länspolismyndigheten skall inte styra och ge närpolisen order som gör ingrepp i och omöjliggör närpolisens planering.

Är polisens problem ett resursproblem? Nej, flera talare här har sagt att det inte enbart handlar om resurserna, utan att det även handlar om brist på strategi och samordning och att det saknas ändamålsenliga modeller och målmedvetenhet för polisarbetet. Som exempel har nämnts Eskilstuna. Där tog man minsann tag i sådana här frågor. Man införde vad man kallade "låg tolerans", vilket i själva verket betydde att man såg till att efterleva de lagar som finns och att man såg till att ha gemensamma normer för sitt agerande. Jag trodde faktiskt att det var ett normalt arbetssätt för polisen, men detta skulle alltså vara unikt. Det gör mig mycket förvånad.

Polisen har under flera år förbrukat mer pengar än vad som anslagits. Under 1995/96 förbrukades så mycket som 868 miljoner mer än vad som anslagits, men till detta har man sedan utnyttjat sitt anslagssparande. Inför budgetåret 1998 börjar polisen med ett underskott på 400 miljoner. Hur detta hämtas in finns inte redogjort. Det finns inga strategier, det finns inte längre något anslagssparande att ta av.

Då kommer vi till de resurser som har utökats för det kommande budgetåret. Det är en anslagshöjning på 157 miljoner, men de är redan öronmärkta. De skall gå till polisaspiranternas anställning, till ny polisutbildning och till utbildning av civil personal. De pengarna finns alltså inte

tillgängliga. Sedan tillförs ett engångsbelopp på 237 miljoner kronor, men också det är öronmärkt. En del skall gå till bekämpandet av mc-brott, och resten skall gå till IT-projekt för internationellt samarbete, vilket jag redan har nämnt.

Detta stora internationella samarbete, med uppkoppling och investering i datorer, har inte ens föregåtts av en konsekvensanalys. Jag har gång på gång påpekat hur viktigt det är med konsekvensanalyser för att förhindra felsatsningar, som de 40 miljonerna som jag redan har nämnt. Man måste göra analyser.

Slutsatsen blir att inga pengar kommer att satsas på den löpande verksamheten, utan polisen måste fortsätta sitt sparande för att hämta in de 400 miljoner kronorna från 1997. Det är verkligheten.

Miljöpartiet vill omfördela 50 miljoner kronor från SÄPO till den vanliga polisen med motiveringen att SÄPO behöver omorganiseras, eftersom förutsättningarna i dag inte är desamma som tidigare. Dessutom vill vi satsa de 237 miljonerna på vardagsbrottslighet i stället för att bygga upp register av varierande slag som skall kontrollera medborgarna utan att någon skälighetsmisstanke finns som grund. Vi vill att anmälda brott skall klaras av i större utsträckning och att polisen finns tillgänglig och synlig för medborgarna. Detta kan bäst ske med en lokal polis med både personkännedom och geografisk kännedom.

När det gäller narkotikabrott säger vi i en reservation att vi vill att gränskontrollen skall skärpas och bli bättre. Jag har redan talat om att jag är rädd för att EU-samarbetet skall spoliera vår restriktiva samsyn i fråga om narkotika.

En särskild glesbygdsfaktor är angelägen att ha med vid medelsfördelningen. Miljöpartiet anser att särskilda hänsyn bör tas till de problem som försvårar ett effektivt polisarbete i glesbygden.

Miljöpartiet har under hela mandatperioden även påtalat behovet av att utbilda poliser och åklagare i miljörett och problematiken kring miljöbrott. Vi kan efter att ha fått information från Polishögskolan konstatera att miljörett nu finns med som ett ämne i kommande polisutbildning samt att det skall finnas fortbildningskurser på åtta veckor för verksamma poliser. Den utbildning som hittills skett har varit mycket uppskattad för bredden och djupet i ämnesområdet, engagemanget och det pedagogiska framförandet. Det är min förhoppning att denna kvalitet i utbildningen bibehålls.

Åklagarna har omorganiserats, och det har inneburit problem. Jag ser att jag inte har mycket taletid kvar, så jag tar därför i första hand upp Ekobrottsmyndigheten.

Miljöpartiet skriver i sin reservation 21 att miljöbrott skall ingå i Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde. Det här har jag framfört vid många tillfällen, men det har skjutits framåt, och regeringen har sagt att man skall utreda frågan i ett annat sammanhang. Jag tar nu i reservationen upp frågan på nytt. Det är mycket viktigt att det kommer till stånd en samverkan, eftersom miljöbrott är så pass krångliga att utreda. Vi vill också att miljöbrott skall ingå i Ekorådet, som just skall sköta samverkan med myndigheter. Vi återkommer till Ekobrottsmyndighetens organisation när riksdagen skall behandla regeringens skrivelse om ekonomiska brott.

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Vi kan enas om att det sker en översyn av vad som skall gälla för domstolarna i framtiden. Det är inte lätt att spara 200 miljoner på domstolsverksamheten. Det är därför utredningen har stora bekymmer att kämpa med. Det handlar inte bara om antalet domstolar, utan det handlar framför allt om den inre organisationen. Uppgiften är att få till stånd ett fungerande domstolsväsende för 2000-talet. Det är inte så enkelt som att man kan lägga ned verksamheten i Klippan eller att det handlar om var i landet domstolarna skall finnas, utan det som behövs är just en översyn av den inre organisationen.

Vi stöder reservation 23. Arvodet till nämndemännen måste höjas. Man har inte gjort något åt arvodet sedan 1989. Skall man vänta tills man får råd att genomföra en höjning så sker det aldrig, eftersom resurserna alltid är knappa. Det handlar här om en ren prioritering.

Vi tror också att domstolarna kan spara på kostnader i samband med inställda förhandlingar. Hur detta skall ske kanske mer handlar om att anonymiteten är väldigt stor, att advokater och kontaktpersoner får ett större ansvar och att man får andra rutiner för att kunna hindra det läckage av resurser som blir följden då förhandlingar måste ställas in.

Jag yrkar bifall till reservationerna 13, 21, 30, 36, 38, 42 och 52.

Anf. 36 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära replik på det här inlägget, men när man lyssnar på Kia Andreasson får man en känsla av att det är så kolossalt mycket som Miljöpartiet skall och vill göra. Man vill göra mycket inom landet, och man vill göra en del utom landet. Så har man också 17 miljoner kronor mera i total ram. Visserligen gör man omfördelningar – man har ett minus på Säkerhetspolisen med 50 miljoner och kan därför till polisorganisationen lägga 50 miljoner – men jag måste ändå säga att detta är tveksamt. Jag blir något undrande inför Miljöparti-ets möjlighet att åstadkomma detta.

Kia Andreasson antydde att det är bättre att jobba internt inom landet och städa för egen dörr, men finns det något område där jag kan önska Miljöpartiet framgång i ett vidgat internationellt samarbete – de större partierna håller sig ju med ett utvecklat internationellt samarbete i Europa där vi kan försöka lära av och påverka varandra, då kulturerna ju kan vara litet olika – så är det narkotikapolitiken.

Här på hemmafronten har Miljöpartiet en mycket klar linje, och det är glädjande. Det är en total enighet i Sveriges riksdag. Ingen skugga över det. Men jag tror att Miljöpartiet med litet god pedagogik skulle kunna ägna litet mer kraft åt vad som kanske är dess stora uppgift under de kommande åren i Europasamarbetet, nämligen att försöka övertyga en och annan av sina syster- och broderorganisationer om den linje som ni har intagit i Sverige. Där har ni en uppgift. Om ni kunde åstadkomma någonting där tror jag att många i Sveriges riksdag skulle tycka att det var glädjande.

Sedan är det ju så med den öppna värld vi har i dag och med Europasamarbetet, oaktat vilka former vi tycker att det skall ske i, att brottsligheten inte känner några gränser. Jag tycker att det är litet grand att avskärma sig från den verkligheten när Kia Andreasson pekar på alla problem och allt som investeras för att förebygga brottslighet. Det är litet

märkligt att man är så negativ till detta om man verkligen vill bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

Men börja gärna med era egna syster- och broderorganisationer ute i Europa och övertyga dem om hur förkastlig den narkotikaliberalism är som ett antal av dem pläderar för.

Anf. 37 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Anders G Högmark kan vara försäkrad om att vi lägger stora resurser och krafter just på att påverka inte bara vår egen grupp i EU-parlamentet utan även övriga. Min kollega i motsvarande utskott i EU-parlamentet ägnar stor kraft och en stor del av sin tid åt att göra detta. Men, Anders G Högmark, eftersom samarbetet inte längre är mellanstatligt utan överstatligt finns det – och det var precis det jag tidigare ville påpeka – en stor risk när det gäller narkotikasynen och narkotikabrottsligheten om beslut skall fattas med majoritet i EU-samarbetet. Det kan nämligen innebära att just den strävan vi alla har här i Sveriges riksdag punkteras. Vi blir då tvungna att gå den linje som EU-majoriteten bestämmer, och där är man klart på väg mot en liberalisering.

Miljöpartiet vill ha ett samarbete mellan självständiga länder där vi tar tag i sådana här frågor, men faran är nu att det i stället blir en *backlash* med denna överstatlighet. Det måste Anders G Högmark noga studera i Amsterdamfördragets artiklar.

Anf. 38 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag inser mycket väl att diskussionen om grad av överstatlighet eller inte överstatlighet leder fram till en del funderingar av det här slaget. Men det är alldeles uppenbart att den i grunden viktigaste uppgiften för politiska partier i de nationella parlamenten och i internationella fora, t.ex. inom EU, är att med parlamentsledamotens uppdrag övertyga och skapa opinion för någonting, i det här fallet skapa opinion mot tendenser till drogliberalisering.

Jag vet att även Kia Andreasson agerar i olika sammanhang. Här kan Miljöpartiet verkligen ha funnit sin nisch och utträtta någon nytta.

Anf. 39 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har många nischer som är viktiga att fortsätta arbeta för.

När det gäller narkotikan har vi många gånger poängterat att vi velat ha samarbete i dessa frågor men som vi själva vill ha det i politiskt hänseende. Den största invändning vi haft mot EU-samarbetet gäller ju inte samarbetet i sig utan att det är en politisk tillställning med politiska ställningstaganden. Det är det som gör det så komplicerat i rättsliga frågor.

Anf. 40 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Herr talman! Jag skall inleda med att yrka bifall till reservationerna 11, 13, 21 och 29.

Vi är nog alla ganska bekymrade över att polisväsendet ser ut som det gör. Det är inte alldeles lätt att peka på vad man skall göra för att komma till rätta med dessa ting. Men man kan inte blunda för att det finns ett resursproblem. Vi har också tillskjutit ett antal hundra miljoner för att

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

nödtorftigt täppa till det här skeppet, som tydligen blöder utomordentligt mycket. Som det sades här tidigare går man in i 1998 med ett minus på 400 miljoner.

Men det är naturligtvis inte bara en resursfråga. Som det ser ut just nu är man rädd att det inte blir några märkbara förändringar hur mycket vi än pumpar in det här väsendet.

Det är säkert en hel del psykologiska faktorer som gjort att luften har gått ur polisväsendet. Ett fenomen som vi har pekat på och som det har blivit bred uppslutning kring är bekymret kring den civilanställda personalen. För mig är det en fullkomlig gåta hur någon kan komma på idén att man kan skära bort, enligt vad som står i betänkandet, 804 personer under 1997 i den här typen av organisation. Det är helt oförsvarligt. Det är ju hela blodomloppet i den här typen av verksamhet – administrativ personal, reception, växel, kansligöromål och allt det som får det hela att fungera. Om vi på vår advokatbyrå skulle skära ned vår administrativa personal med en fjärdedel skulle byrån inte fungera över huvud taget.

Nu har en bred politisk opinion givit uttryck för att detta besinningslösa beslut är galet. Det hoppas jag att regeringen tar åt sig.

Sedan är det i och för sig mycket märkligt att det här till 100 % gäller kvinnor. Men när det för en gångs skull sker något reallt i en kvinnofråga hör man ingenting i den offentliga debatten. Det är mycket märkligt. Dessutom har vi den sociala aspekten. Att slänga ut människor som troget har jobbat 20 år i det offentligas tjänst och alltså besitter en hygglig kompetens osv. i garanterad arbetslöshet är inte bra.

Allt det här skickar naturligtvis också en massa psykologiska signaler kors och tvärs om att det inte står rätt till.

Sedan har vi organisationsfrågor. Jag skall inte upprepa så mycket kring det här med New York-modellen, nolltolerans, prioriteringar osv., utan som jag tidigare har sagt är grundprincipen att all brottslighet skall bekämpas. Också JO har kraftfullt framhållit att detta är ett rättvisekrav. Det är också i enlighet med rättsväsendets grundidé att alla skall behandlas lika.

Men en poäng med New York-modellen är resultatuppföljningen. Jag tror att vi har ett ledningsproblem i Sverige. Det gäller inte bara polisväsendet, även om det kanske är särskilt uttalat där. Jag har som ledord skrivit: Sverige har låtsaschefer. Det skall jag väl inte säga offentligt, men vad jag menar är förmodligen någonting som jag har fångat upp: Man har en akademisk karriär inom polisväsendet och en icke-akademisk. Juristerna går in på en högre plattform och blir sedan polischefer. Sedan har vi de poliser som går från botten och upp, men dessa blir aldrig "riktiga" chefer.

Jag tror att det kan finnas många inom polisväsendet som anser att de inte har riktiga chefer. De chefer som uppfattar att de är chefer har alltså inte de underlydandes förtroende. Det här skall man nog inte prata för mycket om offentligt, men jag tror att det där finns ett problem.

I mina papper står också: Utveckla arbetsgivarrollen. Det har redan sagts här att det inte är klokt när facket styr en verksamhet. Det finns ingen motpol, utan det är en identitet mellan arbetstagare och arbetsgivar. Då blir det den här kantringen som många har påtalat, med en schemaläggning som är helt absurd. Politikerna måste helt enkelt ta tag i detta för landets bästa. Det är bara så.

En annan sak är ledningens stöd. I den här typen av verksamhet där man får fronta, dvs. man får ge sig ut och möta bekymmer i sin yrkesutövning, krävs det verkligen att man har stöd uppifrån, så att man inte känner att man står ensam och övergiven i slutändan. Ett problem är faktiskt, tycker jag, vår egen justitieombudsman, som har en benägenhet att mer eller mindre klandra varje litet ingrepp som möjligen slirar på någon millimeter utanför vad den formella lagen tillåter. Det måste finnas en bättre genomlysning av vad polisen verkligen håller på med. Men, som sagt var, regering, rikspolischef och justitieombudsman måste gemensamt jobba på sådant sätt att den enskilde polismannen, när han står inför en mycket svår situation, verkligen vågar ingripa och inte i stället väljer att tjänstgöra i polisstationens växel.

Polishögskolan är också av stor psykologisk betydelse. Det var helt enastående att stänga den här typen av verksamhet för att nu öppna den igen, med allt vad detta har inneburit. Det är ekonomiskt slöseri. Men det är också en känsla av att den verksamhet man bedriver inte är riktigt seriös när man inte vill satsa på nyrekrytering, nyutbildning, vidareutbildning m.m. Det är alltså oerhört viktigt att ha en polishögskola som fungerar väl.

När det sedan gäller åklagarväsendet – det här är en diger lunta som man skall gå igenom – får jag inskränka mig till att säga att jag sammanfattningsvis tycker att det lokala rättslivet har kollapsat genom regeringens politik inom det här området. Det är ett faktum. Jag ifrågasätter om man kommer att kunna renovera det. Är det någon gång man möjligen skall kunna lägga regionalpolitiska synpunkter på saker och ting är det inom rättslivet. Det finns många skäl till att man skall ha en stark lokal förankring.

Vad gäller Statskontorets knep att centralisera administrationen men ha kvar verksamheten lokalt behöver man bara åka ut och kolla läget för att upptäcka att det inte finns någon lokal verksamhet. Åklagarna kommer cyklande eller också åker de tåg – bil vägrar de åka – i stället för att jobba med det de skall. Sambandet mellan polis och tingsrätt är brutet. Det är en fiktiv idé att man kan bryta upp verksamhet i administration och någonting annat. Jag tänker med fasa på om vi på vårt kontor skulle ha vår administration nere i Göteborg. Nej, den måste naturligtvis vara runt omkring.

De inkomna målen har i värsta fall, det ser man i tingsrätterna, minskat med så mycket som 30 %. Tingsrätterna handlägger i dag erkända bagatellbrott och mycket svåra häktningsmål. Hela skiktet däremellan är borta. Det är inte bra.

Ekobrottsmyndigheten skulle man kunna ta upp mycket tid med. Jag måste ändå säga att det är starkt att man har fått fram den nya organisationen. Jag inser vilka enorma problem som regeringen har haft med att sjösätta någonting nytt inom det här området. Jag är en av dem som på ett mycket tidigt stadium har sagt att vi måste göra någonting för att komma till rätta med den avancerade organiserade brottsligheten. Jag måste säga att detta ändå är ett steg i rätt riktning, väl medveten om alla bekymmer man har med alla grupper som känner sig trampade på tårna på olika sätt. Det är bara att kämpa vidare med det. Sedan kan man säkert göra det här mycket bättre när man har kommit underfund med vilka misstag man nu har gjort.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Myndigheten skall självklart handlägga miljöbrotten. Det verkar vara en rätt bred enighet om det. Jag kan inte riktigt begripa...

Är inte mikrofonen inkopplad, är det därför lampan lyser?

Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Den av talaren angivna taletiden har överskridits. Det är därför lampan markerar.

Anf. 42 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Herr talman! Får jag bara fråga, är det de fem minuter jag förannmält som har gått?

Anf. 43 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Nej, det är tio minuter.

Anf. 44 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Herr talman! Då skall jag ge mig. Tack!

Anf. 45 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till hemställan i justitieutskottets betänkande nr 1, så att det inte uppstår några problem när vi så småningom skall gå till beslut.

Min uppgift är nu att klara av ungefär en timmes ganska ensartad kritik mot polisväsendet, mot åklagarväsendet och kanske i någon mindre grad mot domstolsväsendet. Jag skall försöka att på några punkter beröra det som har sagts här.

Ramen för rättsväsendet är beslutad tidigare av riksdagen. Några förändringar mellan olika utgiftsområden inom ramen har egentligen inte föreslagits utöver den förändring på 50 miljoner från Säkerhetspolisen till den öppna polisen som Miljöpartiet har föreslagit och som för Miljöpartiets del är inledningen till en nedläggning av Säkerhetspolisen.

Polisen får genom den här budgeten ytterligare 440 miljoner kronor för 1998. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi nu har en ekonomi i landet som innebär att vi kan göra den här insatsen för att förstärka polisens arbete.

Herr talman! I det här sammanhanget kan det ändå vara värt att något beröra de besparingar som polisen har utsatts för från 1992 och framåt. Utgångspunkten var ju att den borgerliga regeringen hade kört in Sverige i en ekonomisk situation som innebar att det faktiskt inte fanns något utrymme för handlingsfrihet längre. Då gjordes en uppgörelse för att sanera ekonomin och i den blev socialdemokraterna och de fyra borgerliga partierna överens om att 500 miljoner kronor skulle sparas inom polisen.

En viktig faktor i den uppgörelsen och i de beslut som sedan fattades var faktiskt att de 500 miljoner kronorna i första hand skulle sparas in på administrationen inom polisen. Därför är det något egenartat att i dag uppleva att partier som bestämde att det skulle vara på det sättet nu säger att det är besinningslöst eller vansinnigt, vilket uttryck Rolf Åbjörnsson nu använde. Nu är det kanske inte så noga för Åbjörnsson med uttrycken, för han talar ju inte i offentliga sammanhang utan i en trängre krets i

riksdagens kammare. Därav kan man kanske förstå ytterligare ett och annat uttryck som han har meddelat oss i dag.

Det är egenartat att höra hur partier som var överens om att det var den administrativa personalen som skulle bära besparingen i allt väsentligt i dag tycker att det var mycket märkligt. Det framställs närmast som om det är polischeferna och polisverksamheten själv som har bestämt den inriktningen. Jag tycker att vi skall vara hederliga nog och säga att ingen av oss stod upp och sade att besparingen måste drabba polismanstjänster. Det fanns två skäl: Annars skulle bara kvinnor drabbas, och dessutom skulle verksamheten inte fungera om den här personalkategorin minskades för mycket. Jag tycker att vi skulle kunna vara överens om den delen av den här debatten.

Får jag sedan beträffande domstolsväsendet säga att det naturligtvis inte är tillfredsställande med de balanser som finns i detta sammanhang. Regeringen har lagt fram förslag till riksdagen som syftade till att man skulle kunna öka effektiviteten. Men dessa förslag ogillades av riksdagen, och jag tycker inte att det är konstigt att regeringen påpekar det. Sedan får man naturligtvis fundera på ytterligare åtgärder för att ta sig fram i detta sammanhang.

Jag skall säga något om Domstolskommittén, även om det inte är någon huvudfråga för riksdagen i dag. Den kommer möjligen att tas upp så småningom. Det är riktigt att kommittén har begärt ytterligare tid, inte på grund av att den inte har slutdiskuterat antalet tingsrätter utan därför att den vill avvakta erfarenheterna av viss försöksverksamhet som pågår om domstolarnas, egentligen tingsrätternas, inre arbete. Den förändringen av domstolsarbetet skulle leda till en ökad effektivitet.

Vi har från talarstolen fått deklarationer från flera partier om vad de inte kan gå med på i Domstolskommitténs arbete. Även i kommittén har vi hört dessa deklarationer. Som ledamot i den kommittén måste jag säga att det vore trevligare och mer konstruktivt att höra om partiernas företrädare både här i kammaren och i kommittén kunde meddela vad de är beredda att gå med på. Det är först då som vi har möjlighet att konstruktivt diskutera ett slutbetänkande.

Jag skall åter tala om domstolarna. Jag fick en direkt fråga om de långa handläggningstiderna var acceptabla. Jag vill bara säga att det naturligtvis inte är acceptabelt i ett längre perspektiv med långa handläggningstider. Det är inte acceptabelt med t.ex. skattemål som drar ut för långt på tiden, utan man bör på något sätt försöka förändra och förbättra läget.

Jag vill i detta sammanhang också ta upp frågan om arvodet till nämndemännen. Det har här framställts som om de trehundra kronorna vore den enda ersättning som nämndemännen får. Så är ju inte fallet. Nämndemännen får också ersättning för förlorad arbetsförtjänst. De som egentligen har det minsta utbytet av arvodet, om man ser det som ersättning för utfört arbete, är faktiskt de som har en anställning, vilket innebär att de förlorar pengar när de går till tingsrätten, därför att de då först måste satsa de trehundra kronorna och sedan få ersättning upp till den förlustnivå som de har i arbetet. De får alltså egentligen ingen ersättning alls för det utförda arbetet utan bara ersättning för den inkomstförlust som de åsamkas. Andra nämndemän som inte gör denna inkomstförlust får ju ut de trehundra kronorna. De skall naturligtvis betala skatt för dessa

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

pengar, men det behöver väl inte särskilt påpekas. Men de får i alla fall de trehundra kronorna.

Herr talman! Sedan vill jag säga något om narkotikadiskussionen. Jag har självklart ingen annan mening än riksdagen tidigare har uttalat om den svenska narkotikapolitiken. Den skall givetvis ligga fast. Jag är också som många andra oroad över utvecklingen av narkotikadebatten inom Europa, och kanske framför allt inom EU-området, eftersom det är den debatten som vi hör. Men mitt engagemang i Europarådet gör att jag har anledning att känna oro för Europa som helhet därför att det bl.a. ute i de f.d. kommuniststaterna också finns en utomordentligt besvärande utveckling som går oberoende av eller parallellt med utvecklingen inom det nuvarande EU-området. Varför jag tycker att det är angeläget att beröra denna fråga är att jag under informationen och diskussionen i bl.a. EU-nämnden inför Amsterdamfördraget i varje fall inte har uppfattat det på ett sådant sätt att fördraget, när det blir ratificerat i Sveriges riksdag och av andra länder, i sig leder till en försvagning av den svenska narkotikapolitiken. Jag tycker att det är angeläget att få säga att det inte finns något förslag inom EU:s beslutsinstanser som tyder på att man är på väg att förändra narkotikapolitiken. Jag har naturligtvis den allra största respekt för Europaparlamentet. Men jag måste också konstatera att Europaparlamentets beslut, åtminstone i denna typ av frågor, mer är av opinionsbildande karaktär än av den karaktären att de direkt påverkar den svenska narkotikapolitiken.

När det gäller narkotikafrågan tycker jag också att det är angeläget att faktiskt peka på att förändringar i gränskontrollen självklart har inverkan på dessa frågor. Men det som jag tror är avgörande för hur det utvecklar sig i Sverige är normbildningen och attityderna till narkotika i allmänhet ute i Europa och den påverkan som det har också på den svenska allmänheten. Jag menar att om man får en kraftig utveckling mot en liberalisering kommer vi aldrig att kunna kontrollera bort det problemet ur Sverige. Då är det dessvärre andra åtgärder som måste vidtas.

Anf. 46 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Till Göran Magnusson vill jag meddela vad vi i Centerpartiet har gått med på när det gäller domstolsorganisationen. Vi går med på att bevara de tingsrätter som vi har i dag. Vi menar att det är samhälls-ekonomiskt lönsamt och effektivt. Men jag förstår att Göran Persson och Socialdemokraterna har en annan inriktning. Då förstår jag också att Socialdemokraterna kan glädjas åt att Moderaterna och Folkpartiet går med på en nedläggning av antalet tingsrätter, dock inte omfattande. Sedan är det väl bara intressant att försöka luska ut vad "inte omfattande" betyder. Men jag undrar om Göran Magnusson är beredd att i dag meddela hur pass omfattande minskning som Socialdemokraterna är beredda att göra av antalet tingsrätter.

Min andra fråga rör resurser till polisen – resursfördelningssystemet. I dag fördelar vi resurserna, som jag sade i mitt anförande, efter antalet invånare. Vi har en storstadsfaktor, och vi har ytterligare en faktor som tar hänsyn till speciella problem. Det gäller t.ex. sjöpolis, fjällräddning och tunnelbana. Har Göran Magnusson och Socialdemokraterna inte någon förståelse för att det kan behövas en extra glesbygdsfaktor just mot bakgrund av svårigheter för polis att nå fram till brottsplats, att stödja

Anf. 47 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har även tidigare förstått att Ingbritt Irhammar går med på inga förändringar alls. Det är klart att det naturligtvis ändå är ett besked. Men om man har uppfattningen att det är angeläget att organisationsförändringar beträffande domstolsväsendet omfattas av en bred majoritet tror jag att det är viktigt för alla partier att försöka medverka till att det kan bli en bred majoritet om en sådan fråga. Det är väl ändå på det sättet att de allra minsta tingsrätterna har svårigheter av olika slag som det finns anledning att observera.

Jag har naturligtvis också förstått att man inte kan nå en majoritet precis för det som man kan utläsa av direktiven till Domstolsutredningen beträffande nivån på antalet tingsrätter. Jag föreställer mig att jag för min del i varje fall kan vara beredd att diskutera en nivå strax över 70.

När det gäller fördelningen av resurser till polisområdet och detta med en särskild glesbygdsfaktor har jag, och det har jag också sagt i utskottet, ingenting emot nämnda faktor. Frågan är bara vilka effekterna totalt sett blir. Jag har inte sysslat särskilt länge med polisfrågor, men det är bekant för mig att det har gjorts omfattande studier kring nycklar för resursfördelning med en rad olika faktorer inlagda. När allt sist och slutligen summerades kom man fram till att det blev ungefär samma resultat med fördelade resurser, med de tillägg som finns i systemet. Jag är alltså inte helt övertygad om att det är alldeles enkelt att åstadkomma den här förändringen.

Anf. 48 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Göran Magnusson för att hans besked om i vilken riktning förändringarna är på väg när det gäller antalet domstolar.

Vi i Centerpartiet är inte emot förändringar, men vi menar att förändringar skall leda till något som är bättre och mera effektivt. Vi har verkligen gjort besök och även tittat närmare på utvärderingen av effektiviteten hos de minsta tingsrätterna, som visar sig vara väl så effektiva som de större. Vi skulle snarare vilja tala för en delning av de allra största tingsrätterna. Det har nämligen visat sig att de mindre och de minsta tingsrätterna på ett mycket fint sätt klarat av de allra svåraste målen och att de har mycket att lära andra tingsrätter. Detta gör att vi, trots att en majoritet är mot oss, absolut inte vill lägga ned de mindre tingsrätterna, som alltså är fantastiska.

När det gäller glesbygdsfaktorn måste jag säga att det är ledsamt att vi i utskottet inte kunde ha en positiv skrivning om att detta återigen borde ses över. Vi ser ju att poliser uppe i norr lämnar sina tjänster därför att det med nuvarande resursfördelning är omöjligt att klara de enorma områden som måste täckas in. Detta är inte så konstigt. Kanske rör det sig om två tre timmars tid för att rycka ut till en brottsplats. Det kan röra sig om misshandel i hemmet. Om en misshandlad kvinna vill ha polishjälp tar det ett par timmar för polisen att nå fram. Den faktorn måste man ta hänsyn till i sådana här fall.

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Anf. 49 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller antalet tingsrätter vill jag inte bli citerad som att utvecklingen skulle vara på väg mot drygt ett sjuttiootal tingsrätter. Jag vågar över huvud taget inte uttala mig om den saken, utan jag gav väl mera uttryck för min bedömning av vad som skulle kunna vara ett något så när lämpligt antal.

När det gäller Domstolskommitténs arbete är det en stark fokusering på just antalet tingsrätter och på skyddet/bevarandet av de allra minsta tingsrätterna. Detta är litet olyckligt. Domstolskommittén har en bredare uppgift. Jag tror att det skulle vara värdefullt för det framtida domstolsväsendet om kommittén fick möjligheter att redovisa sina tankar och synpunkter på en framtida domstolsorganisation, inklusive verksamheten i de olika, eventuellt sammanlagda, organisationerna.

Vi har också studerat frågan om de allra största tingsrätterna men hittills har vi inte kommit fram till att något skulle vara att vinna på att göra dem mindre. Just nu finns det alltså inga förslag på den punkten.

När det gäller den särskilda glesbygdsfaktorn pågår det stora förändringar inom polisverksamheten. Man har inte bara haft besparingar att arbeta med, utan det har också rört sig om anslagsöverskridanden av nästan otroliga mått något år efter att året innan ha haft ett anslagssparande av ungefär samma omfattning. Dessutom har det varit en omflyttning av polisresurser från vissa delar av landet till tätorterna. Allt detta har varit väldigt påfrestande. Därför menar jag att det inte är meningsfullt att nu studera den här fördelningsnyckeln ytterligare.

Anf. 50 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! På många punkter är vi i Miljöpartiet kritiska till den insynsskyddade verksamhet som bedrivs av SÄPO. Det är andra eller tredje gången jag hör att Miljöpartiet vill lägga ned SÄPO. För att en gång för alla klargöra hur det förhåller sig vill jag säga att det inte är så drastiskt. Man kan inte säga på det viset. Jag vill inte att Göran Magnusson heller gör det. Av vårt budgetförslag för de kommande åren framgår det tydligt att vi vill omfördela 50 miljoner kronor år 1998, 100 miljoner kronor år 1999 och 100 miljoner kronor år 2000. På sikt vill vi ha en levande diskussion om hur verksamheten inom SÄPO skall kunna samordnas med den vanliga polismyndigheten och kanske träffa en överenskommelse. Göran Magnussons beskrivning är alltså felaktig, vilket jag nu har förtydligat.

Narkotikan och Amsterdamfördraget har vi inte alls diskuterat här i Sverige, säger Göran Magnusson, och det har inte diskuterats i EU-nämnden att det skulle vara en fara för synen på narkotikan. Jag kan då berätta för Göran Magnusson att denna diskussion är livlig i EU-parlamentet. Just narkotikaliberalerna ser i Amsterdamfördraget en möjlighet att styra utvecklingen. Därför rekommenderar jag er socialdemokrater att tränga in i frågan. Ni har ju verkligen resurser att kontrollera hur det förhåller sig.

Anf. 51 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är väldigt bra om Miljöpartiet nu anser att det arbete som bedrivs inom säkerhetspolisen behövs. Men att det mer är fråga om

huruvida det skall organiseras på en särskild SÄPO-enhet eller integreras med den öppna polisens verksamhet är naturligtvis en uppfattning som jag inte delar.

Av Miljöpartiets motion om detta framgår det mycket tydligt att de 50 miljoner kronorna år 1998 och de ytterligare 100 plus 100 miljoner kronorna för de två kommande åren är inledningen på en nedläggning av SÄPO. Jag kan inte förstå det på annat sätt än att man helt enkelt vill lägga ned SÄPO. Om man anser att SÄPO:s verksamhet i sig är nödvändig för en nation av samma typ som vår nation, men att det skall organiseras på ett annat sätt, är det en helt annan sak. Vi får nu anse att den saken är utredd. Miljöpartiets motion gäller alltså inte, utan Kia Andreassons uttalande nu är det som är det korrekta.

I narkotikafrågan är jag av samma uppfattning som Kia Andreasson. De krafter i EU-parlamentet som vill göra förändringar i lagstiftningen genom direktbeslut eller genom direktiv som får direkt effekt i varje nations lagstiftning försöker måhända se möjligheter till detta i Amsterdampfödraget, men det är inte detsamma som att Amsterdampfödraget medger detta. Vi är på det klara med att det i Europa, framför allt bland de krafter som vill driva EU i federalistisk riktning, finns ett intresse av att också koordinera strafflagstiftningen och då inte bara på narkotikaområdet utan också rent allmänt. Det är en utveckling som enligt min och Socialdemokraternas mening på alla sätt måste motverkas. Den här typen av lagstiftning är av speciell nationell karaktär och skall också förbehållas de nationella parlamenten.

Anf. 52 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Vi behöver inte orda mer om SÄPO:s neddragning. Motioner tolkas på olika sätt, men jag tycker att det har gjorts klarlägganden här.

Likadant är det med Amsterdampfödraget. Det handlar om tolkning. Jurister studerar artiklarna och tolkar dem olika – de kommer till olika slutsatser. Just att det är möjligt att göra så olika tolkningar av dessa artiklar är oroväckande. Det som sägs här i Sverige av Socialdemokraterna, nämligen att straffrätten skall vara en nationell angelägenhet osv., har ju redan överträtts i Amsterdampfödraget.

När man studerar artiklarna ser man att det inte är så längre. Det behövs en diskussion om detta även i justitieutskottet, inte bara i EU-nämnden, därför att det specifika för de här frågorna är att vi diskuterar, tittar på artiklarna och har jurister till hjälp i vår tolkning av dem.

Anf. 53 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag ser här en möjlighet att stryka mig från talarlistan. Göran Magnusson ville ha besked beträffande domstolsväsendet. Det var precis det jag tänkte ta upp. Jag har sagt tidigare i kammaren att jag tycker att det är rimligt att en tingsrätts storlek skall bestämmas av att man har arbete för tre till fem ordinarie domare.

Sedan tycker vi att Regeringsrätten skall göras om till en författningsdomstol så att Högsta domstolen blir en riktig högsta domstol. På sikt bör man kunna slå samman förvaltningsdomstolarna med de allmänna tingsrätterna.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Slutligen bör vi bevara inskrivningsväsendet och registrering av bo-uppteckningar vid tingsrätterna. Det är Centern som har motionerat om det. Det är nog en alldeles riktig uppfattning. Det är framför allt de legala inslagen i den här hanteringen som motiverar att de skall ligga kvar där de ligger.

Anf. 54 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Låt mig då säga att om man håller sig i intervallet tre till fem domare, eller i varje fall i den nedre delen av detta, alltså tre ordinarie domare, hamnar man någonstans strax över 70 tingsrätter.

Jag tror att man skulle kunna smälta samman Regeringsrätten och Högsta domstolen, framför allt om man smälter samman förvaltningsdommandet och de allmänna domstolarna på länsnivå, i första och andra instans. Däremot delar jag inte uppfattningen att man skall göra om Regeringsrätten till en förvaltningsdomstol. Jag anser inte att vi behöver en förvaltningsdomstol i Sverige.

Anf. 55 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Göran Magnusson medgav på samma sätt som man indirekt gör i utskottsbetänkandet att situationen vid domstolarna är otillfredsställande. Göran Magnusson tillägger att det "i ett längre perspektiv" är otillfredsställande med den tid det tar. Jag tror i och för sig att även ett kortare perspektiv är otillfredsställande för människor. Men perspektivet blir längre eftersom man får vänta år efter år.

Det här är ingenting nytt, utan det är ett förhållande som har varit vid handen under många år. Då säger Göran Magnusson att man får fundera på olika åtgärder nu när riksdagen avvisade förslaget om en finansiering via nedskärning i fråga om nämndemän och prövningstillstånd till hovrätterna.

Göran Magnusson har tidigare sagt att han personligt tillåter sig vara litet frispråkig när det gäller antalet tingsrätter framöver. Finns det några funderingar som Göran Magnusson själv har på olika åtgärder för att rätta till det som är otillfredsställande både i ett kortare och i ett längre perspektiv? Jag konstaterar att Göran Magnusson delar min uppfattning att det inte är acceptabelt att människor under så lång tid skall vänta på att få sin sak prövad och avgjord.

Jag frågade vad som händer i Domstolskommittén. Med tanke på det meningsutbyte som var tidigare tror jag mig förstå att det behövs längre tid, om man får uttrycka det så.

Sedan konstaterar jag att många, av meningsutbytena att döma, är intresserade av att nämndemännen skall få vettigare ersättningsförhållanden. Man kan säga att det nuvarande beror på det eller det, några har ersättning för förlorad arbetsförtjänst, andra har det inte. Sammantaget är det vår uppfattning från Moderata samlingspartiet att om man hade bekvämat sig att prioritera resurserna på ett vettigt sätt hade man också skapat förutsättningar för rimligare ersättning för nämndemän. Mot den bakgrunden är jag glad, Göran Magnusson, att vi gemensamt i utskottet biträdde en moderatmotion av Ulla Löfgren och Lars Björkman där vi samfällt tyckte att utbildningen av nämndemän påtagligt borde förbättras.

Det är glädjande. Det visar det intresse och den insikt som man ändå har om nämndemännens stora betydelse.

Får jag avsluta kort...

Anf. 56 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Tiden är ute.

Anf. 57 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag beklagar.

Anf. 58 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller långa väntetider vid avgöranden i mål skall man vara litet försiktig med att dra slutsatser av statistiken. Jag vet av studiebesök och annat att en hel del mål blir liggande länge, framför allt skattemål, i bl.a. länsrätten i avvaktan på avgörandet i högre instans. När det avgörandet så småningom kommer rasslar det till ganska raskt i ett stort antal mål. Jag vill inte påstå att det är acceptabelt i och för sig. Men man skall ha klart för sig att det i de mest komplicerade skattemålen finns resurser att driva ärendena – och det finns skäl också sakligt sett – upp så långt det går i instanskedjan för att få kanske prejudicerande dommar. Det gör att det tar litet tid.

Ett par ord om nämndemännens ersättningar. Det har diskuterats vid olika tillfällen. Sett ur mitt perspektiv är ett mycket stort problem just detta att nämndemän som är löneanställda får lönedrag när de tjänstgör som nämndeman och får då satsa arvodet på 300 kr. Jag medverkar gärna till att det blir förbättringar på det här området, men det måste naturligtvis ske inom ramen för de ekonomiska resurser som är tillgängliga.

Jag minns från Högmars anförande att han talade väl om nämndemännen. Det finns väl knappast någon i den här kammare, sedan Ny demokrati har lämnat den, som vill avskaffa nämndemannainstitutionen. Det hot som i dag finns mot nämndemännen som institution kommer definitivt inte från riksdagen och de politiska partierna utan från helt andra grupper som anser att nämndemännen är överflödiga i rättsskipningen.

Anf. 59 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Vi är överens om att det finns nämndemän som har problem med att det görs löneavdrag. Då kan man fråga sig: Vad avspeglar det för värderingar? I många andra statliga uppdrag har man rätt till kompensation för olika former av löneavdrag. Vad illustrerar detta? Jo, det illustrerar på något sätt att detta uppdrag inte har varit så viktigt. Det har ett symbolvärde. Är vi överens om detta borde man försöka framöver ta fram de resurser som behövs. Vi har prioriterat detta före höjt partistöd och presstöd, som jag sade tidigare. Göran Magnusson har gjort en annan prioritering, och det får väl han stå till svars för.

En liten fråga apropå polisen. Det finns alldeles uppenbart en mycket stor oro hos människorna. Om man kan lämna det förflutna och lära av den neddragning som har skett: Vilka är de största lärdomarna, Göran Magnusson, av den mycket kraftfulla neddragningen av administrativ personal? Vilken är den lärdom som Göran Magnusson har dragit av

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

detta inför framtiden och i fråga om eventuellt behov av att stärka resurserna?

Anf. 60 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Lärdomen är naturligtvis att om man hamnar i en situation där man måste vidta panikåtgärder i nationen som sådan – Moderata samlingspartiet sade så sent som i 1995/96 års budget att det statsfinansiella läget är sådant att besparingar måste göras även inom polisen – är det angeläget att man hinner tänka igenom hur besparingarna skall ske. Jag är den första att säga att det sätt som det här genomfördes på naturligtvis inte är bra. Vad jag försökte säga från talarstolen tidigare var att riksdagen har ett ansvar för detta. Vi har ett samfällt ansvar. Inget parti kan ta sig ur ansvaret för att vi ansåg att det var den administrativa verksamheten, som då värderas som något mindre viktig än den direkta polisiära verksamheten, som skulle få stryka på foten i det sparbeslut som vi då fattade.

Anf. 61 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag skall gå vidare med diskussionen om de civilanställda och bakgrunden till att man fattade beslutet om besparingar på den administrativa personalen. I dagsläget ser vi att den ekonomiska situationen har blivit annorlunda. Nu skjuts det till pengar till polisen. När man beslutar om besparingar så snabbt som man gjorde i det läget är man kanske inte alltid medveten om de fullständiga effekterna. Men i dag, när Socialdemokraterna ser effekterna av den stora neddragningen, finns det ändå ingen antydning i budgetpropositionen om att den här sidan behöver förstärkas. Ser inte Göran Magnusson att det behövs?

När det sedan gäller Domstolskommittén och diskussionen om vad man kan gå med på har vi i Vänsterpartiet inte sagt att vi inte är beredda att gå med på någon neddragning över huvud taget, utan det var utgångspunkterna i direktiven som vi inte kunde ställa oss bakom. Precis som Göran Magnusson sade finns det ingen vits med att stå här och diskutera just den typen av domstolar, eftersom Domstolsutredningen har en så komplex uppgift att se över hur domstolsväsendet skall se ut. Det kommer givetvis att ha betydelse för hur många tingsrätter man kommer att ha kvar.

Anf. 62 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Beträffande civilanställda är det inget som hindrar polisen att rekrytera civilanställda inom ramen för de anslag man har. Det pågår ju en utbildning i dag av civilanställda som skall kunna användas som utredningsbiträden, som jag tror att termen är, inom den polisiära verksamheten. Det finns inget motstånd från oss socialdemokrater eller från regeringen på den punkten. Däremot har vi inte funnit anledning att göra något särskilt uttalande på den här punkten. Flera av reservationerna tyder dessutom på att man har glömt historien kring den här frågan, vilken jag har försökt att erinra om i dag.

När det gäller Domstolskommittén, igen, är väl inte detta rätt forum att diskutera hur vi skall göra upp saken. Men jag tyckte ändå att det från mina utgångspunkter var angeläget att något beröra frågan eftersom den

togs upp. Om man läser respektive partiets motioner om domstolsfrågorna, finner man att det inte är så alldeles lätt att göra en anpassning i förhållande till direktiven, även om man gör en generös tolkning av direktiven. Därför ville jag något beröra frågan också i detta forum.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Anf. 63 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! När det gäller polisens möjligheter att rekrytera civilanställda inom sin budget osv., visade Göran Magnusson ganska tydligt att man inte tycker att det är speciellt viktigt att återanställa de civilanställda. Där skiljer vi oss åt. Jag tycker att det är oerhört viktigt att den utbildade polis som finns också används i polisverksamheten, vilket inte är fallet i dag. Det är därför som jag har tyckt att det har varit viktigt att poängtera behovet av att återanställa personal.

Det är väldigt positivt att man nu vidareutbildar de civilanställda som finns inom polisen för att ta över flera uppgifter. Jag har en fråga till Göran Magnusson: Pågår det en liknande diskussion om utbildning av de civilanställda även inom domstolsväsendet? Jag tror att det är oerhört viktigt att ta till vara den kompetensen, se till att domarrollen renodlas och att de civilanställda kan överta en del av de uppgifter som i dag utförs av domaren.

Anf. 64 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Polisen har möjligheter att anställa den personal som man behöver, naturligtvis. Det finns ju inte längre något riktigt giltigt riksdagsbeslut om hur många poliser som skall finnas i landet. Vi var för ett ganska stort antal år sedan överens om att det skulle vara 16 750 poliser. Det är väl ungefär det antal poliser som finns i dag. Eftersom vi socialdemokrater har gjort de avvägningar som vi har gjort beträffande budgeten och ramanslaget för rättsväsendet har vi ju inga möjligheter att direkt förorda ytterligare anställningar av civilanställda utan att det kan riskera att inkräkta på antalet poliser. Jag är inte säker på att vi skulle bli så populära i vare sig Kronobergs län, Jönköpings län, Västmanlands län eller i andra län om detta skulle ske.

När det gäller det som Alice Åström kallar för civilanställda inom domstolarna vill jag säga att det förvisso inte finns några andra inom domstolarna än civilanställda. Biträdespersonalen, som den ibland kallas, är en mycket viktig grupp inom domstolarna. Bl.a. med erfarenhet från polisområdet har det också diskuterats att det är viktigt att ha en korrekt och riktig personalmix för att uppnå full effektivitet i arbetet. Den beredningsorganisation som jag tidigare berörde syftar ju faktiskt till att avlasta domaren en rad arbetsuppgifter, inte enbart med hjälp av domstolsbiträden utan genom olika organisatoriska grepp, för att domaren skall kunna avgöra fler mål per år än vad som är möjligt med nuvarande beredningsorganisation i de allmänna domstolarna.

Anf. 65 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det har varit en intressant stund, då Göran Magnusson nu har lovat att 70 tingsrätter skall bli kvar såvitt det beror på honom. Jag skall inte säga någonting om detta, men det där antalet 70 eller aningen däröver blir i alla fall sanningen ute i landet. Nu är det bara fråga om att

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

försöka friköpa de tingsrätter som man har nära, i synnerhet de mindre. För min del vill jag bidra till att tingsrätterna i Arvika, Sunne och Kristinehamn blir kvar och icke skall räknas in i det där antalet över 70.

Jag tycker att det här var sjyst, Göran Magnusson, därför att nu har det öppnats för en budgivning. Det var ju något som Göran Magnusson gick ut med, nämligen att vi skulle säga ett antal som ni kan gå med på. Det här är skickligt upplagt. Det tackar vi för, även om vi med beklämmande konstaterar att regeringen vill pruta på rättsväsendet också på det här området.

Herr talman! Frågan om landets åklagare är en del av det avsnitt som behandlas i dag och som jag tänkte tala om just nu. De flesta av landets åklagare har haft ett par jobbiga år. Det har genomförts en omorganisation i åklagarväsendet, som alla här i denna slutna skara känner till. Orsaken till omorganisationen är i grunden bristen på ekonomiska resurser i åklagarväsendet. Denna brist beror på regeringens nedskärningspolitik på rättsväsendets område. Detta har tvingat åklagarväsendet till ett hyper-snabbt verkställande av den s.k. reform som regeringen har beordrat.

Riksåklagaren har varit tvingad att centralisera åklagarna och deras verksamhet till en åklagarkammare i varje län. Det hette visserligen att den fortsatta åklagarverksamheten skulle bedrivas på befintliga åklagarorter, men det har inte kunnat ske. Åklagarna kan visserligen bo kvar på hittillsvarande hemorter om de så önskar, men kontoren har lagts ned – i alla fall i praktiken. En stor del av den administrativa personalen har sagts upp, också här går detta igen.

Här finns en del av orsakerna till den starkt minskade tillströmningen till våra kriminalvårdsanstalter. En mängd utredningar kommer inte till stånd inom åklagarväsendet.

Detta beror i grunden på regeringens nedskärningar på rättsområdet. Särskilt hårt har polisen i vårt land drabbats av de ofta drastiska nedskärningarna i anslagsgivningen. Omkring 1 000 erfarna poliser har försvunnit genom en medveten utstötningsspolitik. Därmed har en tidigare utredningskapacitet gått förlorad. Den nya närpolicen behöver utbildas i utredningsarbete. Den uppgiften har Riksåklagaren fått, och tagit på sig, och det skall nu vara på gång genom Riksåklagarens försorg. Men det kommer att dröja innan unga, nya och på utredningsområdet oerfarna poliser får den kapacitet som de poliser hade som nu mer eller mindre har tvingats bort.

Regeringens nedskärningar har, det framgår klart av statistik, allvarligt minskat rättssäkerheten i vårt land. En mängd brott blir inte ens utredda. Brottsslingor går fria och kan begå nya brott när de i stället borde sitta på anstalt eller vara föremål för annan straffsanktion.

Dessvärre har den svenska allmänheten fått minskad tilltro till rättsamhället. Frågan är om vi någonsin i Sverige har haft en så låg allmän tilltro till rättssamhället. Kanske är det därför ansvarigt departement håller sig borta från riksdagen och denna kammare när vi har den här debatten och behandlar det här oerhört viktiga området. Ett signum för ett demokratiskt land, ett land som fungerar, är ju att det finns ett rättssamhälle, att det är en rättsstat. Men det ansvariga departementet har, som tidigare har påtalats här i dag, valt att hålla sig borta.

Vi, riksdagen, har konstaterat behovet av ett penningtillskott till åklagarväsendet, och något har också medgivits enligt regeringens anvisning-

ar. Det behövs dock mer resurser än vad majoriteten, dvs. regeringssidan, har medgivit. Vi moderater har blivit nedröstade i budgetdebatten och behandlingen av våra förslag till nödvändiga förstärkningar.

Herr talman! Ekobrotten, den ekonomiska brottsligheten, skall bekämpas. Vi moderater har bl.a. i den borgerliga regeringen åren 1991–94 varit tillskyndare av åtgärder mot ekobrotten t.ex. i form av inrättandet av det som först fick heta ekobrottskommandot och som skulle ha kunnat utvecklas vidare med förstärkningar. Det hade sannerligen kunnat svara mot de behov som finns och som är påtagliga. Den verksamhet som förekommit har på intet sätt varit felaktig. Det finns ingen grund att för *den* skull skapa en ny myndighet. Omkring detta har det blivit väldigt mycket av förvåning.

Det har, för att citera ett tidigare uttryck i den svenska politiska debatten, blivit den stora oredans år omkring detta med ekobrottsbekämpning med tanke på den utomordentligt suddiga gång som förslagsställandet och planerandet har haft. Så har det varit alltifrån att det avsågs en verksamhet under Riksåklagaren till det att förslaget kom att Riksåklagaren inte skulle ha det överordnade ansvaret. Så har man tydligen gått någon form av medelväg – tror man – nämligen att de tre större städerna i landet skall ha sin egen myndighet på ekoområdet och att Riksåklagaren får hålla till godo med resten.

Nu är inte det här en organisatorisk fråga i första hand, utan det är en fråga om rättssamhällets fungerande i klara linjer. Vi har en riksåklagare i Sverige, precis som andra länder också har. Naturligtvis skall såväl ekobrott som annan brottslighet i åtalsavseende ligga under Riksåklagaren och inte bilda några egna öar i ett rättssamhälle.

Sedan tillkommer den här konstiga brådskan i fråga om genomförandet. Redan den 1 januari, om bara några få veckor, vill man genomdriva detta. Det kan inte vara rätt och riktigt. Därför har vi från borgerligt håll, och särskilt då från moderat håll, kommit att reservera oss i inte mindre än tre reservationer mot dels själva systemet med en särskild ekobrottsmyndighet, dels det häftiga genomförandet av detta.

Jag har inte begärt så mycket tid att jag närmare skall gå in på detaljerna. Men efter all diskussion torde var och en i denna slutna församling vara införstådd med att detta är tokigt.

Anf. 66 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Låt mig först säga om tingsrättsorganisationen att när jag talar om 70 tingsrätter så är det *en* möjlig organisation som man kan ha som utgångspunkt för debatten. Det finns också andra möjliga organisationer av dömandet i första instans när det gäller allmänna domstolar.

Jag tycker att det är dystert när Göthe Knutson använder uttryck som: Finns det ännu ett rättssamhälle? Tidigare i debatten användes också uttrycket att själva fundamentet rämnar. Även om det finns problem skall vi naturligtvis inte förstöra dem. Vi skall inte ge intryck av att läget skulle vara mer bekymmersamt än vad det faktiskt är.

Jag tycker att det finns anledning att, inte minst på det här området, mana till en viss varsamhet med orden. Nu är ju Göthe Knutson i och för sig inte känd för att vara nyansernas mästare, men något måste man ändå få protestera mot överdrifterna.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

När det sedan gäller resurserna till åklagarväsendet så har ju det också sin historia. Den skall jag inte uppehålla kammaren med vid det här tillfället. Jag har en intressant fråga till Göthe Knutson. Med 10 miljoner kronor ytterligare skall tydligen åklagarväsendet komma i en bra funktion. Då är min fråga: Om regeringen inte hade lagt på 33 miljoner till åklagarväsendet, hur mycket hade då Moderata samlingspartiet yrkat i påslag till åklagarväsendet? Hade det varit 10 miljoner eller hade det varit 43 miljoner?

Anf. 67 GÖTHE KNUTSON (m) replik:

Herr talman! Försiktighet med orden är säkert bra ibland. Men eftersom Socialdemokraterna och den regering som skall regera – och som också i högsta grad har ansvaret för rättssamhället, rättstryggheten etc. – inte är varsamma i hanteringen, så må det väl vara förlåtet om man talar klartext. Något annat har jag faktiskt inte gjort. Några överord är det knappast.

Jag skulle kunna använda den här minuten till att beskriva något av den reaktion som vi ständigt möter bland allmänheten.

Jag är alldeles övertygad om att vi alla här hundratals och åter hundratals gånger hört vanliga medborgares uppfattning om det som är i skeendet. Man säger: Den och den personen kommer säkert inte att fällas därför att det är ju brottsoffret som blir lidande i det här landet.

Det kan sägas vara en överdrift, men icke desto mindre är man van vid att ärenden avskrivs i våldsamt stor omfattning därför att resurser saknas först hos polisen och sedan hos åklagarväsendet.

När vi kommer till detta med tingsrätter vill jag ännu en gång säga att det är jättebra att Göran Magnusson har gett ett tal i budgivningen.

Sedan har vi frågan om hur mycket pengar som behövs till åklagarväsendet. Det är väl avvägt i den modesta moderata överläggning som skedde med åklagarämbetet. Med 10 miljoner kan åklagarväsendet anställa de nya åklagare som behövs. Det har ju varit stopp för intagningen på det området.

Anf. 68 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är bra att Göthe Knutson och Moderata samlingspartiet välkomnar regeringens påslag på 33 miljoner i det här sammanhanget.

Jag minns inte riktigt hur många tingsrätter Göthe Knutson räknade upp. Det var väl tre fyra stycken. Jag kan räkna upp tre som jag gärna ser blir bevarade, nämligen Västerås, Köping och Sala. Då är vi uppe i sex sju. Sedan får resten av landet dela på 60. Jag tror inte att vi skall ge oss in i den här sifferexercisen alltför vidlyftigt. Då kommer vi fel.

När det gäller resurserna i åklagarväsendet, och även i polisväsendet, och möjligheterna att arbeta där vill jag först säga att Göthe Knutson ju har ansvar för en stor del av besparingarna på polisområdet. Det tycker jag att han har lätt för att glömma.

Dessutom kan jag meddela kammaren en glädjande nyhet, åtminstone för oss som bor i Köping. Nu har polisen nystat upp en stöldhärva med 40 brott som för ett par veckor sedan i den lokala tidningen ansågs vara omöjliga att komma till rätta med därför att man inte hade polisresurser.

Något positivt inträffar ju varje dag även i polisorganisationen. Jag tycker att det kan vara bra att få säga det här i kammaren just i dag.

Jag tror alltså att det finns anledning att mer ta fasta på vad som faktiskt utförs i organisationen och rätta till det som nu brister och inte bara föra en ensidig resursexercis. Det handlar också i ganska stor utsträckning om metoder i arbetet. Jag har ett uttalande från en mentoråklagare i Västerås, Anders Jakobsson, som säger att alldeles för många polisleda förundersökningar hamnar i papperskorgen hos dem. Poliserna lägger ned mycket jobb på dem, men i själva verket hade man kunnat lägga ned dem redan i inledningsskedet om man använt sig av möjligheten till förundersökningsbegränsning.

Anf. 69 GÖTHE KNUTSON (m) replik:

Herr talman! Beträffande tingsrätterna kan vi väl vara lika goda nu, Göran Magnusson. Vi har tagit upp tre var här nu som vi vill bevara. Sedan vore det ju bra om också alla de tingsrätter som behövs och som kan motiveras blir kvar. Det är nog ganska många.

Sedan gäller det polisen och det goda arbete de i vissa fall alltför få poliserna utför. Vi hade som mest poliser 1974. Statistiken är tydlig. Det har blivit en alltför hård nedskärning på det området. De som nu finns kvar efter den socialdemokratiska regeringens härjningar gör som sagt ett mycket gott jobb. Vi kan ju gå in för det som Göran Magnusson uppmanade till, nämligen att berömma de goda insatserna.

I Värmland kan polisen säga att de reder ut alla mord som dessvärre har begåtts. Å andra sidan finns det ju en hel del lägenhetsinbrott som inte blir sakförda och där brottsoffren bokstavligen står i kö. Uppklaringsprocenten i landet ligger ju på ca 12–14 % som högst. Det är inte polisens fel – jag upprepar det. Polisen tar vara på alla resurser de har. Det måste ju vara utgångspunkten för arbetet. Vi bör förstärka dessa möjligheter att göra ett ännu bättre arbete.

Anf. 70 JEPPE JOHNSON (m):

Herr talman! Polisen är en av statens kärnfunktioner. Som vi alla vet måste polisen kunna fungera dygnet runt årets alla dagar. Även i sådan tider då landet befinner sig i ekonomisk kris måste faktiskt polisen ha tillräckliga resurser för att kunna utöva både sin brottsförebyggande och brottsbekämpande verksamhet. En fungerande polis som kommer när allmänheten behöver deras hjälp är enligt moderat uppfattning en av grundförutsättningarna för ett välfärdssamhälle.

Sedan regeringsskiftet 1994 har rättsväsendet i allmänhet och polisen i synnerhet utsatts för kraftiga besparingar utöver vad man kom överens om i den s.k. krisuppgörelsen hösten 1992. Detta har resulterat i att vi i dag har ca 1 500 färre poliser. Vi måste lägga till att ca 1 000 personer på den administrativa sidan har sagts upp och att möjligheten till övertid i stort sett har upphört. Det har t.o.m. förekommit att poliser fått avsluta ett påbörjat förföljande av brottslingar för att förhindra att övertid uppkommer.

Nu aviserar regeringen litet mer pengar till polisen, men den satsningen är otillräcklig. Ni försöker driva samma fram-och-tillbaka-politik på polisområdet som på övriga områden, dvs. att spara hårt och sedan ge

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

tillbaka en del strax innan valet. Tage Danielsson har beskrivit ert handlande ganska träffande i en dikt som heter Att tänka rätt är stort. Så här står det i slutet av dikten:

Först när helvetet gör stjärten stekhet
kommer eftertankens kränka blekhet.

Säll är den som har till rättesnöre
att man bör nog tänka efter före.

Socialdemokraterna har faktiskt medvetet minskat antalet poliser och minskningen har skett från två håll. En stor grupp av de mest erfarna brottsutredarna har lockats att gå i förtida pension genom förmånliga avtal. Samtidigt har ni stoppat intagningen av nya poliser till högskolan. Ert plötsliga försök till helomvändning är inte speciellt trovärdigt. Utvecklingen har nu gått dithän att människor som faller offer för brott i vårt land inte längre kan lita på att polisen har möjlighet att göra det som krävs för att brottslingen skall kunna gripas och brottet klaras upp.

Vi moderater ser rättsväsendet ur ett brottsofferperspektiv. Samhället skall stå på brottsoffrets sida. Polisens roll är mycket viktig. Bäst är naturligtvis om polisen kan hindra att brott begås, men även då brott har begåtts är kanske det bästa stödet till brottsoffret att polisen kommer till platsen inom rimlig tid, seriöst utreder anmälan och löser brottet.

Vi moderater tror på närpolisen. Men skall närpolisen ha en chans att lyckas måste även de ha tillräckliga resurser. Samtidigt måste även den övriga polisverksamheten ha möjlighet att fungera. Satsningen på närpolisen slår inte omedelbart igenom i form av minskad brottslighet. Under tiden som, och även om och när, närpolisverksamheten lyckas minska brottsligheten kommer vi att ha behov av både utryckningsstyrkor, kriminalpolis och trafikpolis, för att bara nämna några av de delar som tillsammans utgör vår polis. Det är olyckligt att starten för närpolisen sammanfaller med socialdemokraternas kraftiga besparingar på rättsväsendet. En bra idé är värd en bättre start.

I dag är stämningen hos polisen ute i landets olika delar tyvärr ofta mycket dålig. Detta är inte att undra på. En alltmer uppgiven poliskår har inte tid att vare sig ingripa mot brott, utreda brott eller komma när folk ringer efter hjälp i den utsträckning som är nödvändig. När socialdemokraterna tog över regeringsmakten hösten 1994 stod det svenska rättsväsendet starkt i många avseenden. 80-talets polisbrist var avskaffad. Brottskurvan hade äntligen börjat vända nedåt. I dag har de kraftiga besparingarna försvårat för polisen att göra ett bra jobb. Antalet anmälda brott ökar samtidigt som antalet uppklarade brott minskar. Uppsägningarna av administrativ personal hos polisen har lett till att många av de allt färre poliserna måste sitta inne på polisstationerna med administrativa uppgifter i stället för att vara synliga ute i samhället.

Varje vecka kan vi läsa i pressen om allvarliga situationer där polisen inte haft tid att rycka ut, situationer då polisen inte kunnat ingripa, då det inte funnits möjlighet att kalla på förstärkning eller då poliser utsatts för både hot om våld och faktiskt våld. Jag vill nämna ett exempel från mitt hemlän i slutet av november. I Blekinge Läns Tidning kunde man den 2 december läsa följande:

”Misshandlad polis kräver mer resurser.

– Han försökte strypa mig! Det här är klara symptom på att det inte står rätt till, säger Lennart Hansson, närpolis.

Under 34 år som polis har han aldrig varit med om något liknande.

I fredags natt skadades han och två kollegor när de försökte stoppa bråket mellan två invandragång.

Fredagsnattens händelser har lämnat djupa spår hos Lennart Hansson. Aldrig förr har han blivit påhoppad bakifrån och hotats oprovocerat.”

Detta var ett litet bidrag i den dagliga skörden som vi kan ta del av om vi går till tidningsrummet här i riksdagen.

Fru talman! Under det gångna året har jag vid åtskilliga tillfällen träffat poliser i olika verksamheter. För mindre än två veckor sedan följde jag närpolisen i Karlshamn under en hel dag. Man försöker göra ett bra jobb och lyckas också med detta. Men humöret och arbetsglädjen har verkligen fått sig en knäck. Detta är allvarligt. Förutom de drastiska nedskärningarna har även kritiken från chefer högt upp i organisationen bidragit till att försämra arbetsglädjen. I Karlshamn hade man bl.a. fått kritik för att närpolisen vid några tillfällen spelat innebandy med ungdomar i riskzonen och för att man deltagit i pensionärsträffar och där informerat om våldet i samhället.

Vid ett tal den 27 november sade Lars Eriksson, ordförande för Svenska Polisförbundets avdelning i Stockholms län, bl.a. följande:

”Vi ger fortfarande brottslingarna en match, även om det blir allt tuffare motstånd, samtidigt som vi blir allt sämre utrustade, allt sämre tränade och allt mindre motiverade. Vi vill ju inget annat än att göra ett bra jobb. Samtidigt som våra förutsättningar att göra det hela tiden försämras.”

Neddragningarna har inte endast drabbat personalens antal, utan även utrustningen. Längre fram i talet sägs det:

”De bilar och övrig utrustning vi har får allt sämre service. Det händer i dag att våra bilar får körförbud för att bromsarna är för dåliga eller för att dom är allmänt illa underhållna. Det är inte lätt för en utryckningspolis att göra ett bra jobb om polisbilen är belagd med körförbud.”

Ytterligare litet längre fram i talet, och inte mindre allvarligt, sägs det:

”Det värsta av allt är kanske den psykosociala belastningen. Att ständigt ställas inför svåra och pressande situationer, samtidigt som man riskerar att mötas av glåpord och skäll. Det blir givetvis inte bättre av att politikerna, som ju är våra arbetsgivare, börjar stämma in i kören och kalla oss ’blåljuspoliser’ och gnällspikar.”

Vi moderater har här i denna kammare vid varje tillfälle som givits, påtalat det allvarliga i polisens situation. Ni som sitter i majoritetsställning har avfärdat våra varningar. För de kommande tre åren innebär det moderata förslaget en ram till polisen som innebär drygt en miljard mer än den som majoriteten i kammaren står bakom. En miljard mera pengar under tre år! Vi tycker att detta behövs för att återupprätta ett hårt tilltufsats polisväsende.

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla moderata reservationer, men väljer för att vinna tid här i kammaren att enbart instämma i de yrkanden som Gun Hellsvik tidigare har gjort här i dag.

Anf. 71 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det inlägg vi nu har åhört tillförde egentligen inte den här debatten något nytt. Den diskussionen har vi redan haft i ett par omgångar. Jag vill ändå inte avstå från möjligheten att begära replik. Fram-

för allt vill jag återigen peka på att Jeppe Johnsson och hans parti är ansvariga för 60 % av polisbesparingarna, tillsammans med oss socialdemokrater. Vi är beredda att stå för vad vi gjorde under de svåra år som den borgerliga regeringen hade 1991–1992. Vi är beredda att stå för detta.

Men Jeppe Johnsson och hans parti uppträder ju fullständigt ryggradslöst i den här frågan. Man talar om att socialdemokraterna tvingade dem. När landet hade en statsminister som visste vad ledarskap betydde var det så väldigt bra, alltsammans. Så rasade det ihop, och man är inte beredd att för fem öre ta ansvar för vad man faktiskt gjorde och sade.

Jag vill också erinra om att man i Moderata samlingspartiet så sent som 1995–1996 i justitieutskottet sade att det statsfinansiella läget gjorde att det var nödvändigt med besparingar även inom polisområdet. Gå ut och tala om det på era möten med poliserna. Tala om hur det faktiskt är, så skall vi tala om vad vi har ansvaret för och vad vi har gjort på det här området.

Jag vill fråga Jeppe Johnsson: Med den moderata ramökning som kammarens majoritet har avvisat, hur många fler poliser blir det i Jönköpings län, i Gävleborgs län, i Dalarnas län? Det finns motioner kring de här frågorna. Hur många fler poliser blir det egentligen i de länen med Moderata samlingspartiets ramökning?

Anf. 72 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller Göran Magnussons inledning ber jag att få tacka för passningen.

500 miljoner sparades i den s.k. krisuppgörelsen. Jag skall inte säga att ni krävde det ena eller det andra, men hur som helst blir det här resultatet.

Men jag vill också påminna Göran Magnusson om att den första borgerliga budgeten faktiskt trädde i kraft den 1 juli 1992. Så under månaderna fram till hösten kunde förmodligen inte den borgerliga regeringens politik ha raserat landet, utan det var kvarvarande effekter från det glada 80-talet när Göran Magnusson och hans parti hade ett stort ansvar.

Låt oss utgå från att vi har gått med på de 500 miljonerna. Det är rätt och riktigt, och det står vi för. Men därtill späddes det 1994 på med ytterligare 1 miljard inom hela rättsväsendet, varav en del också hamnade inom polisen. Det har vi aldrig medverkat till. Vi anser att i alla ekonomiska lägen måste det faktiskt finnas ett rättsväsende som står pall och är stabilt. Det behövs kanske t.o.m. ett starkare rättsväsende i sådana tider av ekonomiska problem som vi har upplevt.

Göran Magnusson frågar hur många poliser det blir i varje län. Jag skall inte vara så pass krass som han är och tala om hur många tingsrätter det skall vara i landet. Men för de pengarna, den miljard vi ger till polisen på tre år, blir det ganska många poliser, ganska många administrativa krafter.

När jag var i Karlshamn hade två personer med administrativa uppgifter direkt ersatts av polismän. Det handlade om beslag och litet andra saker som man var tvungen att sköta. Polisen fick också ägna många arbetstimmar åt att sköta administrativa uppgifter inne på sina kontor.

Hur många polistjänster det gäller är jag inte beredd att gå in på, Göran Magnusson, men för de pengar det gäller kan man få poliser och

administrativ personal. Man kan kanske t.o.m. reparera bromsarna på bilarna.

Prot. 1997/98:42
8 december

Anf. 73 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är bra att Jeppe Johnsson nu i denna kammare har sagt att Moderata samlingspartiet har ansvar för 500-miljonersbesparingen. Uttalanden i motionerna, vid polismöten och i tidningar ger ju ett intryck av att Moderata samlingspartiets regerande mellan 1991 och 1994 på intet sätt har påverkat Sveriges politik. Man kan fråga varför moderaterna eftersträvar regeringsmakten, om de inte är beredda att säga att de påverkar politiken. I stället skyller man på andra, i varje fall när det är obehagligheter på gång.

Vad gäller resursfrågan och hur många poliser det blir anser t.o.m. Moderata samlingspartiet att det inte bara är en fråga om resurser. Polisen måste vidta kraftfulla åtgärder vad avser såväl metodutveckling som andra åtgärder för att öka produktiviteten. Det säger också Moderata samlingspartiet. Det är alltså inte bara en fråga om mera pengar utan också om metoder och innehåll i polisarbetet.

Jeppe Johnsson försökte nu återigen ge intrycket att Moderata samlingspartiet alltid kommer att tilldela polisen de resurser som behövs, oberoende av det statsfinansiella läget. Det var kanske det som gjorde att polisen ett år gick med ett miljardunderskott. Man hade drygt 19 000 poliser anställda. Möjligen hade man t.o.m. flera anställda än vad man faktiskt hade anslag till från den borgerliga regeringen. Jag har inte närmare forskat i detta.

Jag upprepar att Moderata samlingspartiet så sent som inför budgetåret 1995/96 ansåg att det statsfinansiella läget kräver besparingar även inom polisverksamheten. Står Jeppe Johnsson fast vid det?

Anf. 74 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Naturligtvis tar vi ansvar för det här. Självfallet handlar det dessutom inte bara om resurser. Det handlar också om hur man använder resurserna. Men polisverksamheten är att jämföra med femskiftsarbete på ett pappersbruk. Den är t.o.m. ännu mer resurskrävande, eftersom man på pappersbruken ibland har stopp, vilket polisen faktiskt inte har. Där gäller det 365 dagar om året.

För detta krävs en viss bemanning, och vi är nu inne och skrapar på benen när det gäller möjligheterna att upprätthålla bemanningen, om vi vill att det skall finnas poliser i alla lägen och i alla delar av landet.

I betänkandet anges att ni vill prioritera bekämpningen av sju olika brottskategorier. För att klara dessa och även de andra brotten måste man faktiskt ha en viss mängd poliser. Vi hävdar att antalet i dag är för litet.

Er strategi var mycket klart att dra ned på antalet poliser. Jag utgår från att ni ville ersätta dem med datorer eller på annat sätt omorganisera arbetet. Man går fram på två vägar. Alla över 58 års ålder erbjuds att gå i pension, och samtidigt minskar man tillflödet genom att stänga polisskolan. Det är en klart uttalad strategi, som vi i dag får lida av. Detta tar tid att reparera.

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Rättsväsendet

*Polisen, åklagarväsen-
det, domstolarna och
kronofogdemyndig-
heterna*

Anf. 75 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Göran Magnusson berörde en del av det som jag hade tänkt fråga moderaterna om.

Också vi i Vänsterpartiet har velat anvisa mera pengar till de administrativa tjänsterna inom polisen. Jag har berört en del av de problem som finns. Det är emellertid också oerhört viktigt med den förändringsprocess som nu har inletts med omorganisering av polisen. Jag undrar varför moderaterna inte med ett ord berör Riksrevisionsverkets rapport om bristerna inom polisen. Det gäller krav på effektivisering, brister i turlistorna osv. Moderaterna lyfter i den här debatten bara fram att polisen skall ha mer pengar och att besparingarna har skapat alla problem. De är inte framåtsyftande.

Inte heller jag ser möjligheter att föra en politik där man bara öser ut mer resurser. Det vore också viktigt att ta upp en debatt om hur man skall kunna förändra polisväsendet så att det blir effektivt.

Anf. 76 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill till Alice Åström säga att det inte alls är så att vi inte syftar till att med de medel som vi har få en effektivare polis. Precis som jag sade till Göran Magnusson finns det dock en gräns när det gäller personer. Det måste finnas fysiskt existerande poliser, som har möjlighet att med rimligt snabba uttryckningstider komma ut till ställen där människor behöver deras hjälp.

Vi har i reservation nr 6 pekat på mål och resultatredovisning, något som också vi anser vara viktigt. Resurserna är knappa, men hur mycket resurser vi än har till polisen har vi aldrig råd att slösa bort dem på ineffektiva tjänstgöringslistor.

Anf. 77 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är ju bra att också moderaterna nu lyfter fram en del av dessa frågor. Det handlar, precis som Jeppe Johnsson sade, om verkliga människor, men genom att också arbeta med turlistor när poliserna har för litet tjänst och med polisens tillgänglighet får man möjlighet att ha fler poliser som faktiskt kan rycka ut när brott har begåtts.

Detta har också börjat ske inom polisen. Där man har sett över turlistorna och gjort förändringar har man fått ut mycket mer av sina polis-tjänster i form av fysiskt närvarande personer, som kan rycka ut. Jag menar att vi väldigt mycket måste driva på denna utveckling. Debatten måste handla också om detta, inte bara om att vi behöver ha mer pengar.

Anf. 78 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Vi kan gärna gå hand i hand, Alice Åström, och driva den här debatten gemensamt. När det gäller hur man bäst bemannar polisen har i varje fall jag hävdat – och det hävdar jag fortfarande – att man skall ha den bästa blandningen av administrativ personal och polispersonal. Tyvärr har detta, i varje fall hemma i Blekinge, inte riktigt varit möjligt, eftersom det har rått ett hemligt förbud mot att säga upp polismän. Det skulle utåt inte se bra ut att säga upp poliser.

När det sedan gäller att göra turlistorna så effektiva som möjligt vill jag peka på att poliser är vanliga människor, som har familj osv. Det är

inte så lätt att ta ut hur mycket tid som helst av dem. Det är just på de tider när vi vanliga svenskar sitter hemma eller umgås med vänner och har det bra som poliserna som mest behövs.

Trots detta kan man inte undvara polisen en onsdags- eller torsdagskväll. Det blev vi i Ronneby mycket medvetna om i somras, när en enda polispatrull var tillgänglig. Den blev mycket hårt trängd och hade knappt möjlighet att retirera. Att kalla på förstärkning en vardagskväll i Blekinge är för det mesta inte möjligt, i varje fall inte i Ronneby.

Anf. 79 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen visa att skillnaden mellan Moderaterna och övriga partier inte ligger i åsikterna i frågan om vi vill ha en fungerande polis. Det vill vi samtliga ha. Skillnaden kommer fram när man ser på moderaternas budgetförslag. Jeppe Johnsson säger att Moderaterna är det enda parti som ger ett rejält tillskott till polisen. Man måste då också ha i åtanke hur budgetförslaget ser ut när det gäller bidrag till kommunerna på det sociala området.

Jag har inte med mig förslaget, så att jag exakt kan återge det, men det var med häpnad som jag såg det. Det visade på en stor skillnad. Man ville inskränka bidragen på många olika sektorer. Jag har för Miljöpartiets räkning sagt att också helheten är viktig. Vi kan inte ha ett stort antal poliser och en motsvarande större utslagning i samhället i övrigt. Då blir effekten plus minus noll.

Vi måste ha ett rimligt stort antal poliser. Enligt mitt sätt att se det är det ett för enkelt budskap att bara säga att vi skall ge mer pengar till fler poliser. Så enkelt är det inte. Det är, som många talare har sagt, fråga om arbetstider, arbetsstruktur, arbetsfördelning, arbetsledning och prioritering.

Samtidigt har det också framkommit att polisen inte har varit van vid att spara, utan det har blivit positiva effekter av att se till hur dessa resurser används. Därför är det litet väl magstarkt att förenkla budskapet på det sätt som Jeppe Johnsson gör.

Anf. 80 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror inte att de människor som drabbas tycker att det är att förenkla budskapet, Kia Andreasson. I vanliga svenska småstäder händer saker och ting efter det att Kia Andreasson har gått och lagt sig på fredags- och lördagskvällar. Kia Andreasson skulle då önska att det fanns en extra polispatrull att tillgå.

De pengar som Kia Andreasson hävdar att vi moderater har tagit från någon annanstans täcks faktiskt upp med våra förslag till besparingar enbart om man tittar på partistöd och presstöd. Det handlar inte om så otroligt mycket pengar. Men de extra pengarna kan göra en otrolig nytta en fredags- eller lördagskväll i Karlshamn när det är nattligt storslagsmål på torget och det börjar talas om medborgargarde.

Det står om detta i dagens Sydöstran, och den är trovärdig för många i denna kammare. Nattsömnens stördes med ett rejält bråk. Detta har pågått vecka efter vecka, och polisen har inte möjlighet att sätta in så mycket personal som faktiskt behövs.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Anf. 81 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har inte motsatt mig att vi måste ha en annan struktur och att polisen behövs. Jag har flera gånger understrukit att så är fallet. Det tycker också Miljöpartiet. Det är den enkla formen av budskap jag vänder mig mot. Man måste visa hur det fungerar på alla områden och inte göra det så enkelt.

En omfördelning av de pengar som t.ex. Miljöpartiet har redogjort för inverkar också positivt och uppfyller de krav som allmänheten kan ställa på polisen.

Anf. 82 JEPPE JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Vi välkomnar naturligtvis de pengar som Kia Andreasson vill föra över till polisen. Men det är naturligtvis alldeles för litet. De tas dessutom från ett ställe där vi inte anser att man kan tumma hur mycket som helst.

Det räcker med att komma ut till en vanlig polisstation. Jag uppmanar Kia Andreasson att ta sig tid till det någon gång. Jag vet att hon har mycket att göra i utskottet. Då får hon höra hur poliserna mår. Jag har varit ute åtskilliga gånger det här året, kanske en gång i månaden, åkt polisbil och träffat närpolisen. Poliserna hänger med huvudet. Det är då mycket svårt att göra ett bra jobb.

Kia Andreasson säger att polismännen måste ändra sina turlistor och jobba mer på fredags- och lördagskvällar, med de skall inte bli fler. Sådana budskap gör det inte bättre för polisen, det kan jag lova Kia Andreasson.

Naturligtvis har inte ens vi så mycket pengar, Kia Andreasson, att vi kan låta bli att använda dem så effektivt som möjligt. Också där är Kia Andreasson och jag överens.

Anf. 83 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det torde väl knappast ha undgått någon att polisorganisationen i Stockholms län befinner sig i kris. Det måste ankomma på oss alla att ta ett gemensamt ansvar och se till att åtgärder vidtas. Problemen är stora, och de måste lösas med extraordinära åtgärder.

Det går inte heller att påstå att problemen är enbart ekonomiska. Visst är ekonomin ett stort problem i dag. Lösningen av alla frågor bromsas upp eller försvåras allvarligt av att det saknas pengar.

290 miljoner har detta år använts av Rikspolisstyrelsens anslagskredit för att täcka löpande utgifter. Det innebär att pengar måste betalas tillbaka ur kommande ordinarie anslag. Viktig utbildning av personal har ställts in.

Just nu pågår ett arbete som syftar till att myndigheterna skall göra sig av med 10 % av polisbilarna. Man försöker också att få andra län att ta emot Stockholmspoliser som vi inte har råd att själva avlöna i vårt län. Det saknas pengar till nödvändig teknikutveckling och upphandling på både kort och lång sikt.

Fru talman! Det krävs ingen större visdom för att förstå att det inte går längre om inte polisverksamheten i Stockholms län får en större andel av polisanslaget. Polisförbundets avdelning i Stockholms län har uppgett att den starkt kritiserade nazistdemonstrationen den 8 november spårade ur

därför att det inte fanns tillräckligt med poliser utkommenderade. Orsaken till detta skulle enligt den fackliga organisationen vara att det måste sparas på övertid. Även om detta inte är hela sanningen menar jag att vi inte kan ha det så här.

Det krävs dessutom skyndsamma förändringar av polisorganisationen i Stockholms län. Basen skall självfallet vara ett bibehållande av den uppskattade närpolisorganisationen och de åtta polismästardistrikten med lika många polisenämnder. Men vi måste också skyndsamt övergå till en effektiv förvaltningsorganisation och få struktur på kriminalpolisverksamheten och utryckningarna.

Dessa förändringar måste genomföras skyndsamt, men kräver för sitt genomförande särskilda ekonomiska medel. De ekonomiska vinsterna av förändringarna kommer att visa sig först på längre sikt. Det är jag övertygad om, fru talman.

Vi måste nu alla hjälpas åt att få ordning på polisorganisationen. Självklara krav på lag och rätt samt ordning och säkerhet har särskild tyngd, inte minst i Stockholms län. Det är här som kraven på personalen, både polisen och civilanställda, är som störst.

De civilanställda är helt nödvändiga i polisorganisationen. Det visar sig nu tydligt att det var fel att säga upp så många civilanställda. Poliser har i alltför stor utsträckning fått överta deras arbetsuppgifter. Poliserna behövs på våra gator, och de civilanställda behövs för administrationen.

Polisen i Stockholms län har det polisiära ansvaret för statsledningen, alla ambassaderna, statsbesöken, hundratals demonstrationer årligen och likaså många större idrottsevenemang.

Stockholms län är tyvärr det mest brottsbelastade länet i hela landet. Om Skåne, Göteborg och Bohus län undantas är det nästan dubbelt så många anmälda brott per 10 000 invånare i Stockholms län som i resten av landet. I alla avseenden är det polisiära arbetet svårare i en tätbefolkad region.

Det krav vi framfört i motion 226 är ett nationellt ansvar, dvs. att vi måste göra en extra ekonomisk satsning på polisen i Stockholms län. Vi kan inte acceptera att inte ha en fungerande polisverksamhet. Därför måste vi nu gemensamt ansvara för polissituationen. Det brådskar, fru talman!

Anf. 84 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan i mångt och mycket instämma i och känna igen mig i den beskrivning som Anita Johansson gör av situationen i Mjällby, höll jag på att säga, som är min hemmaplan. Anförandet var ju litet hemmabetonat.

När det gäller vad Anita Johansson här har sagt har jag läst igenom manifestet och vad Lars Eriksson, ordföranden för polisfacket i Stockholm, har sagt i sitt tal. Det stämmer till mångt och mycket med vad Anita Johansson här har sagt.

Anser Anita Johansson att Stockholm skall ha mer av kakan som fördelas över landet? Eller anser Anita Johansson att kakan är för liten? Är kakan tillräckligt stor är det i så fall från glesbygden som Anita Johansson vill ta medel till Stockholm.

Jag håller med Anita Johansson att Stockholm har för litet pengar. Men är kakan för liten, eller är den felfördelad?

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndigheterna

Anf. 85 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad att höra till den majoritet av socialdemokrater och centerpartister som nu efter budgetsanering får fram en ny miljard till polisen under tre år. Jag hoppas att något av de medlen efter den här debatten skall tillfalla polisen i Stockholmsregionen.

Fru talman! Jag är inte ute efter att ta pengar från glesbygden. Jag har aldrig varit med och fört en sådan politik. Det jag är ute efter just nu i debatten är att vi i denna region måste få hjälp med 290 miljoner för att kunna lösa de akuta problemen. Jag är övertygad om att vi kommer att komma till rätta med både budgetar och annat. Men vi behöver också en ny utbildning och andra åtgärder för att få ordning på verksamheten.

Jag är ganska trött på moderaterna och det som Jeppe Johnsson företär. De åker ut på möte efter möte men tar inte sitt ansvar, vilket sagts gång på gång i denna debatt. Också moderaterna var med och sparade de 500 miljonerna. Vi får alla ta på oss delar av skulden för vad som hänt inom polisen, men vi är inte sämre än att vi kan rätta till det som har blivit fel!

Anf. 86 JEPPE JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Den miljard som Anita Johansson talar om behövs nog. Men det är inga bestående pengar. Det bestående tillskottet rör sig om 157 miljoner per år. Den stora engångssatsningen är behjärtansvärd och kommer säkert till nytta. Men det kommer ju en framtid, och kurvorna över brottsligheten pekar inte på att det kommer att behövas mindre pengar.

Av Anita Johanssons svar till mig framgår att hon ju inte vill ta något från Blekinge, Norrland eller annan glesbygd. Därför kan jag inte tolka hennes motion och hennes krav på annat sätt än att hon tycker att kakan har varit för liten och fortfarande är det. Det tackar jag för!

Anf. 87 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! I dag har jag velat göra kammaren uppmärksam på den extraordinära situation som vi befinner oss i här i Stockholms län. Men jag är övertygad om att vi dels med den nya organisationen, dels politiskt skall kunna rätta till det som blivit gålet. Det är ett engångsproblem just nu i Stockholmsregionen, och det kanske Jeppe Johnsson vill vara med och rätta till.

Anf. 88 JEPPE JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Om det är ett engångsproblem vet jag inte. Om Anita Johansson med den nya organisationen menar närpolisen, menar fackförbundet att den inte kommer att ge resultat så väldigt snabbt. Så här skriver man i sitt meddelande till justitieminister Laila Freivalds:

”I och med den nya närpolisorganisationen används nu 30 % av resurstimmarna till förebyggande och proaktivt arbete. Det är bra.”Det håller jag med om. ”Men innan denna satsning har slagit igenom i form av minskad brottslighet så är faktum att vi har 30 % färre resurstimmar att lägga på det reaktiva polisarbetet.” En reform som närpolisreformen hade förtjänat ett bättre öde än att komma samtidigt med kraftiga besparingar.

Anf. 89 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Nu är det på gång igen, nedläggningar av kriminalvårdsanstalter. Vi har alla upplevt en väldig mängd sådana, och nu skall vi återigen gå till beslut om nedläggning av anstalter. Tre anstalter skall bort. Det är visserligen fängelsebyggnader som är gamla – vi har haft och har fängelser som byggdes på 1850–1860-talet – men de är fantastiskt fint underhållna. Kulturminnesvården i Sverige skulle kunna ställa sig upp och hålla tacksägelser över hur man verkligen på ett gott sätt kan sköta gamla byggnader.

Nu skall sådana byggnader bort, åtminstone från kriminalvårdens organisation. Nedläggning av två sådana anstalter har aviserats, plus ytterligare en anstalt. Samtidigt skall en planerad och beslutad utbyggnad av en till stor del nybyggd fängelseanläggning stoppas.

Vi har redan i år mist 700 anstaltsplatser i kriminalvården. Det är angeläget att vi får klart för oss hur det här har gått till, när rannsakingens dag kommer. Då visar det sig att vi återigen har för få platser i kriminalvården. Jag är dessvärre av den tron. Jag är ganska övertygad om, att om man fortsätter att lägga ned platser i kriminalvården kommer vi att inom en icke avlägsen framtid befinna oss i samma situation som för blott några år sedan. Då diskuterade vi nödvändigheten att dubblera bemanningen i cellerna, dvs. att ta in två fångar i varje cell. Det anses inte bra. Det är icke humant, icke praktiskt och leder ofta till att någon får illa, åtminstone den som inte är så rutinerad i branschen som den sammanboende kan vara.

Den som vill läsa en väsentlig motion bland många andra väsentliga motioner kan ta fasta på Ju904 från årets riksmöte. Jag skall ur den moderata motionen om åtgärder inom kriminalpolitiken redogöra för några siffror, som jag vill föra till protokollet – så hette det åtminstone förr i riksdagen:

År 1996 minskade antalet inskrivna i fängelse med 1 500 jämfört med 1995. Härutöver var 500 personer elektroniskt övervakade i stället för intagna i fängelse. Beläggningen av antalet tillgängliga platser vid våra kriminalvårdsanstalter har minskat från 87 % 1995 till 78 % första halvåret 1997. Eftersom brottsligheten inte minskar utgör den minskade beläggningen en tydlig indikation på hur illa det står till inom svenskt rättsväsende. Högst var beläggningen 1994. Då hade vi 4 349 utnyttjade fängelseplatser. Det kan jämföras med 1996, då medelbeläggningen var 4 045. Kriminalvårdsstyrelsens bedömning av medelbeläggningen under nästa år 1998 verkar närmast hamna på 3 500 platser.

Jag skall inte fortsätta den här uppläsningen, men jag vill erinra om vad jag nyss sade: 700 platser har redan försvunnit i år. Om framtiden på det här området vet vi väldigt litet. Men det görs gissningar, eller sådant som kallas prognoser. Jag är övertygad om att de tjänstemän på Kriminalvårdsstyrelsen i Norrköping, som har tagit s.k. experter på området till sig, har blivit övertygande om att dessa givna prognoser är sannolika. Man har ifrån Regeringskansliet fått order om att det inte skall finnas fler anstaltsplatser i Sverige än vad prognoserna anger. Det innebär ytterli-

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

gare nedskärningar. Det är under det damoklessvärdet som Kriminalvårdsstyrelsen nu tvingas agera.

Många menar att denna situation kanske kan hjälpas upp av den elektroniska fotbojan. Man kan också följa Straffsystemkommitténs förslag om att låta även de straffade med upp till ett års strafftid få glädjen att bara ha en fotboja – en elektronisk övervakning.

Fru talman! Jag är dock alldeles övertygad om att detta aldrig kommer att accepteras av en svensk allmänhet. Vanliga svenska medborgare har rätt till ett skydd – och de kommer att hävda denna rätt. De som har strafftider på över två månader är i stor utsträckning sådana som har gjort sig skyldiga till misshandel och annan brottslighet som naturligtvis måste kräva samhällets reaktion i form av fängelse eller möjligen i någon alternativ form. Vi moderater efterlyser sådana alternativ och ger exempel på dem i den motion som jag nyss läste ur. Vi är dock övertygade om att fängelsestraffet kommer att finnas kvar, och att det är en lämplig samhällets och rättsstatens reaktion.

Många delar av kriminalvårdens vardag finns med i den motion som vi nu bland andra skall behandla i denna ärendedebatt. Det konstateras bl.a. att halvtidsfrigivningen äntligen måste avskaffas. Det är en faktor som uppenbarligen inte tas med i de beräkningar jag nyss talade om och som består av gissningar och prognoser. De renderar nedläggningar av fängelser.

Vi moderater föreslår bl.a. att Kriminalvårdsstyrelsen nu också gör en översyn av verkets inre organisation. Personalprogrammet för vidareutbildning inom kriminalvården bör kunna leda till effektivisering. Detta bör sedan komma de intagna till del. Tiden i fängelset måste – inte bara bör utan måste – nämligen kunna utnyttjas på ett bättre sätt. När man har varit med i verksamheten som förtroendevald under en del år och besökt praktiskt taget alla slutna anstalter får man klart för sig att den intagne har väldigt mycket tid till förfogande. Jag säger inte detta som ett försök till rolighet, utan jag bara konstaterar att man genom ökade resurser till kriminalvården skulle kunna ge väldigt många människor där – det rör sig om 5 000–7 000 per år – möjligheter att lära sig läsa och skriva. Det gäller naturligtvis dem som inte kan läsa och skriva – och de är rätt många. Nyligen redovisades statistik som visade att det gäller var tredje intagen på en viss anstalt. Det är då inte fråga om bristande kunskaper i svenska, utan över huvud taget bristfälligheter i vederbörandes tidigare skolgång. Att icke kunna läsa eller skriva, och sedan få den möjligheten! Det borde vi kunna ställa upp med. Det gäller dock inte svenskundervisning till de intagna som är dömda till utvisning. Den resursen bör vi inte ha.

Man måste naturligtvis också ta hänsyn till dem som verkligen är psykiskt sjuka och av olika skäl inte kan finnas på samma avdelningar som det vanligaste klientelet. Kriminalvården och samhället har skyldighet att differentiera de intagna, anser vi moderater. Sådana differentieringar är möjliga om det finns tillräckligt med platser. Det upptäcktes som sagt för några år sedan, när överbeläggningen var ett faktum på vissa anstalter, att den resursen inte fanns.

Moderaterna har naturligtvis också avsnitt om narkotikans förbannelse på fängelserna. Det är orimligt att den som tas in på ett fängelse och

kanske aldrig någonsin har varit i kontakt med narkotika kommer in i en miljö där han eller hon bokstavligen tvingas in i ett narkotikaberoende.

Fru talman! Jag skall erinra om att det inom kriminalvården görs en del extraordinära undersökningar och ges uppdrag som är utomordentligt intressanta. Vi kunde läsa om detta i Göteborgs-Posten, och förmodligen i flera andra tidningar, under de sista dagarna i oktober. Jag skall återge en artikel från den 28 oktober. Det handlar om f.d. fången Janne Mattsson som på uppdrag av en myndighet studerat missbruket på fängelserna. Denne erfarne intern föreslår följande för att få bort narkotikan: inga permissioner till dem som sitter kortare tid än sex månader, övervakade permissioner samt åtskiljande glasvägg för dem som sitter kortare tid än ett år och dessutom förbud mot kontanter i fängelserna.

Detta kan låta drastiskt – t.ex. förbudet mot kontanter – men det är fullt möjligt att reglera. Egentligen borde det redan ha gjorts genom att vederbörande naturligtvis får den summa pengar som hon eller han skall ha. En åtskiljande glasvägg har man t.ex. i Norge. Men det är hittills omöjligt för en majoritet i justitieutskottet, och därmed för Sveriges riksdag, att ta till sig den enkla åtgärden.

Fru talman! Låt mig avsluta med att säga att vi måste föra en kamp mot narkotikan, inte minst på fängelserna.

Anf. 90 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Under senare år har kriminalvården inte använt hela sitt anvisade anslag. Det tycker jag är positivt, särskilt eftersom vi vet att det beror på lägre beläggning vid anstalter och häkten. Det beror också på försöksverksamheten med elektronisk fotboja som har fallit väldigt väl ut. Vägen som man nu går mot alternativa påföljder är något fantastiskt positivt. Det sparar en massa pengar åt samhället, och det är resurser som i stället kan användas till att förstärka Polisen med.

I betänkandet finns ett ärende som vi i Centerpartiet har ägnat oss åt under ett par års tid nu. Vi har nämligen velat ha ett kriminalvårdens hus på Gotland. Där skulle finnas både häkte, anstalt och frivård som skulle kunna samverka och vara effektiva just när det gäller resursanvändningen. Det framgår i betänkandet att det finns planer för en sådan gemensam enhet, som skall starta redan den 1 januari 1998. Detta vill jag framhålla som något mycket positivt.

Som Göthe Knutson sade finns det omfattande problem inom kriminalvården med intagna som har psykiska störningar. Problemen tycks också öka snabbt. Detta framhålls i reservation 38. Man måste se över situationen mer allmänt för de psykiskt störda inom anstalterna. Nu ges också möjligheten till ökad differentiering när det finns mer utrymme inom anstalterna. Den vård och behandling som kan erbjudas måste helt klart förbättras.

Vi har från Centerpartiets sida betonat vikten av att de som döms till vård i stället för fängelse absolut inte får behandlas på samma avdelningar inom sjukvården som dem som har andra psykiska problem. I dag kan någon som är dömd för våldtäkt och som har psykiska problem befinna sig på en avdelning inom sjukvården där någon behandlas för psykiska problem på grund av våldtäkt. Sådant är fullständigt oacceptabelt. Arbetet med särskilda stöдавdelningar för intagna som har särskilda problem på grund av personlighetsstörningar av psykisk särart måste intensifieras.

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

I reservation 40 framhåller vi centerpartister att såväl missbrukare som andra intagna skall ha rätt att slippa narkotika under tid då de avtjänar sitt fängelsestraff. Göthe Knutson var också inne på den frågan. Vi vet att många av dem som döms till fängelse har narkotikaproblem. Vi vet att risken är stor att de kan fortsätta missbruket inne på anstalten. Risken är också stor att de börjar ett missbruk på anstalten. Det vill vi komma bort från.

Däremot kan vi i Centerpartiet inte ställa upp på den alltför låga ambitionsnivå som Moderaterna har i motion 504. Där menar man att man i första hand bara kan se till att en anstalt i varje region skall vara fri från narkotika. Vi vet att en klar majoritet av de anstalter som tillfrågats om förekomst av missbruk säger att det sällan eller aldrig finns något sådant där.

Kriminalvårdsstyrelsen bör utarbeta en åtgärdsplan och redovisa hur man skall komma åt problemet med narkotikan. Det går att ta till vara internationella erfarenheter. Vi vet att man internationellt använder sig av narkotikahundar. Det är inte så att vi vill ha tillbaka visitationspatrullerna. Men vi vill att det varje år på varje anstalt skall ske ordentliga redovisningar för de narkotikabeslag som har gjorts. Det har inte skett. Vi vill utöka möjligheterna till provtagning, bl.a. urinprov.

Vi menar att de lagliga befogenheterna för personalen att ingripa för att kontrollera förekomsten av narkotika bör utökas. Regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen som kan tillgodose önskemålen.

I reservation 42 behandlas BRÅ:s organisation. Fem partier står bakom reservationen, utom Vänstern och Socialdemokraterna. Vi säger att vi inte har något emot den sammanslagning som nu sker av BRÅ och Rikspolisstyrelsens forskningsenhet. Tvärtom. Man kan mer effektivt använda sig av alla resurser på området. Men de medel som tillförs den nya organisationen bedöms som otillräckliga, särskilt i fråga om de administrativa uppgifterna som blir större i en mer omfattande organisation.

Vi tycker också att man borde ha gjort en ekonomisk konsekvensanalys totalt sett av organisationen innan den presenterades. Vi är rädda för att vi inte kan upprätthålla den goda renommé som BRÅ faktiskt har om sammanslagningen sker för snabbt. Det är en verksamhet som har ökat i anseende under senare år.

Det är viktigt med forskningsmedel avseende ekonomisk brottslighet. Men det bör i första hand vara en uppgift för universitets- och högskolevärlden att bygga upp en forskningsverksamhet om ekonomisk brottslighet. Det är särskilt viktigt att den forskning som kommer till stånd framöver med hjälp av medel från BRÅ sker utifrån ett väl genomarbetat forskningsprogram. Jag yrkar bifall till reservation 42.

Mycket mer måste göras för stöd till brottsoffer. Bl.a. behövs det ökad finansiering för att kunna hjälpa brottsoffren. Ett sätt att utöka medlen i brottsofferfonden är att låta alla som döms för brott – inte bara dem som döms till fängelse i straffskalan – vara med och betala till fonden. Tyvärr har vi inte fått andra att ställa upp på detta.

Tillsammans med andra framför vi i reservation 45 att det är oerhört viktigt att fångarna får vara med och finansiera Brottsofferfonden. Så var det i början, och sedan har det gjorts avsteg från principen. Vi menar att det finns en pedagogisk poäng i att fångarna betalar till offren.

Vi tror att det kan bli ökade resurser till kvinno- och brottsofferjourer i och med att det kan bli mer medel till Brottsofferfonden. Vårt mål är en kvinnojour och en brottsofferjour i varje polisområde. Nu räcker det inte. Polisområdena är så stora. Men i stället kan man säga varje kommun.

För att kunna bygga upp denna verksamhet behövs det några som stöder den i starten. Det behövs ett statligt stöd för det. Däremot tror vi inte att verksamheten skall betalas med statliga medel. Vi vill värna om de ideella krafterna.

När det gäller att stärka brottsoffrens ställning betonar vi medling, vittnesstöd, samrådsgrupper och att på alla sätt sätta brottsoffren i centrum. Ett sätt är faktiskt att se till att brottsoffren får de skadestånd som har blivit utdömda. Så fort som ett mål har blivit sakprövat och domen har vunnit laga kraft måste staten garantera att brottsoffren får det utdömda skadeståndet. Jag har redan yrkat bifall till reservation 8 och 42 tidigare i debatten i dag. Men jag vill även tillföra reservation 28, som jag glömde i mitt förra inlägg. Självfallet står vi bakom alla reservationer med Centerns namn.

Anf. 91 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Det finns ett övergripande mål inom kriminalvården, nämligen att verka på ett sådant sätt att brottsligheten minskar och öka människornas trygghet i samhället. Det är viktigt att när det här jobbet görs som ledstjärna ha en human människosyn. Man skall anstränga sig att skapa en god omvårdnad, och den som sitter inne på en anstalt skall utsättas för ett aktivt påverkansarbete.

När allt detta sker är det viktigt med en hög säkerhet, att hela tiden tänka på respekten för den enskildes integritet och säkerhet.

Resultatstyrningen har prioriterats inom kriminalvården. Den skall utvecklas, och de uppnådda resultaten och effekterna av verksamheten skall bli föremål för en bättre analys. Där har det funnits brister inom kriminalvården.

Justitieutskottet konstaterar att underlaget i årets budgetproposition för bedömning av resultatet inom kriminalvården och effekterna av verksamheten är betydligt bättre nu än tidigare. Men utskottet säger också att det dock hade varit av intresse om regeringen också redovisat sina slutsatser beträffande frågan i vilken utsträckning verksamhetens mål har uppnåtts. Utskottet säger också att det är viktigt att programmen får den kvalitetssäkring som beskrivs i propositionen och att effekterna av programmen följs upp. Det är ingen större finess att göra fina verksamhetsplaner och programplaner om man inte ser till att det blir som man har tänkt sig.

Folkpartiet liberalerna har några reservationer fogade till betänkandet. Vi menar att det inte har gjorts så mycket som vi tycker att det skall göras när det gäller utbildning i fängelserna och de psykiskt störda.

Vi menar också att man måste göra mer för att minska narkotikaproblemen i fängelserna.

När det gäller utbildningen är det mycket viktigt att de intagna får använda sin tid till så meningsfull sysselsättning som möjligt. Jag brukar säga att de skall ha mindre tid för att vika bakplåtspapper och använda mera tid för att bättra på sin grundkompetens när det gäller att läsa, skriva och räkna. I skolorna är det 10–15 % som har dyslexi, och det är så illa

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

att det är minst tre gånger fler som har de problemen i ett fängelse. När en vanlig person med grundutbildning som inte är kriminellt belastad har svårt att få ett arbete, hur skall då en person som har kommit ut från ett fängelse och inte ens kan läsa och skriva ordentligt ha någon reell chans att få ett arbete? När så inte sker har samhället misslyckats med att få den människan tillbaka till samhället. Därför har vi en reservation om utbildningen.

Vi har också en reservation om intagna med psykiska störningar. Utvecklingen är tyvärr den att allt fler har psykiska problem. Häromåret gjordes en utredning på två anstalter i Malmöområdet, och den visade att så många som uppemot 70 % av dem som satt inne där hade psykiska störningar av olika slag. Problemet är att vi inte har de resurser som vi skulle behöva ha för att ta hand om dessa interner som har psykiska problem. Därför är det viktigt att öka sina ansträngningar på det området.

När det gäller narkotika på fängelserna är vi några som har reserverat oss därför att vi menar att man har gjort det mycket svårare att kontrollera flödet av narkotika. Jag tillhör dem som menar att det var olyckligt att avveckla visitationspatrullerna inom den svenska kriminalvården. Där har man förlorat viktig kompetens, och därmed viktig information. Det är bara att beklaga att Kriminalvårdsstyrelsen inte redovisar ordentligt hur det ser ut med narkotikaflödet efter det att visitationspatrullerna försvann. Vi får hoppas att man verkligen kommer upp till bevis och talar om hur det står till.

När det gäller BRÅ:s organisation står Folkpartiet liberalerna också bakom att man skall bevaka detta så att det blir ett bra resultat av förändringen.

Fru talman! Av de sju reservationer som Folkpartiet har kommer jag för vinnande av tid att yrka bifall bara till reservation 49, som gäller mom. 55, om stärkt ställning för brottsoffren.

Brottsoffren är en grupp som man upptäckte för bara ett tiotal år sedan. Då insåg man att det är någon som blir drabbad så fort det begås en kriminell handling. Det är först under de senaste fem-tio åren som man har försökt att på olika sätt stärka den som blir drabbad, inte bara materiellt utan inte sällan också både fysiskt och psykiskt. Vi har då infört möjligheten att få någon form av ersättning, även om det inte är så mycket. Brottsofferjourerna infördes 1988, och sedan dess finns det också möjlighet att få hjälp från frivilliga, alltifrån vittnesstöd till samrådsgrupper och annat.

Vi i Folkpartiet tycker att det är viktigt att stötta brottsofferjourerna. Det fanns en målsättning att det under 1995 skulle finnas en brottsofferjour i varje polisdistrikt, och det uppfylldes i princip för ett par år sedan. Det finns ca 90 brottsofferjourer, men de flesta har inte möjlighet att halvtidsanställa någon, utan allt är grundat på ideellt arbetande personer. Folkpartiet har fått reda på att det är bara ett femtontal som finansieras genom kommunalt bidrag. Då menar vi i Folkpartiet att man borde satsa några miljoner på att förbättra detta. Därför avsätter vi i vårt budgetalternativ 6 miljoner kronor. Det motsvarar ca 60 halvtidstjänster.

Fru talman! Vi i Folkpartiet står, som sagt var, bakom alla reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 49.

Fru talman! När vi nu pratar om kriminalvården är frivården en mycket viktig del. Det är frivården som har ansvar för de alternativa påföljderna, som skyddstillsyn, övervakning, samhällstjänst, kontraktsvård och elektronisk övervakning med fotboja, som har tagits upp tidigare. Omorganiseringen av kriminalvården kommer nu att innebära att samarbetet mellan frivården och den övriga kriminalvården stärks. Det är oerhört positivt och oerhört viktigt för att en bättre återanpassning skall komma till stånd. Men det behövs också samarbete mellan frivården och andra myndigheter; det behöver utökas för att man skall nå goda resultat.

Fru talman! Den elektroniska övervakningen har inneburit att frivården får flera klienter och att deras programverksamhet har måst utvecklas. Det är därför också oerhört viktigt att frivården får tillräckligt med medel från kriminalvården för att täcka de ökade kostnaderna. Det är också viktigt att ett ökat användande av fotbojan inte medför att arbetet med att utveckla andra alternativa påföljder minskar.

Frivården har också en särskilt betydelsefull roll när det gäller kvinnor som begår brott, eftersom flertalet av de kvinnor som begår brott döms till påföljder under frivårdens ansvarsområde. Man måste nu också satsa resurser på att utveckla behandling och påföljder som är anpassade till kvinnors behov. Det är oerhört viktigt, därför att kunskapen om kvinnor och kriminalitet är mycket eftersatt.

Kvinnor som begår brott är oftast i en situation där de själva är utsatta för olika former av kränkande behandling, misshandel och kriminella miljöer, och där behöver man göra insatser.

När vi då kommer till frågan om fängelserna, har antalet fängelse-dömda minskat, framför allt på grund av den ökade användningen av elektronisk fotboja. Medelbeläggningen i dag på fängelserna har sjunkit till 77 %. I och med detta, fru talman, kommer en del anstalter att avvecklas, eftersom prognosen framåt också visar att behovet av fängelseplatser har minskat. Vi i Vänsterpartiet ser det som positivt.

När man nu minskar antalet anstalter och skall ha ett effektivare data-system är det oerhört viktigt att inte effektivisera så att det blir en så hög beläggning som under ett par år tidigare, utan att det fortfarande finns luft i systemet så att människor kan placeras på de anstalter som har behandlingsprogram som är avsedda just för den typ av brott som de har begått.

Framför allt är det också viktigt att rehabiliteringen under fängelse-tiden förbättras. Fängelse-tiden skall ju kunna användas och kunna bli en vändpunkt för den enskilda individen. Kunskap och metoder som rör förändringsprocesser måste därför utvecklas kontinuerligt inom kriminalvården, och insatserna skall givetvis syfta till att motivera och förbereda den intagna för ett liv utan missbruk och kriminalitet. Det är också viktigt att man i det här arbetet använder sig av klient- och frivilligorganisationer, som ofta med sina kunskaper och unika erfarenheter kan spela en stor roll. Dessa organisationers verksamhet med klienterna inom fängelserna skall uppmuntras och dessutom både utvecklas och intensifieras, men huvudansvaret skall givetvis ligga på kriminalvården.

Inom fängelserna är det också samma sak som när det gäller frivården, dvs. att kunskap och metoder är dåligt utvecklade när det gäller kvinnliga brottslingar. Många av dessa kvinnor är också mödrar till barn som omhändertas, och detta skapar givetvis särskilda problem, som man

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

då inte har tagit itu med på ett sätt som skulle kunna förändra situationen för dessa kvinnor.

Vikten av utbildning har tagits upp tidigare i debatten, fru talman. Många av dem som döms till fängelse har låg utbildningsnivå. En stor grupp av dem är dyslektiker eller har inte kunnat tillgodogöra sig undervisningen under grundskoletiden. De kan varken läsa eller skriva på ett sätt som är acceptabelt. De har ingen rimlig chans ute i samhället om man inte använder fängelsetiden till att ge dem bättre utbildning.

En grupp inom fängelserna, fru talman, utgörs av de långtidsdömda. Antalet personer som döms till långa fängelsestraff har ökat kraftigt de senaste åren. Regeringens antydning om att man tänker föreslå ett avskaffande av halvtidsfrigivningen för långtidsdömda kommer givetvis att innebära att den gruppen utökas. Enligt regeringens egna beräkningar blir ökningen ungefär 100 årsplatser.

Vi i Vänsterpartiet är motståndare till denna förändring. Folk som arbetar med dessa människor ute i kriminalvården säger att de villkor som de långtidsdömda lever under skapar ett speciellt klimat. Påfrestningarna och antalet konflikter mellan internerna har ökat. Våldet har trappats upp. Det innebär också att man får förstärka säkerheten ytterligare på anstalterna. Man är inne i en situation som liknar den som har funnits i amerikanska fängelser. Utvecklingen går åt det hållet.

Det ser vi inte som positivt. Man måste arbeta med de långtidsdömda på ett annat sätt för att de skall kunna återanpassas. Att avskaffa halvtidsfrigivningen också för de långtidsdömda skulle inte bidra. De kostnader som regeringen skriver om i budgetpropositionen är ungefär 46 miljoner.

Vi i Vänsterpartiet anser att man i stället skulle kunna använda de pengarna för att utveckla behandlingsmetoder för kvinnor och inom frivården. Man skulle också kunna bygga besökslägenheter ute på våra anstalter.

Det finns en grupp, fru talman, som vi nästan aldrig talar om när vi pratar om kriminalvård och fängelser. Det är en grupp som också drabbas väldigt hårt av straffet. Det gäller barn till dömda. Kriminalvården har inget ansvar för den gruppen. Ansvaret ligger på socialtjänsten, men socialtjänsten är inte alltid inkopplad bara för att ett barn har en pappa – det är oftast en pappa – som sitter på anstalt. Det är en svår situation för barnen att ha en förälder på anstalt. De förstår oftast inte sammanhanget. Det har ofta väldigt små möjligheter att träffa och umgås med föräldern på ett naturligt sätt.

Man har börjat se detta problem inom kriminalvården. Man har på vissa anstalter byggt besökslägenheter för att barn och föräldrar skall kunna vistas tillsammans under mer normala förhållanden och i en för barnen mindre påfrestande miljö. En målsättning måste vara att alla slutna anstalter skall ha en sådan besökslägenhet. Det är en satsning som skulle förbättra för de långtidsdömda. Man skulle kunna använda de medel som frigörs genom avskaffandet av halvtidsfrigivningen.

När det gäller de psykiskt sjuka såg man en tydlig förändring när man gjorde en ändring i lagstiftningen 1991. Fler psykiskt sjuka dömdes till fängelsestraff. Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande. Det kommer att behandlas i samband med ett annat ärende. Vi kräver att den lagändring som gjordes 1991 skall tas bort. Psykiskt sjuka människor skall inte dö-

mas till fängelse. De skall få vård på de institutioner som är uppbyggda för det.

Fru talman! Brottsofferfrågorna har varit uppe. Vänsterpartiet har i sin motion krävt att brottsofferjourerna skall få statligt stöd. Tidigare talare har visat hur viktiga brottsofferjourerna är och hur få som i dag får kommunalt bidrag. Därför bör regeringen återkomma med ett förslag till statligt stöd för uppbyggnad och upprätthållande av brottsofferjourer och kvinnojourer i hela Sverige. Vi anslog medel i vår budgetmotion – 1 miljon. Vi vill öka anslaget till brottsoffer- och kvinnojourerna under innevarande år. Vi kräver att regeringen skall komma tillbaka med ett statligt stöd.

Fru talman! Jag måste säga att det är väldigt positivt att utskottet ställer sig bakom två av förslagen i vår brottsoffermotion. Det blir ett tillkännagivande till regeringen. Det ena förslaget innebär att regeringen skall se över möjligheten att driva in avgiften till Brottsofferfonden för dem som är fängelsedömda. I dag sker ingen indrivning om fängelsedömda struntar i att betala de 300 kr till Brottsofferfonden. Det anser vi i Vänsterpartiet vara felaktigt, och det anser även utskottet.

Dessutom, fru talman, ställde sig utskottet bakom förslaget om tilläggsdirektiv till Brottsofferutredningen när det gäller att se över åtgärder som hjälper brottsoffren att få ut sina skadestånd i kontakter med försäkringsbolag, t.ex. brottsoffren lämnas i dag alldeles ensamma i den situationen.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 36, som handlar om besökslägenheter, och reservation 48, som handlar om kvinnojourer. Vi står givetvis också bakom våra övriga reservationer.

Anf. 93 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag skall börja med att justera mina yrkanden. Det gäller en minskning av antalet yrkanden. Jag yrkar bifall till reservation 13 om återanställning av administrativ personal, reservation 21 om miljöbrott och Åklagarmyndigheten och reservation 52 om att rättshjälpslagen skall utvärderas efter ett år.

Vi skall sträva efter att påverka den dömda att inte återfalla i brott. Denna strävan kräver fortsatt utveckling av innehållet i verksamheten på anstalterna och inom frivården. Resultatstyrningen måste bli bättre. Uppnådda resultat och effekterna av verksamheten måste analyseras. Det är oerhört viktiga baskrav.

Kriminalvården har haft ett femårigt rationaliseringsuppdrag. Man har haft i uppdrag att spara 30 miljoner varje år. Dessutom har det gjorts en anslagssänkning med 136 miljoner för 1998. Kriminalvårdens sparande har omfördelats till polisen.

Nu verkar det som om man inte kan spara mer. Detta är Miljöpartiets åsikt. Det är oerhört viktigt att innehållet i verksamheten förstärks.

Om man fortsätter att spara nu måste det bero på att antalet klienter minskar kraftigt eller på att ambitionsnivån sänks.

Vi vill lägga resurserna på frivården. Vi har kommit överens om att vi skall ha alternativ till fängelser.

Vi vill minska utdömningen av kortare fängelsestraff, så att alternativa påföljder får en starkare ställning. Det har visat sig att rehabiliteringsmöjligheterna är lika stora utanför anstalterna när det gäller kortare

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

straff. Straffsystemkommittén har lagt fram ett förslag om detta. Vi hoppas att vi får ett förslag från regeringen.

Det kan vara en besparing eftersom vi får fler tomma anstalter, men Miljöpartiet är inte så övertygat om att vi skall lägga ned anstalterna fullständigt. Programverksamheten skall förstärkas. Anstalterna är bra om vi får ett system med särskilda program. Det är bättre än att bygga stora komplex som aldrig blir bra.

Frivårdens innehåll bör utökas väsentligt. Övervakningen måste bli mer påtaglig än för närvarande. Det krävs en högre grad av aktivitet från klienterna, och deras möjligheter att påverka måste bättre tas till vara. Resurserna för omedelbart omhändertagande av klienter vid villkorlig frigivning bör öka. Revisorerna har konstaterat att så är fallet. Det är viktigt att regeringen verkligen efterlever slutsatserna i deras rapport.

Miljöpartiet vill att resurser skall avsättas för att bygga ut besökslägenheter på de slutna anstalterna, så att barn får möjlighet att umgås med sina föräldrar där. I dag finns besökslägenheter endast vid tre anstalter, så behovet är stort.

Utbildning vid anstalterna är utomordentligt viktigt. Eftersom de intagna ofta har haft motgångar i skolan och, som vi har hört, har mycket svåra läs- och skrivsvårigheter måste det satsas på pedagogiken. Att motivera de intagna att ta tag i sina problem är inte så lätt, och det behövs därför stora satsningar på den pedagogiska sidan.

Större resurser måste läggas på intagna med psykiska störningar. Det måste finnas särskilda stöдавdelningar med personal. Den allmänna vården räcker inte till. Att integrera psykiskt störda brottslingar i den vanliga vården är problematiskt, eftersom de utsätts för övergrepp av andra intagna. Vi menar därför att stöдавdelningar är ett led i att förbättra situationen, bara vården blir tillräcklig.

Flera ledamöter står bakom motioner om narkotikasituationen på fängelset. Det är naturligtvis angeläget att det inte finns narkotika där, men man måste också vara medveten om vilka insatser som görs i dag. Kriminalvårdsstyrelsen har ett projekt inom vilket man har gjort utvärderingar av situationen. Vid en majoritet av de undersökta anstalterna säger man att det sällan eller aldrig förekommer missbruk, men en återrapportering skall förtgå.

Eftersom det verkligen satsas på sådant som besöksrum, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och bevakade besök är ju det enda som återstår att inte tillåta besök och inte tillåta permissioner, dvs. att totalt isolera de intagna. Men vad blir i så fall priset för detta? Hur sker då rehabiliteringen? Det här är avvägningsfrågor. Det är inte så lätt att man bara kan stirra sig blind på förekomsten av narkotika på fängelserna, utan man måste se på helheten. Vill vi att de intagna inte skall få tillgång till något normalt liv? Miljöpartiet är inte berett att gå så långt, utan vi avvaktar återrapporteringarna.

Brottsoffrens ställning är naturligtvis något oerhört viktigt, men så länge Brottsofferutredningen håller på med sitt arbete vill vi avvakta utredningens analys och förslag till åtgärder. De skall snart komma. De skall redovisas i mars 1998.

Samtidigt har Brottsoffermyndigheten för några veckor sedan kommit med en rapport. Man har gjort ungefär samma arbete som görs av Brottsofferutredningen. Man har analyserat brottsoffrens situation i Sverige,

inventerat det brottsofferarbete som bedrivs. Detta har skett länsvis. Jag undrar om det inte här har förekommit ett dubbelarbete. Pengar till denna rapport har tagits ur Brottsofferfonden. Varför utför man dubbelarbete? Det är ju viktigt att vi vet vad myndigheter och departement gör. Det kanske hade varit bättre om dessa pengar hade gått till jourerna. Under budgetåret 1995/96 gick 4,5 miljoner till brottsofferjourerna och 4,5 miljoner till forskning. Det kanske inte är någon bra fördelning, utan mer pengar ur fonden kanske skall gå till brottsofferjourerna, eller vi kanske skall utvärdera om staten skall ge stöd. Det här är frågor vi måste titta närmare på.

Barn som utsätts för sexualbrott är väldigt beroende av att någon vuxen gör en anmälan till Brottsoffermyndigheten för att få ut skadestånd. Barn som blir utsatta för sexualbrott behöver efterbehandling, stöd och hjälp, och jag tycker därför att domstolarna automatiskt skulle lämna in en anmälan till Brottsoffermyndigheten, så att barnen garanteras detta stöd.

BRÅ, Brottsförebyggande rådet, skall slås samman med Rikspolisstyrelsens forskningsenhet. Det har vi ingenting emot, men resurserna verkar otillräckliga. I direktiven står att det skall vara en kraftig utvidgning av verksamheten, men det finns ingen ekonomisk konsekvensanalys. En sådan måste naturligtvis göras. Kompetens och kvalitet får inte minska.

Brottsförebyggande rådet bör inte bara satsa på forskning, utan det brottsförebyggande arbetet ute i kommunerna måste expedieras. Det gäller det nationella brottsförebyggande programmet, och det gäller medlingsverksamheten vid ungdomsbrott. Det är viktigt att verksamheten når ut och att kommunerna får hjälp att organisera arbetet. Detta är något som saknas i dag. Jag får påringningar från människor ute i kommunerna som är väldigt intresserade och vill ta initiativ, men de vet inte vem de skall vända sig till. Brottsförebyggande rådet måste ta ett större ansvar för det här.

Anf. 94 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 30 och 36.

Vi har anvisat ytterligare 100 miljoner till kriminalvården, och vi anser att resurserna främst skall allokeras till frivården. Man kan säga vad man vill om kriminalvården, men innehållet i frivården har de facto sedan flera år kontinuerligt urholkats. Det är på sitt sätt märkligt att man åberopar det kärva ekonomiska läget i en situation där kriminalvården onekligen har beaktansvärda anslagssparanden. Det skapar i vart fall en väldigt egendomlig stämning bland de anställda. Det är en väldigt viktig del av verksamheten, något som har framhållits av flera personer tidigare i debatten och som jag därför inte behöver fördjupa mig i.

Vi har nu kommit ned på en ganska, för att inte säga mycket, låg nivå vad gäller antalet intagna på anstalterna. Det vore i och för sig utomordentligt trevligt om det också motsvarade läget ute på fältet, men så är det väl knappast, utan det är i vart fall till en del en effekt av att rättskedjan inte fungerar. Vartefter man nu på nytt börjar bygga upp rättsväsendet – vilket väl också regeringen är inne på – kommer resultatet att bli fler intagna. Då skall vi verkligen se till att vi är garderade, så att vi inte får några dubbelsittningar i det här landet.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Jag behöver kanske inte gå in på alla detaljer. De har berörts tillräckligt mycket.

Jag tycker också att vi kan avstå från visitationspatrullerna om vi kan bli övertygade om att hanteringen av narkotika sker på ett vettigt sätt, dvs. inte i positiv mening utan att den hålls utanför anstalterna. Men liksom Siw Persson är jag oklar över hur läget verkligen är. Jag tycker att man skulle kunna kräva en bättre och mer övertygande utredning från anstalterna. Det är klart att man inte kan ha en totalt sluten värld, men jag tror inte att det skall behöva gå så långt. Man skall kunna hålla fritt ändå.

Psykiska störningar är ett väldigt lurigt begrepp. Reformen gick ut på att om man kan identifiera en i medicinsk mening psykisk sjukdom skall behandlingen förstås ske på den sidan. Kan man inte det blir det fängelse. Men det hindrar inte att man har en känsla av att det finns vad man tidigare kallade psykopater, dvs. sådana som har litet allmänna störningar men inte så allvarliga att de i medicinsk mening utgör en psykisk sjukdom. Det är väl i fråga om personerna i det här mellanskiktet som man har svårt att veta var de skall behandlas. Men det är nog viktigt att man på något sätt inom den nuvarande fängelsemiljön sätter in särskilda insatser för dem.

Det här med brottsoffer är något som har kommit på senare år. Det är naturligtvis väldigt angeläget. Jag skall med stor nyfikenhet se fram emot Brottsofferutredningens betänkande, som skall komma den 1 mars 1998. Jag hoppas innerligen att det inte blir uppskov också där. Detta område verkar vara litet rörigt, och det skulle nog behöva precis den analys som den utredningen håller på med.

Ett egendomligt fenomen som Ingbritt Irhammar var inne på är att alla fängelsedömda skall betala till en brottsofferfond. Det är ju en form av kollektiv bestraffning som egentligen är helt främmande för vårt rättssystem. Det finns faktiskt fall där man inte har någon skada som går att uttrycka i ekonomiska termer. Möjligheten finns också, i varje fall teoretiskt, att vederbörande gör rätt för sig och alltså inte är skyldig målsäganden några pengar. Ändå skall vederbörande betala.

Även om det här är teoretiska funderingar tycker jag att detta särskilt skall belysas. Vi har ju märkt när vi har varit ute på anstalterna att man där har en annan syn på det rättfärdiga i detta.

Med det ber jag att få tacka, fru talman!

Anf. 95 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag skall börja med att rätta till mitt tidigare anförande när det gällde bifall till reservationerna. Jag yrkade bifall till reservation 48, men det skulle vara reservation 47.

Sedan, fru talman, har jag två frågor till Rolf Åbjörnsson. Den ena gäller det ökade anslag som kristdemokraterna ger till kriminalvården för att satsa på frivården. Jag delar helt Rolf Åbjörnssons mening när det gäller frivården och det viktiga arbetet där. Men samtidigt är det ett faktum att kriminalvården är ett av de områden som har ett oerhört stort anslagssparande. Jag och Vänsterpartiet har sett problemet med att öka anslaget till kriminalvården utifrån det här anslagssparandet, och det berörde även Rolf Åbjörnsson. Men jag skulle vilja höra honom förklara litet närmare hur man i så fall skulle kunna garantera att de här 100 miljonerna inte bara går in i det allmänna anslagssparandet. Möjligheterna

finns ändå inom kriminalvården att satsa på frivården och använda sig av de medel man har. Det är där jag anser att det politiska trycket skall vara.

Min andra fråga rör svårigheterna när det gäller de psykiskt sjuka. Det var just det lagändringen förändrade: Det här gäller bara om man har en medicinsk psykisk sjukdom, inte om man har en psykisk störning. Det har förändrat klientelet ute på våra anstalter, i och med att vi har fått en mängd psykiskt störda. Jag anser principiellt att man även i de fallen skall behandlas inom de institutioner som har ansvaret för den typen av problem.

Anf. 96 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag håller med om att budgetexercisen kan vara tveksam. Jag är inte riktigt mannen att svara för hur anslagssparandet skall ställas i relation till de 100 miljoner som vi har anvisat. Det är möjligt att det skall matchas, men det viktiga är att man i botten beaktar att frivården i absolut mening skall ha större resurser. Där är vi överens.

Det här med psykisk störning är jättesvårt. Vad som hände var att domstolarna dömde gärningsmän som begått allvarliga brott till psykisk vård. Sedan kom läkaren och sade att det inte behövdes behandling någon längre tid, och efter en månad var vederbörande utskriven igen. Det var det som var grunden till att det skapades en väldig osäkerhet, och därför ville man ha en tydligare definition. Men jag inser också att det här är jättesvårt. Läkarvetenskapen går dock framåt hela tiden, och vad man möjligen kan hoppas är att den hittar tydligare indikationer så att det går att göra en uppdelning utan att det blir problem med de allmänpreventiva inslagen.

Anf. 97 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Rolf Åbjörnsson berörde att människor som blivit dömda till vård frisläpptes efter relativt kort tid. Det är oftast det som föranleder debatten om att man inte skall dömas till vård utan till fängelse. Jag tycker att det är viktigt att vi som politiker ser till att nansera den debatten. Det har förekommit några sådana fall, men till allra största delen har människor faktiskt blivit behandlade mycket längre tid än de skulle ha varit inlåsta om det hade handlat om fängelsestraff. I dag dömer vi dessa människor till fängelsestraff. Men de är fortfarande psykiskt sjuka, och när deras strafftid har gått ut släpps de ut och förorsakar nya brottsoffer. Den aspekten måste man hela tiden väga in.

Vi i Vänsterpartiet anser att avvägningen i dag snarare riskerar att ge fler brottsoffer, eftersom människor som är psykiskt sjuka och störda inte får den vård och hjälp de behöver och dessutom släpps ut i förtid från våra fängelser.

Anf. 98 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att peka på att kriminalvården under senare år inte har förbrukat den del av anslaget som har anvisats. Därigenom har ett anslagssparande byggts upp. De främsta orsakerna till detta är en lägre beläggning samt att till- och ombyggnader senarelagts eller uteblivit. Dessutom har försöksverksamheten med elektronisk övervakning medfört lägre kostnader och även ett minskat behov av platser.

Prot. 1997/98:42
8 december

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Bedömningen är att dessa faktorer även under 1998 kommer att påverka. Prognosen för de närmaste åren tyder inte på något ökat behov av platser, tvärtom.

Jag kan inte förstå Göthe Knutsons oro inför en nedläggning av platser, eftersom han liksom jag i torsdags var hos Kriminalvårdsstyrelsen och fick en rapport om att det finns gott om platser även om man räknar med de 100 platser det rör sig om när det gäller avskaffandet av halvtidsfrigivningen. Det finns en 400–450 platser att ta till. Det är alltså möjligt att minska antalet platser.

Precis som andra myndigheter inom rättsväsendet har kriminalvården till uppgift att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. För att nå uppsatta mål måste organisationen och innehållet i verksamheten förändras och ständigt utvecklas. Detta arbete är nödvändigt såväl inom anstaltsorganisationen som inom frivården. En ny organisation träder därför i kraft vid nyåret. Syftet är att skapa förutsättningar för större flexibilitet och effektivitet och att utnyttja resurserna inom kriminalvården på bästa sätt. Dessutom skall samverkan med andra myndigheter och organisationer underlättas.

I framtiden kommer alltfler att avtjäna sitt straff utanför fängelserna genom kontrakts- och samhällstjänst och intensivövervakning med elektronisk kontroll. Det kräver att planeringen börjar i häktet för att den dömda skall få de bästa chanserna till den vård som gör att han inte begår nya brott när straffet är avtjänat. Därför sker en utveckling av kontaktmannskapet. Det är ett aktivt påverkansarbete. Det blir en organisation anpassad till den intagnes behov.

Alternativen till fängelse har visat sig fungera alldeles utmärkt. Jag vill särskilt nämna utökningen av elektronisk övervakning till tre månader. Denna försöksverksamhet, som moderaterna var emot, har visat sig hittills fungera bra. Straffsystemkommitténs förslag till ett förändrat påföljdssystem bereds, och vi väntar förslag under våren. Likaså väntas förslag till påföljder för unga lagöverträdare.

Det gäller att ta till vara tiden på anstalten på bästa sätt, därför sätts verksamhetsinnehållet i fokus. Det har det gjort alltsedan mitten av 80-talet. Jag kan nämna för Alice Åström att kriminalvården arbetar med ett särskilt uppdrag när det gäller kvinnor och kvinnors behov. Det kommer man att redovisa framöver.

Verksamhetsinnehållet tillhör prioriteringarna. Därför finns det goda förutsättningar för att programverksamheten fortsättningsvis också kommer att utvecklas. Kriminalvårdsstyrelsen har dessutom utvecklat krav och råd för kvalitetssäkring av programmen så att det finns möjlighet att följa upp dem. Det var precis det som Siw Persson var ute efter.

Göthe Knutson anförde också att de intagna har gott om tid. Det är möjligt att de har det på fritiden. Det finns arbetsplikt. Man skall vara sysselsatt med arbete om man inte är sysselsatt med någonting annat under mesta tiden på anstalt. Det beror på att sysselsättningen är helt avgörande för rehabiliteringen. Där ingår utbildningen som en viktig del, eftersom många intagna har bristande kunskaper. Det är viktigt att man tillgodoser dessa under tiden på anstalt. Det underlättar för att påbörja ett annat liv efter avtjänat straff.

Det sker utbildning både på grundskolenivå och på gymnasienivå. Även högskolestudier kan bedrivas. Sysselsättningen är väsentlig för alla.

Även för dem som skall utvisas är det väsentligt att det finns utbildning för att motverka de eventuella skador som uppstår under en fängelsevistelse. Det gäller att göra anstaltstiden både meningsfull och human.

Möjligheten att den dömda placeras på bästa sätt har också ökat eftersom en ny intagningsavdelning har öppnat för att bedöma vilken placering som passar bäst ur säkerhetssynpunkt. Det läggs stor vikt vid det fortsatta säkerhetsarbetet. En god säkerhet är inte bara det tekniska och byggnadsmässiga skyddet. Av vikt är också de regler och rutiner som styr verksamheten, innehållet och goda relationer mellan personalen och intagna.

Avgörande för anstaltsplaceringen är också behovet av behandlings- och programverksamhet. Här vägs också närheten till hemorten in. Den är viktig inför frigivningsförberedelserna. Sammantaget skall tiden tas till vara på bästa sätt.

När det gäller problemen med dem som har psykiska störningar vill jag säga att det på anstalterna i dag finns människor som inte ur medicinsk synpunkt har en allvarlig psykisk störning och inte är i behov av den medicinska vården. Men de lider av störningar av olika slag, så de är i behov av att tas om hand på ett särskilt sätt. Därför byggs nu stöдавdelningar ut inom anstalterna. Ett trettiotal platser har redan tagits i bruk. Ytterligare ett sextiotal platser tas i bruk under kommande år. Det är viktigt för alla intagna att den här kategorin får befinna sig på särskilda avdelningar, där också personalen har särskild utbildning.

Göthe Knutson anför i en motion att det ibland i medierna kan förekomma ryktesvisa påståenden om att narkotika flödar på anstalterna. Det är sådana litet slarviga uttalanden som gör att medborgarna får intryck av att man på alla anstalter har narkotikaproblem. Vår ambition och vårt mål är att alla anstalter skall vara narkotikafria. Både från regeringens och från kriminalvårdens sida läggs all kraft ned för att det skall vara så. Det är ett prioriterat arbete.

I den kartläggning som Kriminalvårdsstyrelsen har gjort framgår det att det är på en mindre del av anstalterna som problemen är stora. På ungefär 30 % av anstalterna finns det inte några problem alls eller det har mycket sällan varit något problem med narkotika. Påståenden om att man blir tvingad att knarka på anstalterna kan man säga inte har någon grund.

Visitationspatrullen togs upp. Jag vill säga att man använder sig både av den utbildade personalen som ingick i patrullerna och av hundar för att komma till rätta med narkotikan. Man gör visitationer på boenderum och på andra ställen inom anstalterna. Vi är medvetna om att det här är stora problem och att narkotika smugglas in på många olika sätt. Det blir alltmör utstuderade sätt att försöka få in narkotika på anstalterna. Därför är de permissioner och de besök som godkänns omgärdade av restriktioner och kontrollåtgärder.

Viktigt är också att de som har problem med missbruk får möjlighet att komma till en motivationsavdelning och ingå i ett program för att behandla missbruket. Drygt 45 % av dem som bedöms ha missbruksproblem deltar i någon form av verksamhet riktad mot narkotika.

Jag skall kort också ta upp det som gäller brottsoffer, fru talman. Under senare år har en rad insatser gjorts inom brottsofferområdet: ändrad lagstiftning, inrättande av brottsoffermyndigheten och en uppbyggnad av

Prot. 1997/98:42

8 december

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

fonden med uppgift att stödja brottsoffren genom insatser för hjälp och stöd av olika slag.

Justitieutskottet har tidigare ansett att vi inte hade full överblick och att vi inte kunde bedöma om insatserna fått den effekt som var tänkt. Utskottet begärde att få en utredning till stånd för att bedöma helheten av brottsofferinsatserna. Utredningen har blivit tillsatt och fått i uppgift att utvärdera vad som hänt på området under den senaste tioårsperioden. Man skall analysera effekterna av insatserna och överväga om det behövs lagändringar och övriga åtgärder. Dessutom skall det göras en bedömning av Brottsofferfondens medel. Den här utredningen skall vara klar i mars månad.

Utskottet begärde en utredning. Då tycker jag att det hör till att man väntar tills den är klar innan man tar ställning till alla de enskilda förslag som gäller hjälp till brottsoffer och medel till Brottsofferfonden. Vi krävde en utredning. Vi har fått den. Låt oss vänta och se helheten!

Anf. 99 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Först vill jag säga att det var mycket positivt att få höra att Kriminalvårdsstyrelsen arbetar med att utveckla behandlingsmetoder för kvinnor. Det är bara att hoppas att det inte dröjer så länge innan detta kommer och man kan arbeta vidare med detta.

Sedan har jag två frågor till Birthe Sörestedt. Den ena handlar om det anslagssparande som nu har uppkommit inom kriminalvården. Samtidigt har det ju skett en hel del besparingar inom kriminalvården. Det gäller bl.a. Österåkeranstalten, som är en av de anstalter som har fått göra stora besparingar under den här tiden. På många anstalter pekar man på att personalneddragningar har gjort att man många gånger fått ställa in fritidsaktiviteter som man kanske skulle göra med de intagna på kvällstid för att det inte finns personal nog. Det kan vara någon som skall på transport eller något liknande och då fungerar det inte. Där anser Vänsterpartiet att Kriminalvårdsverket har ett så stort anslagssparande och samtidigt har skurit så pass mycket i verksamheten att det inte går ihop.

Sedan har jag ytterligare en fråga som handlar om utbildning. Det är viktigt att den finns ute på anstalterna. Men problemet är ju många gånger att de som har dyslexi eller de som varken kan läsa eller skriva inte söker sig till utbildning utan de tar arbete och arbetar hela dagarna. Därmed går de ut från anstalten med exakt samma brister som förut. Där borde man kunna arbeta aktivare på ett annorlunda sätt med utbildningen inom anstalterna.

Anf. 100 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! För varje intagen skall det göras en behandlingsplan och en bedömning av vad som är bäst när det gäller programinnehåll och utbildning. Det är viktigt att var och en tillsammans med sin kontaktman – varje intagen har en kontaktman inom personalen – jobbar vidare med sikte på att man skall stå så bra rustad som möjligt när man lämnar anstalten.

Alice Åström talade om besparingarna. Jag menar att de satsningar som görs i utbyggnaden inom anstaltsväsendet och inom frivården till innehållet är sådana att de kommer de intagna till del. Visserligen har det

Anf. 101 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! I det här fallet är jag inte helt överens med Birthe Sörestedt om att de viktiga delarna fortfarande finns kvar och kommer de intagna till del. På många anstalter som jag har varit på är motivatörer och personalkategori som man har skurit ned på. De har en oerhört stor betydelse i det här arbetet.

Det är mycket bra med den här planeringen av utbildningen där man utgår från individen. Jag har inte motionerat om det och inte föreslagit det, men det är kanske dags att börja diskutera att man egentligen också borde ha någon typ av utbildningsplikt, precis som man har arbetsplikt. Dessa två saker skulle kanske kombineras med varandra. En del av dagen skulle man kunna arbeta och en del av dagen skulle man studera. Det är en så stor del av de personer som verkligen skulle behöva ha den här utbildningen som håller sig undan och faktiskt inte skaffar sig den. De har sådana erfarenheter av utbildning över huvud taget att detta inte är något lätt steg för dem att ta. Där tycker jag att man har ett ansvar.

Narkotikafrågan har ju varit uppe en hel del. Där diskuteras det hela tiden utifrån att narkotikan skulle flöda. Jag är helt överens med Birthe Sörestedt om att det är en felaktig beskrivning där man inte tar med alla delar. Jag önskar också att man ibland i debatten och när man arbetar med detta skall utgå ifrån att det är en otrolig mängd missbrukare inne på våra anstalter som faktiskt slutar missbruka där. Vad är det som har fått dem att sluta? Vad är det för insatser som lett till det? Man borde också använda sig av en positiv infallsvinkel och inte bara av ett kontrolltänkande.

Anf. 102 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! Jag håller med Alice Åström om att det är viktigt att man tar till vara tiden, att man får möjligheter att utbilda sig och får möjlighet att avhjälpa de bristande kunskaper man har under den här tiden. Där är vi helt överens.

Anf. 103 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Birthe Sörestedt har vänt sig till mig på fyra punkter. Bortfallet av de anstalter som läggs ned åstadkommer inga problem. Jag uppfattade Birthe Sörestedt så. Jag hävdar, och detsamma gör mitt parti, att vi måste ha en beredskap. Det kan snabbt förändras, dvs. det kan bli en ökning av antalet intagningar allteftersom polisen nu kommer i gång och har lärt sig utredandet. Då finns det förhoppningsvis också åklagare. Då blir situationen, som jag påtalade i ett anförande tidigare, lätt den omvända om vi lägger ned för många platser. Jag delar här fackets spontant uttalade häpnad över att man tar till ytterligare nedläggningar. Det finns alldeles säkert ett behov av en buffert i det här sammanhanget – man kan också tala om malpåse.

Som jag sade tidigare är det inte så att de äldre anstalterna behöver läggas ned. Det kan vara byggnader som kanske är 150 år gamla men

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

utomordentligt väl underhållna. I allmänhet finns det alla faciliteter där plus det som en del av de intagna, flergångarna, kallar för hemtrevnad.

Fru talman! Birthe Sörestedt konstaterade att man har gott om tid på anstalterna. Då skall man göra tillvaron meningsfull. Det var ett instämmande i vad jag sade. Jag tackar för det.

Jag har tagit detta med en tidning som en varnagel åt andra journalister.

Anf. 104 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! Hur ser kriminalvårdens prognoser ut? Är det så att det kommer att bli brist på platser om fler åtalas och döms?

Enligt de överläggningar som kriminalvården har haft med polis, åklagare, domstolar och Socialstyrelsen där man har tittat på brottslighet, ungdomars aktiviteter, droger m.m. gör man den bedömningen att situationen kommer att vara ungefär densamma 4–5 år framöver. Därav menar jag att man kan skära ned antalet platser. Man kan göra det och hamna på en beläggning på 90 %. Faktum är att vi har en väldigt låg beläggning. Man gör den bedömningen att det kommer att vara så framöver. Det finns en marginal att skära ned en del platser och ändå inte få en högre beläggning än runt 90 %.

Anf. 105 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Det var detta jag försökte säga tidigare i mitt inledningsanförande i avsnittet om kriminalvård.

Man kan inte göra andra påståenden än att detta är prognoser, och prognoser är i det här fallet på sin höjd kvalificerade gissningar. De kan inte vara något annat. Vi har ingenting annat i botten, inte heller det som nu åberopas, att hålla oss till än en bedömning som i stort sett sammanhänger med linjer och kurvor som man har dragit upp, eller snarare ned. Och så säger man att det blir en fortsättning.

Men det här är ungefär lika ovisst och ogrundat som de analyser som en del s.k. finansanalytiker och börsanalytiker gör. Jag ger inte ett skvatt mer för det här än vad jag ger för dem som har bedömt utvecklingen av ekonomin i Japan eller Indonesien.

Jag vill bara tillägga en sak när det gäller att jag bokstavligen har kritiserat en tidning. Jag tog det som ett exempel på hur lätt man sprider sådana här påståenden om att det flödar knark. Jag tycker att det är bra att ha den nyanseringen. Eftersom jag själv som tidningsmakare säkert har varit med om att ge ut exemplar som har innehållit felaktigheter vill jag gärna bidra med detta.

Anf. 106 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! Om prognoser är kvalificerade gissningar undrar jag vad Göthe Knutson bygger sin prognos på. Någonting måste ju Göthe Knutson grunda sina antaganden på. Det är helt andra antaganden än vad rättsväsendet, Socialstyrelsen och andra gör. Men någonting måste finnas i grunden.

Jag tycker precis som Göthe Knutson att det är viktigt att man inte sprider sådana slarviga uttalanden som att narkotikan flödar på anstalterna. Det kan ge helt fel uppfattning. Jag menar att vi alla är medvetna om

att det finns problem med att förhindra narkotikan. Men vi har målet att alla anstalter skall vara narkotikafria och att man skall sätta in resurser när det gäller kontrollåtgärder men också när det gäller motivation och behandling av missbrukare.

Jag vill ställa en fråga till Göthe Knutson. Jag undrar vad det är för ytterligare lagliga åtgärder man vill ha för att förhindra narkotikan. Det förslag om en glastruta som finns i en motion innebär ju dessutom att människor inte får träffas. De som sitter på lång tid kanske blir helt avskilda från hustru, barn och övriga i familjen. Det är en avvägning, och den måste vi göra. Vi måste göra en avvägning mellan kontrollåtgärder och rehabiliteringsåtgärder.

Anf. 107 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Birthe Sörestedt sade att det inte finns någon anledning att i dag kommentera de reservationer och motioner som gäller förbättringar för brottsoffren eftersom vi väntar ett regeringsförslag till våren.

Men vad jag förstår kommer inte frågan om förskottering av skadestånd att finnas med i de förslagen. Jag måste säga att jag inte förstår varför brottsoffren skall behöva lida dubbelt genom att samhället inte ens kan se till att utdömda skadestånd förskottas av staten sedan de vunnit laga kraft och sedan de är sakprövade.

I dag kan brottsoffer få vänta i månader och år och ibland aldrig få sitt utdömda skadestånd. Nog måste det väl vara statens ansvar att se till att värna brottsoffren på det här området.

Anf. 108 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! Tiden för mitt huvudanförande tog slut. Därför kommenterade jag inte det som centern tar upp om förskottering av skadestånd.

Det finns utredningar om skadestånd. Vi har en utredning om ideell skada som bereds i departementet. Brottskadereättningen omfattas också av Brottsofferutredningen. Så jag vill nog ändå föreslå att innan vi diskuterar de enskilda bitarna, ytterligare stöd och förändringar när det gäller hjälp till brottsoffer, skall vi invänta utredningen.

Anf. 109 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag skall invänta utredningen. Men jag bekymrar mig ändå för utgången eftersom utskottet inte har velat uttala sig positivt om den inriktning som motionen har, att vi skall värna brottsoffren.

Anf. 110 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Alla vill vi värna brottsoffer. Men det finns för litet resurser för att göra det på det sätt som vi vill.

I detta sammanhang måste jag fråga Birthe Sörestedt varför den här situationen har kunnat uppkomma. Varför har de knappa resurser som finns betalats ut av Brottsoffermyndigheten till en forskare för att kartlägga situationen för brottsoffer i Sverige, när vi i utskottet har tagit initiativ till Justitiedepartementet? Finns det inget samarbete mellan Brottsoffermyndigheten och Justitiedepartementet? Det verkar i detta sammanhang vara ett oerhört slöseri med resurser, som kunde ha gått till kvinnor

Rättsväsendet

*Kriminalvården,
Brottsoffermyndig-
heten, ersättning för
skador på grund av
brott, BRÅ och brotts-
förebyggande arbete*

och brottsofferjourer för deras löpande omkostnader. De arbetar ju för övrigt ideellt.

Det vill jag fråga om.

Anf. 111 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Fru talman! Jag vill svara Kia Andreasson att jag inte har en aning om huruvida Brottsoffermyndigheten tar hänsyn till vad Brottsofferutredningen gör. Jag har inte hört talas om det som Kia Andreasson påstår.

Viktigt är ju att man använder resurser på bästa sätt och att man inte gör dubbelarbete. Så det är bara att beklaga om Brottsoffermyndigheten har betalat ut pengar till en utredning som redan är gjord på annat håll. Det kan vi inte mer än beklaga.

Viktigt är att Brottsofferfondens medel går till olika aktiviteter, forskning, projekt och stöd på olika sätt till brottsofferjourer och deras mycket fina arbete.

Anf. 112 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag vill bara påtala vikten av det som jag har funnit vara litet dåligt, nämligen samarbetet mellan olika myndigheter när man håller på med samma tema. Det gäller Justitiedepartementet, Brottsoffermyndigheten och Brottsförebyggande rådet. Det verkar för mig som om de måste ha tätare kontakter just med tanke på de knappa resurserna. Det är viktigt att vi använder dem på rätt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 december.)

*Rikets styrelse samt
Riksdagens förvalt-
ningskontors årsredo-
visning*

8 § Rikets styrelse samt Riksdagens förvaltningskontors årsredovisning

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1997/98:KU1

Budgetpropositionen – utgiftsområde 1 Rikets styrelse samt Riksdagens förvaltningskontors årsredovisning (prop. 1997/98:1 delvis och redog. 1996/97:RFK1)

Anf. 113 BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Folkpartiet vill ha en helt annan inriktning av politiken i vårt land än Socialdemokraterna. Fler människor måste få en möjlighet att försörja sig genom ett jobb. Men antalet jobb minskar i Sverige. 55 000 personer färre har jobb i dag jämfört med september månad i år. Det är ett jättelikt skandalartat misslyckande för regeringen och för socialdemokraterna. Och det är ett jättelikt misslyckande för Sverige. Färre kan försörjas genom eget arbete, och vi blir därigenom fattigare. Vi får färre skattebetalare, och det leder i sin tur till att pengarna inte räcker till att betala den vård och omsorg och den skola vi behöver och vill ha. Folkpartiets budgetförslag har temat jobb, vård och skola och innebär sänkta skatter för företagande och tillväxt och utgiftsökningar framför allt

när det gäller vård och omsorg men också för utbildning, miljö och rätts-säkerhet.

Vi har dock inte fått stöd i denna huvuduppläggning från majoriteten i riksdagen, Socialdemokraterna och Centerpartiet. Beslutet om ramarna här i riksdagen tidigare i höst har en helt annan inriktning, något som fortsatt kommer att försvaga Sveriges växtkraft och fortsatt kommer att lämna stora delar av vår befolkning utan egen förvärvsinkomst.

Eftersom vår uppläggning inte har vunnit riksdagens gillande, anser vi det meningslöst att delta i den vidare behandlingen av budgeten. För att finansiera de ökade satsningarna på jobben, vården och skolan har vi ett antal förslag till neddragningar av utgifter, så även inom utgiftsområde 1, men det finns naturligtvis ingen anledning att vidhålla dessa besparingar, eftersom de inte kommer att gå till det som vi vill satsa på. Vårt budgetalternativ är en helhet.

Vi kommer alltså att avstå från att delta i detaljbesluten om budgeten för rikets styrelse.

I och med den nya budgetprocessen har det blivit tydligt att det är en bestämd politisk majoritet som styr och som har hela makten över budgeten. Några koalitioner i enskilda frågor över blockgränsen mellan regering och opposition går inte att åstadkomma. Det ändrar i ett slag det politiska arbetet här i riksdagen. Majoriteten har själv i varje detalj beslutat om budgeten, och det innebär också att den har tagit på sig hela ansvaret för den statliga verksamheten. Det innebär att oppositionen har att hårdhänt granska hur utfallet blir.

Majoriteten måste ju tro på att de beslut den fattar skall åstadkomma det bästa möjliga i alla avseenden. Om besluten inte leder till det, måste de ansvariga ställas till svars. Regeringen och dess stödparti står därmed för *input*, dvs. produktionsresurserna, och oppositionens uppgift blir att granska *output*, dvs. om resultatet av verksamheten blir det önskade. Det är min förhoppning och tro att den utvärdering och granskning som det har talats om i så många år nu äntligen kan bli ett normalt och omfattande inslag i riksdagens arbete.

Folkpartiet hade i sin motion föreslagit en neddragning med 300 miljoner kronor på presstödet och att riksdagen skulle ta tillbaka den höjning av partistödet med 30 miljoner som genomfördes 1997.

Fru talman! Jag tycker att det var utmanande att riksdagen beviljade partierna ytterligare 30 miljoner kronor förra hösten samtidigt som folk gick utan jobb och vården och skolan var i kris. Vad är det egentligen för värderingar som ligger bakom en sådan prioritering? Samtliga partier i konstitutionsutskottet utom Centerpartiet och Socialdemokraterna vill sänka partistödet.

Förr i tiden gällde att regeringen förhandlade med övriga partier om förändringar i partistödet, men den traditionen är nu bortblåst. Här kör man på som man vill. Sossarna måste ha mer pengar i valkassan, och då körs oppositionen över. Maktinnehavet skall försvaras till varje pris. Man räknar väl lugnt med att väljarna skall ha glömt till valet. Intresset att höja partistödet står i bjärt kontrast till ointresset att skapa etiska regler för hur finansieringen av de personvalskampanjer som kommer att bli vanliga i framtiden med det nya valsystemet sker. Skall det behöva hända olyckor innan majoriteten reagerar?

Prot. 1997/98:42
8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Om traditionen kastats på sophögen när det gäller förändringar i parti-stödet, står sig däremot traditionen från tidigare år när det gäller behandlingen av presstödet i utskottet. Det finns ingen fråga i konstitutionsutskottet där presstödsparterna vågar ta så många egna initiativ som just i presstödsfrågor. Nästan varje år som jag minns har Socialdemokraterna och Centerpartiet i utskottet antingen tagit egna initiativ att höja presstödet utöver regeringens förslag, beslutat om ändring av någon detalj i reglerna för presstödet eller givit regeringen till känna att man vill ha någon ändring i framtiden i regelverket. Det är bl.a. därför som presstödsreglerna är så många och krångliga.

Så fort någon centerpartist eller socialdemokrat ser någon marginell möjlighet att öka stödet för de egna tidningarna skriver man en motion, och chansen att man får igenom sitt förslag är stor. Så har skett även i år. Utskottets majoritet har inte mindre än fyra tillkännagivanden till regeringen om önskemål om ändringar i regelverket. Ursprunget till tillkännagivandena är en centermotion. Det som inte hanns med i förhandlingarna om budgeten mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet rättas nu till.

Fru talman! Jag ser fram emot att någon forskare skall gå igenom presstödet behandling här i riksdagen. Det skulle vara intressant att få empiriskt stöd för att det är intressepolitiken som talar här. Bostadspolitik och jordbrukspolitik har fått sin genomlysning; presstödet återstår.

Jag har gjort vad jag har kunnat för att vi skulle få en ordentlig utvärdering av presstödet. Jag tillsatte, i den borgerliga regeringen, en utredning i oktober 1993 med breda direktiv att granska pressens förändrade roll i det helt nya medielandskapet. Det började bra med en vetenskaplig analys av en expertgrupp. Den kom fram med mycket intressanta uppgifter. Men när Bertil Fiskesjö och Kurt Ove Johansson tog vid och skulle dra slutsatser var det stopp. Av hela utredningen bidde en tumme. Allt skulle bli vid det gamla.

Under snart 30 år har presstödet haft i stort sett samma inriktning. Att hela medielandskapet är förändrat och att tidningarna inte har samma partikoppling som för 30 år sedan spelar ingen roll för intressepartierna. Varje nytt initiativ till nya dagstidningar motarbetas, och den gamla tidningsstrukturen försvaras till varje pris. Det är uppseendeväckande att under alla sparkampanjer här i riksdagen under de gångna socialdemokratiska åren är det ett anslag som har lämnats i fred: presstödet.

Fru talman! Det måste bli en ändring.

Anf. 114 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Först vill jag tacka Birgit Friggebo för det arbete hon har lagt ned som ordförande i KU och som en stimulerande debattör i den här kammaren.

Om regeringens budgetarbete i allmänhet och den framgångsrika saneringen av statens finanser kan mycket positivt sägas. Jag skall inte ge mig in i en allmän ekonomisk debatt och dra in arbetslösheten här, men jag kan bara erinra om våren 1994, när statens ekonomi befann sig i fritt fall och finansministern hette Anne Wibble och var folktoppartist.

KU:s betänkande behandlar budgetpropositionens utgiftsområde 1, Rikets styrelse och Riksdagens förvaltningskontors årsredovisning. Det budgetavsnitt vi nu diskuterar kännetecknas av stramhet, och anslagsposterna är väl avvägda. Utskottet riktar dock kritik mot att myndigheten

Regeringskansliet inte korrekt beräknar sitt utgiftsbehov utan att underskottet får täckas av anslagssparande från Utrikesförvaltningen.

Jag vill redan nu yrka avslag på de fyra reservationerna, och jag skall något kommentera de särskilda yrkanden som fogats till betänkandet. Moderaterna och folkpartiledamöterna förklarar att eftersom respektive partiets budgetförslag inte antas i dess helhet fullföljer de inte sina anslagsyrkanden, som i detta fall innebär nedskärningar.

Att ett oppositionsparti skulle få hela sitt budgetförslag antaget ligger så långt från möjligheternas gräns som tänkas kan, särskilt i det stabila politiska läge som för närvarande råder i vårt land. Birgit Friggebo sade att Folkpartiet skulle ta hela det ekonomiska ansvaret för den statliga verksamheten. Jag anser kanske att det för närvarande sköts bäst i oppositionsform.

Både Birgit Friggebo och Birger Hagård har argumenterat för sina nedskärningar. Med särskild kraft har Birgit Friggebo nu talat om presstödet, som hon vill avskaffa på sikt. Men varken hon eller Birger Hagård reserverar sig mot regeringens förslag. Det tycker jag ger ett väldigt egendomligt och halvhjärtat intryck. Jag misstänker att taktiken inför valet är att inte stöta sig med några s.k. särintressen utan ligga väldigt lågt. Vad som står i särskilda yrkanden refereras väldigt sällan i pressen.

Folkpartiet vill minska stödet som föreslås till de politiska partierna med 30 miljoner. Det nämns i det särskilda yttrandet. Jag vill erinra om att det är en gammal trätofråga. De 30 miljonerna lades till i föregående års budget. Det innebar att man då återställde anslaget till den ursprungliga nivån.

Vi hävdade då och vi hävdar nu att de politiska partierna har fått ett ytterligare val att handskas med, och det är valet till EU-parlamentet. Nästa års riksdagsval har för första gången i historien inslag av personval. Ingen kan naturligtvis förutsäga hur mycket pengar som kandidaterna sponsras med eller tar ur egen ficka.

Birgit Friggebo har här en poäng när hon efterlyser etiska regler för hur man redovisar varifrån man har fått medel till sin valkampanj. Där stöder jag henne. Men partierna själva behöver naturligtvis också stöd för valarbetet, för det vanliga informationsarbetet och för mötesverksamheten.

Dessutom behöver partierna ta sig en ordentlig funderare på hur man skall nå ut till och attrahera nya medlemmar. Engagerade och upplysta medborgare gagnar både vår demokrati och vårt land. De gängse politiska partierna har en stor uppgift när det gäller att motarbeta populistiska strömningar med odemokratiska inslag som lätt kan attrahera vilsna själar. Stödet till de politiska partierna har ett gott ändamål.

En bred utskottsmajoritet står bakom presstödsanslaget. Eftersom det inte utnyttjas fullt ut till följd av att många stödberättigade tidningars upplagor minskar skall ett tillfälligt driftstöd införas 1997–1998 inom ramen för ett oförändrat anslag. Utskottet gör alltså inte någon beställning på nya pengar, vilket Birgit Friggebo antydde i sitt anförande.

Vi menar att presstödet är en nödvändig del i en mediepolitik som syftar till att upprätthålla mångfald i svensk press. Lokala och regionala dagstidningar – och gärna uppstickare i branschen för att hindra mono-

Prot. 1997/98:42

8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

poltendenser – är av utomordentlig betydelse för en fri och allsidig bevakning i hela landet. Många av dessa tidningar får presstödet.

Landets kommuner har ålagts alltför många uppgifter av vikt för den enskilde medborgaren, såsom omsorg och vård av barn och gamla och undervisning, bara för att nämna några områden. Lokalpressen fyller en viktig funktion för att bevaka att kommunpolitikerna sköter sina uppgifter och att invånarna får komma till tals.

Det måste finnas forum för kritik och debatt även ute i landet och även i glesbygd i angelägna frågor nära medborgarna. Alla åsikter och debatter behöver inte skötas av de två dagstidningarna i Stockholm. Åsiktsfriheten och demokratin ökar om fler röster hörs i pressen. Det kan ingen bestrida.

Ett antal motionärer har påtalat vad de upplever som brister i presstödet. Det gäller om ifall tidningar som hamnar under kvalifikationsgränsen för stöd skall räddas, ifall lösnummer och gratisutdelning skall kunna räknas in i kvalifikationsupplagan, hur driftstödet skall kunna ändras och hur man skall kunna lösa problemet med att endagarstidningar skall kunna ingå i samdistributionen enligt lika-pris-principen. Utskottet anser att dessa frågor bör prövas i ett lämpligt framtida sammanhang. I klartext betyder det i en framtida pressutredning som kan komma att tillsättas efter valet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 115 BIRGIT FRIGGEBO (fp) replik:

Fru talman! Jag har inte antytt att det kommer att bli några nya pengar totalt sett till presstödet. Däremot har jag sagt att Socialdemokraterna och Centern vill ha nya ytterligare förmånliga regler på fyra olika punkter.

Det är intressant att notera att det blir litet pengar över i presstödsanslaget. Då måste de användas fullt ut till att stödja varje tidning med litet fler kronor än vad man har gjort tidigare. Min fråga är: Vad är det för värdering och prioritering som ligger bakom ett sådant beslut?

Här har vi kris i vården, våra barn får inte en bra skolutbildning, och sysselsättningen minskar dag från dag. Bara på ett par månader har antalet jobb i Sverige minskat med 55 000. Men man skall ändå spreta ut mer pengar till varje tidning via presstödet. Det går inte att diskutera enskilda budgetdetaljer utan att ta med helheten.

Catarina Rönning säger att yttrandefriheten och mångfalden är så väldigt viktig, och därför skall vi ha presstödet. På 13 orter finns det andra-tidningar. På 57 andra orter finns det bara en tidning. Innebär inte det, med Catarina Rönning's värdering, att vi nästan inte har någon yttrandefrihet i vårt land, eftersom en så betydande majoritet av våra orter bara har en enda tidning? Syftet med presstödet är ju att se till att vi också kan ha andratidningar. Har då inte presstödet misslyckats?

Tekniken att Folkpartiet har ett särskilt yttrande är naturligtvis inte någon taktik i mening att ligga lågt. Jag står för våra åsikter och är beredd att gå ut på gator och torg för att försvara de åsikterna. I framtiden blir det mina partikamrater som kommer att göra det.

Catarina Rönning har inte förstått att det är systemet som förhindrar oss att reservera oss för utgiftsposter där vi vill ha en ökning, dvs. skolan, vården, omsorgen och jobben. I paritet med det reserverar vi oss inte heller för utgiftsminskningar.

Anf. 116 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Birgit Friggebo gör en väldigt egendomlig jämförelse. Hon talar om vård, arbetslöshet och jag vet inte vilka olyckor som drabbat svenska folket. Detta sätter hon i motsatsställning till det skäligen blygsamma presstödet och till att man, om stödet inte utnyttjas till följd av att upplagorna har gått ned för vissa tidningar, lägger resterande pengar upp till anslagets storlek på ett driftsstöd. Man kan inte göra sådana hårresande jämförelser i fråga om summors storlek som Birgit Friggebo gör.

Anf. 117 BIRGIT FRIGGEBO (fp) replik:

Fru talman! Det handlar kanske inte i första hand om pengarnas storlek. Det handlar om de värderingar som ligger bakom de prioriteringar som socialdemokrater och centerpartister gör. Man ser till att de egna tidningarna och de egna partierna hålls skadeslösa samtidigt som betydande sektorer i vårt samhälle, som berör svenska medborgare på djupet i deras vardag, tillåts raseras.

Det mest uppseendeväckande är att vi har en minskande sysselsättning, vilket betyder att vi får in mindre pengar i skatt att satsa på sådant vi finner angeläget. Catarina Rönnung tycker att det är väldigt angeläget med presstödet. Jag tycker att det är mindre angeläget och gör en annan värdering.

Hela grunden för att vi skall kunna anslå pengar till angelägna reformer är ju att människor arbetar så att det blir produktionsresurser i samhället. Men från månad till månad sjunker sysselsättningen stadigt, och minskningen har varit dramatisk under senare tid. Det är prioriteringen av vad man tycker är viktigt som avgör vad partierna står för.

Catarina Rönnung sade tidigare att Folkpartiet hade hela ansvaret. Nej, med det nya budgetsystemet är det den majoritet som beslutar om ramarna och sedan om detaljerna har hela ansvaret för hela den statliga verksamheten. Tidigare har oppositionen haft ett medansvar, därför att man i vissa frågor kunnat kohandla, åstadkomma uppgörelser och kompromisser. Men så är det inte längre. Därför är det min förhoppning att riksdagen i framtiden skall ägna sig mycket mer åt granskning och utvärdering av verksamheter där majoriteten har makten och även hela ansvaret.

Anf. 118 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Birgit Friggebo även fortsättningsvis tar till väldiga brösttoner och drar in arbetslösheten i sammanhanget som rör det skäligen blygsamma presstödet. Vi har lyckats sanera budgeten och få Sveriges statsekonomi på fötter, och det tycker jag att vi skall ha en eloge för.

Naturligtvis är det viktigt att man kan ha lokala tidningar ute i landet och att man kan ha tidningar med olika politisk färg, såväl centertidningar, kd-tidningar och socialdemokratiska tidningar som andra tidningar. Då får vi en vital debatt även ute i landet och så långt det sig göra låter en debatt i glesbygdsområden och delar av samhället där det är svårt att få någon större prenumerantstock.

Det är klart att detta är viktigt för vitaliteten i vår demokrati, för att kommunpolitikerna skall sköta sig och för att man skall kunna vända sig till en tidning för att göra sina åsikter hörda. Presstödet är behövligt, och majoriteten av partierna här i riksdagen vill slå vakt om andratidningarnas och de små tidningarnas rätt att existera på tämligen rimliga villkor.

Anf. 119 BIRGER HAGÅRD (m):

Fru talman! Den nya budgetprocessen som vi nu upplever har medfört åtskilliga nyordningar. Det är naturligtvis precis som Birgit Friggebo har sagt, nämligen att man måste se till helheten. Man kan alltså inte bryta ut vissa speciella områden och företa särskilda åtgärder där.

Läget är att riksdagsmajoriteten den 20 november fastställde de ekonomiska ramarna för de olika utgiftsområdena som föreslagits av socialdemokraterna och centerpartisterna för 1998. Dessutom gjordes en preliminär fördelning för år 1999 och 2000. Där står vi alltså. Vi accepterar inte de resultat som kom fram genom denna uppgörelse och kan inte ställa oss bakom riksdagens helhetsbeslut, eftersom det är en helt annan politik än den vi vill föra.

Vi vill se till att skapa förutsättningar för en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle. Vi vill också skapa förutsättningar för att råda bot på den eländiga massarbetslöshet som Birgit Friggebo berörde tidigare. Vi vill ha en politik som går från subventioner och bidrag till framför allt skattesänkningar, främst för låg- och medelinkomsttagarna. Vi har för närvarande ett skattetryck i landet som är olidligt. Det är det högsta i världen. Man möter ingen som inte känner att detta är någonting av det värsta och något som skapar förtvivlade situationer i många hem. Vi vill lätta på skatteoket för att därmed också kunna ge människorna en större frihet.

Vårt förslag till ekonomisk ram för utgiftsområde 1 är 397 miljoner kronor lägre än det som föreslagits av socialdemokrater och centerpartister. Majoriteten är alltså av en annan mening, och vi har bara att rätta oss därefter. Precis som Folkpartiet har vi lagt fram våra synpunkter i ett särskilt yttrande. Det vore fullständigt meningslöst att göra reservationer på enskilda punkter. Vi kommer alltså inte att delta i besluten om anslagsfördelningen för utgiftsområde 1. Vi har heller inga reservationer att yrka bifall till. Jag kan bara erinra litet om var vi, i likhet med Birgit Friggebo och Folkpartiet, vill göra våra besparingar, nämligen på partistödet och presstödet.

Låt mig påminna om presstödet historia. Både presstödet och partistödet tillkom under 1960-talet, det årtionde då så mycket var villrådigt och då vänsterpopulismen regerade över hela linjen. En presstödsutredning tillsattes 1963. Vad den kom fram till, eller rättare sagt inte kom fram till, blev föremål för en livlig debatt i 1964 års valrörelse.

Utredningsförslaget var vettlöst. Det utgick ifrån att de politiska partierna skulle ha huvudansvaret för pressens utveckling. Så var det naturligtvis inte. Man föreslog att de politiska partierna skulle fördela pengar till de olika tidningarna. Detta förslag gick dessbättre inte igenom, utan i stället tillsattes en ny pressutredning 1967. Den föreslog i huvudsak två saker. Dels skulle en presslånefond inrättas, dels skulle man ha en särskild distributionsrabatt. På detta har man sedan byggt vidare.

Partistödet kom till 1966, och orsaken till det var densamma som när det gällde presstödet. LO, socialdemokraternas mjölkossa framför andra, hade tröttnat på att själv bära ansvaret och ge ut pengar i olika sammanhang. Man fick i stället dra pengar från skattebetalarna, vilket var en bekväm väg att gå. På det sättet har man sedan fortsatt.

Presstödet har spelat ut sin roll. Det är inte alls så att det leder till någon mångfald, som Catarina Rönning stod här och sade. Jag tänker på alla dessa tidningar som knappt når upp till en upplaga av 2 000 exemplar. Det är dyra exemplar – väldigt dyra exemplar. De kostar tiotals kronor styck om man slår ut presstödet.

Vi har fått ett helt nytt mediesamhälle, där TV naturligtvis spelar en väldigt stor roll. Även radio spelar en stor roll, och inte minst den digitala radion kommer att spela en stor roll. Mot denna bakgrund ter det sig minst sagt förlegat att hålla fast vid en så gammal form för stöd och subventioner till framför allt egna partitidningar.

Partistödet är heller ingenting att yvas över. Det finns inte något demokratiskt land i världen där de politiska partierna är så beroende av stöd från det offentliga som i Sverige. Birgit Friggebo talade också om detta. Människor har det besvärligt. De kan inte klara upp sin egen situation där hemma. Vården fallerar och skolan släpar efter. I en sådan situation är det minst sagt utmanande när de politiska partierna lassar på egna subventioner till den egna verksamheten.

Moderata samlingspartiet har föreslagit att presstödet skall avvecklas i två etapper; dels skall man dra ned presstödet under 1998 med 300 miljoner kronor, dels skall resten sedan försvinna under året därefter. I det sammanhanget kan också Presstödsnämnden avskaffas.

Vi moderater har föreslagit att partistödet skall dras ned till en tredjedel av det som föreslagits i budgeten och att man samtidigt skall reformera det eventuella stöd som bör utgå. Man skall också komma ihåg att om man gör de politiska partierna så beroende av det offentliga som man nu har gjort leder det också självfallet till att demokratin indirekt försvagas. Det leder till ett beroende, och beroende är aldrig bra – särskilt inte i politiska sammanhang.

Skall man gå in och diskutera några punkter i detta finns det en punkt som ligger mig rätt varm om hjärtat, nämligen anslagen till hovstaten. Man har att förvalta sådant som är av stor betydelse för vårt kulturella arv. Tänk på alla de föremål som finns i slottets husgerådskammare etc! Frågan är om anslagen räcker. Moderaterna har inget yrkande om detta, men jag tror att det finns all anledning för konstitutionsutskottet, som har försökt följa verksamheten, att återigen ta sig en titt på hur den verkligen ser ut. Ovärderliga föremål får inte skadas eller kanske t.o.m. försvinna.

Fru talman! Till sist vill jag få fört till protokollet ett tack till Birgit Friggebo för den tid som hon har verkat som konstitutionsutskottets ordförande och även för arbetet i andra positioner inom utskottet.

Därmed slutar jag, utan att framställa något yrkande eftersom jag inte har något.

Anf. 120 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Fru talman! Birger Hagård beklagade sig över att skolan och vården blir lidande eftersom vi satsar på presstöd och partistöd bl.a. Jag vill erinra om Moderaternas budgetförslag. Fram till år 2000 ser man där till

att avlöva kommunerna på det statliga stödet på i runda slängar 25 miljarder kronor. Man kan börja gråta över detta moderata budgetförslag i stället för att ställa skolan och vården mot presstödet och stödet till de politiska partierna. Det är rent löjeväckande. 25 miljarder är ganska mycket pengar!

Birger Hagård sade också att det är farligt om de politiska partierna blir beroende av statliga bidrag. De statliga bidragen fördelas rättvist, och det talas öppet och offentligt om hur stora de är. Det är inget smussel bakom kulisserna. Jag vill erinra om att Moderata samlingspartiet en gång i tiden tog emot medel från företag. Det har man slutat med nu. Men det satt långt inne, och någon offentlig redovisning var det väl inte tal om.

Anf. 121 BIRGER HAGÅRD (m) replik:

Fru talman! En osanning blir inte sannare för att den upprepas många gånger. Catarina Rönning har väl precis som vi andra kunnat följa det meningsutbyte som ägt rum mellan Ingela Thalén, som ju fått ta tillbaka sina anklagelser mot Moderata samlingspartiet, och bl.a. Carl Bildt. I själva verket skulle kommunerna få ett ordentligt tillskott i kassan med det moderata budgetförslaget. Den agitationen kan vi väl definitivt avskrika vid det här laget.

Inga stora pengar, säger Catarina Rönning om partistödet. Nej, det är det kanske inte – inte om vi ser på miljardbudgeten som sådan. Då är det naturligtvis inga stora pengar. Men i min barndom fick jag lära mig talesättet: Många bäckar små gör en stor å. I det här fallet måste man naturligtvis på utgiftsområde 1 bidra efter fattig förmåga till att försöka skrapa ihop de pengar som bättre behövs på andra områden.

Tycker inte Catarina Rönning också att det är något principiellt fel när ett politiskt parti blir beroende? Det gäller oavsett det är fråga om att bli beroende av ett eller några få företag eller, som i Socialdemokraternas fall, beroende av Landsorganisationen och vad de olika fackliga organisationerna i sin välvilja kan tänkas vilja bidra med.

Nog finns det åtskilligt att förundra sig över i detta, men inte finns det särskilt mycket principiellt försvar som kan uppåddas för vare sig presstödet eller partistödet.

Anf. 122 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att något politiskt parti i det här landet är beroende av offentliga medel från staten för sin existens. Det skulle möjligtvis vara det parti som åkte ut ur riksdagen – Ny demokrati. Jag vet inte hur det partiets egendomliga ekonomi egentligen ser ut. De partier som finns representerade i riksdagen nu får naturligtvis sina pengar från medlemsavgifter i första hand.

En minskning av statliga medel är alltså plötsligt ingen minskning när Birger Hagård får väva in Ingela Thaléns och Carl Bildts meningsutbyte i debatten. Moderaterna vill dra ned anslaget med 7,55 miljarder kronor 1998, med 9,85 miljarder kronor 1999 och med 7,55 miljarder kronor år 2000. Det får jag till att Moderaterna avlövar kommunerna på runt 25 miljarder kronor. Detta har föranlett en del moderata landstingspolitiker att tycka att Moderata samlingspartiet har en alldeles för kantig och hård profil gentemot åldringsvården. De har vänt sig till Carl Bildt och tyckt

att han inte har skött sig just i denna fråga. Det sätt på vilket Moderaterna har närmat sig kommunerna är alltså en mycket känslig fråga. Moderata samlingspartiet har inte ens sina egna landstingspolitiker och kommunpolitiker med sig fullt ut.

Prot. 1997/98:42
8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 123 BIRGER HAGÅRD (m) replik:

Fru talman! Mig veterligen har inte några politiker, vare sig kommunpolitiker eller landstingspolitiker, inom Moderata samlingspartiet angripit partiets politik. Däremot hade de hoppats att Carl Bildt skulle ha kunnat delta litet mer i debatten på de här områdena. Men han har som bekant haft att skriva en bok om vad som hänt i Bosnien. Inte minst den engelska versionen har tagit åtskillig tid i anspråk för honom.

Sifferexercisen som Catarina Rönnung kör med är faktiskt avskriven vid det här laget. Det var i stället fråga om en 50-miljardersvinst för kommunerna vid det kommande budgetåret.

Jag blir rätt upprörd och rätt förvånad när Catarina Rönnung tror att de politiska partierna i Sverige inte skulle vara beroende av det stöd de får från det offentliga för sin existens. Hon talar om medlemsavgifter. Men medlemsavgiften är ju en loppspott i sammanhanget! Partierna har dessutom inte särskilt många medlemmar kvar. När man på den socialdemokratiska sidan tvingades lägga av med kollektivanslutningen blev det inte så förfärligt många kvar.

De andra partiernas medlemsantal har också minskat. Räkna ut vad det blir: Det blir totalt inte mer än 400 000 människor som är engagerade i politiska partier i landet. Då blir det inte några stora pengar på medlemsavgifterna.

Sanningen är att partierna till 70–80 % är beroende av offentliga medel. Något sådant beroende finns inte i något annat land.

Det brukar heta: Fria partier i fria staters liv. Men frågan är om partierna i Sverige verkligen är fria.

Anf. 124 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Budgeten för rikets styrelse som vi diskuterar i dag är litet speciell vid jämförelse med budgeten i stort. Sett över mandatperioden finns det tydliga skillnader gentemot de generella besparingar och nedskärningar vi har fått se inom väldigt många områden.

Anslagen till riksdagen har ökat kraftigt. Det gäller på flera områden, bl.a. ersättningen till ledamöterna. I år har det i praktiken blivit ett överdrag gentemot budgeten med 10 miljoner kronor.

Samma sak gäller riksdagens förvaltning som har tvingats begära kraftigt ökade anslag för att kunna ha råd att införskaffa lägenheter till ledamöterna.

Partistödet har ökat för 1997, och den ökningen fortsätter i budgeten för 1998.

Anslagen för regeringen har ökat ännu mer. Där överskrider budgeten för 1997 med 17 %. Jag tror att det är unikt i budgeten som helhet. Det finns inget anslag, ingen myndighet eller dylikt som missköter sin budget så till den milda grad som regeringen själv gör. Det verkar inte finnas någon styrelse bland de högsta i riket – som kanske Birger Hagård skulle ha uttryckt sig.

Jag tycker att detta är anmärkningsvärt. Nu har en ny budgetprocess som skall strama upp det hela antagits. Jag tycker att man i stor utsträckning kan ifrågasätta behovet av denna nya budgetprocess. De som verkligen tycks behöva en uppstramning är regeringen – som inte alls klarar sig utan att utvidga sig och öka omfattningen när det gäller tjänstemän och resor och andra kostnader.

Miljöpartiet föreslår just regeringen att lära sig att hushålla litet mer. Man måste gå in för att fungera i den nya budgetprocessen på ett rimligt sätt. Vi föreslår en minskning med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

När det gäller partistödet föreslår vi en minskning på 30 miljoner kronor. Vi föreslår också en minskning på 30 miljoner kronor i ersättningen till ledamöterna.

Till skillnad från Folkpartiet och Moderaterna lägger vi fram dessa förslag i en reservation. Vi tycker också att det är rimligt att rösta om de olika anslagen.

Som Folkpartiet och Moderaterna har framhållit i dagens debatt innebär den nya budgetprocessen att makt i stor utsträckning har flyttat från riksdagen till regeringen. Det går inte att komma bort från den saken. Det är en allvarlig förändring av det svenska politiska systemet.

Birgit Friggebo menar att detta innebär att riksdagen i större utsträckning skall vara ett kontrollerande organ så som det är i många andra parlament där inflytandet över politiken från parlamentets sida inte har varit lika stort. Jag tycker att det är en tråkig utveckling. Nu har vi sett tendensen att makten har flyttat från riksdagen till regeringen inom många områden. Inte minst har EU-medlemskapet fått den konsekvensen. Regeringen har blivit lagstiftande organ och har nu i praktiken ensamt ansvar för budgeten. Jag tror personligen att detta kommer att få ytterligare konsekvenser som vi inte har fått se än.

Mycket talar för att den regering som sitter i dag är den sista minoritetsregeringen i Sverige. Varje politiskt parti med någon anständighet kommer i framtiden att kräva att få sitta med i en regering. Man kommer i längden inte att acceptera att fortsätta att stödja en minoritetsregering, som det politiska system vi har haft tidigare har tillåtit. Det innebär stora förändringar i det politiska systemet i Sverige.

Vi har under decennier haft en lång tradition av minoritetsregeringar där riksdagen har haft ett visst inflytande över den politiska situationen.

Jag skall gå in på vår reservation angående upphandling av miljövänlig el. Två socialdemokratiska ledamöter har väckt en motion som är alldeles utmärkt. Där föreslås att riksdagen skall gå före med att införskaffa miljövänlig el. Det är ett bra förslag. När det nu äntligen finns en majoritet i riksdagen för att påbörja en kärnkraftsavveckling borde det vara naturligt att riksdagen går före med att köpa in miljövänlig el.

Jag vill kraftigt understödja dessa förslag genom att yrka bifall till reservationerna 2 och 3.

Anf. 125 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Jag kan inskränka mig till att i en del avseenden hålla med Peter Eriksson om en del av de saker som har diskuterats här. Det gäller – och det har flera partiföreträdare varit inne på – kritiken av budgetsystemet som numera dessvärre tillämpas och som kraftigt har reduce-

rat riksdagens möjligheter att påverka politiken. Må det i demokratins namn snarast möjligt komma en omprövning och en förändring.

De olika anslagsposterna är egentligen redan satta. Men det går att föreslå anslagsminskningar. Vi i Vänsterpartiet har velat dels ta tillbaka den ökning av partistödet som har ägt rum med 30 miljoner kronor, dels anser vi, med samma argument som Peter Eriksson, att det råder en viss slösaktighet i Regeringskansliet. En sänkning av anslaget till Regeringskansliet är därmed motiverad. Vi har yrkat på ett 50 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen vill ha. Det finns många konkreta exempel på slöseri.

Fru talman! Jag vill emellertid inte utveckla argumenten kring detta då det är sent på dagen och det har varit en lång debatt i andra ämnen. Trots att Birgit Friggebo inte är närvarande på grund av en TV-debatt som hon var tvungen att delta i, vill jag ändå ta tillfället i akt – eftersom det är sista gången med ett KU-ärende där Birgit Friggebo är utskottsordförande – tacka henne för hennes insatser under valperioden.

Hon har varit en skicklig och lyhörd utskottsordförande och en rak och direkt motståndare i många debatter, med en många gånger tankeväckande och stimulerande argumentering. Vi får önska henne lycka till i hennes nya värv.

Anf. 126 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag måste ta en replik på den sista frågeställningen om att Birgit Friggebo har varit en duktig och skicklig ordförande i konstitutionsutskottet. Jag måste säga att jag verkligen kan instämma mycket starkt i detta. Hon har varit en oerhört skicklig ordförande. Det var synd att hon var tvungen att smita i väg nu på slutet, men vi får kanske möjlighet att tacka henne senare. Jag vill ändå till protokollet få infört att jag instämmer i det som alla ledamöter tidigare har sagt i debatten om att Birgit Friggebo har varit mycket kompetent och skicklig som ordförande i vårt eminenta utskott.

Anf. 127 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Peter Eriksson låter som om Miljöpartiet redan hade en fot inne i regeringen. Sista ordet är väl ännu inte sagt i den frågan. Det är tydligen en profilfråga som Miljöpartiet skall gå ut med.

Jag uppskattar att Vänsterpartiet och Miljöpartiet fullföljer sina yrkanden i form av reservationer; det blir mera rejält på det sättet.

Däremot tycker jag att reservationerna andas populism, för att inte tala om det anförande som Peter Eriksson höll, där han talade om den enorma oordning som råder i Regeringskansliet. Från Vänsterns sida pekar man på dyra flygalternativ till Bryssel, julgratifikationer och alltför många politiska tjänstemän. Det verkar som om kvällstidningarnas rubriker har väglett både motionärer och reservant härvidlag.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Prot. 1997/98:42

8 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 128 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! För att göra fru Rönnung ännu mera glad och tillfreds ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1. Den utmärkta reservationen nr 3 om miljövänlig el har Peter Eriksson redan yrkat bifall till.

Jag vill också säga att så fort det är någon som kritiserar regeringsapparaten är standardargumentet från en annars utmärkt politiker som Catarina Rönnung att det andas populism. Jag tycker i och för sig inte att det nedvärderar innehållet i vad man gör om vissa saker blir avslöjade i kvällstidningar eller annan fri press. Vi skall hålla en fri, oberoende och kritisk press under armarna, och det är därför som jag i princip inte är emot att vi har ett presstöd.

Anf. 129 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Tyvärr måste jag vidhålla min idé om att Miljöpartiet och Vänstern i vissa fall leds av populism. Reservation 3 är ingenting annat. Här reserverar de sig trots att man på förvaltningskontorets fastighetsenhet har sagt att man kommer att beakta miljökraven när man upphandlar el nästa gång. Reservationen är ju tillgodosedd. Men det ser väl bra ut för läsaren, eller vad man nu är ute efter. Reservationen är i alla fall ett bra bevis på att man är populistisk.

Anf. 130 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Jag tror att vi får ta en diskussion och definiera vad populism är när vi har mera tid till förfogande.

Det är väldigt lätt för fru Rönnung att säga att det är populism så fort någon är kritisk mot det politiska etablissemanget. Omvänt kommer samma anklagelser om överbud och populism när man försvarar utsatta grupperns intressen. Men när man angriper de välbeställda, eller i det här fallet en byråkrati som har ett övermått av resurser, kommer den anklagelsen inte som ett brev på posten men som en betingad reflex. Vi får kanske höja debattnivån med litet mera fantasi i polemiken framöver.

Anf. 131 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Jag skall bemöta Kenneth Kvist: Jag vågar gå ed på att jag i denna kammare aldrig har fällt ord som överbud och populism när det har gällt att Vänsterpartiet lagt fram förslag till skydd för svaga grupper.

Anf. 132 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! När jag begärde replik tänkte jag att Catarina Rönnung nog hade fällt uttrycket populism därför att vi påpekade att regeringen hade gjort av med väldigt mycket mer pengar än man hade budgeterat och anställt 17 % mer personal. Vi tyckte då att det var rimligt att regeringen bättre höll sig inom de föregivna ramarna och skar ned på de pengarna, eftersom utgifterna ökat med hundratals miljoner den senaste tiden. Jag trodde att det var det som var anledningen till att Catarina Rönnung anklagade Kenneth Kvist och mig så ohyggligt för populism.

Men det visade sig att det inte var det, utan det var detta att vi ville att det skulle införas miljömärkt el som var populism. Catarina Rönnung säger att man redan har lovat detta från förvaltningens sida. Det är inte sant. Det står inte så, utan det står att man "avser att se över möjligheten att beakta miljökrav". Jag undrar om Catarina Rönnung hade läst dåligt innan hon bestämde sig. Det finns ännu möjlighet att ändra sig. Det finns en möjlighet att ställa sig upp i talarstolen och säga att det inte var som hon trodde, utan att det är en bra reservation när hon tittar mera noggrant på den och att hon kan rösta på den. Vi har omröstningen i morgon. Gör det, Catarina Rönnung!

Anf. 133 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! För mig är det till fyllest när fastighetskontoret har sagt att man skall beakta att det är viktigt att ta in miljökravet i bilden när man upphandlar el. Dessutom kan man ganska lätt omförhandla sin el, och uppsägnings tiden är kort i detta fall.

Jag skall också erinra Peter Eriksson om att hela utskottet kritiserar Regeringskansliet för att man inte har skött anslaget ordentligt utan har sett till att underskottet skall täckas av ett annat anslag. Vi säger helt klart att det inte är i linje med den nya budgetprincipens idé att göra så. Peter Eriksson låter väldigt yvig när han talar om vilka gräsliga missförhållanden som finns i Regeringskansliet. Han borde kanske komma ned till verklighetens grund.

Anf. 134 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Allvarligt talat skulle vi aldrig ha kommit till rätta med budgetunderskottet på 200 miljarder om alla hade betett sig på det sättet och gjort sådana överskridanden. Då skulle vi ha fortsatt med den typen av enorma underskott och upplåning av staten. Men lyckligtvis har inte alla betett sig så illa som regeringen har gjort på det här området.

När det gäller frågan om miljömärkt el tycker jag ändå att den skrivning som finns i betänkandet är till intet förpliktande.

Om man vill ha en förändring till stånd och få till ett beslut som innebär att riksdagen går före på detta område och satsar på miljömärkt el skall man nog yrka bifall till reservationen.

Anf. 135 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! Jag vill erinra om att Peter Eriksson talar om den regering som har lyckats med ett hästjobb. Man har sanerat statens budget på åtskilliga miljarder. Det skall man ha en eloge för. Det är samma regering som Peter Eriksson talar om, men Regeringskansliet är någon sorts rättbo med hans vokabulär.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Utrikesutskottets betänkanden
1997/98:UU1 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell sam-
verkan
1997/98:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 december

1997/98:238 av *Marianne Andersson* (c) till näringsministern
Turism

1997/98:239 av *Per Lager* (mp) till försvarsministern
Gasledning och säkerhetspolitik

1997/98:240 av *Per Lager* (mp) till näringsministern
Naturgas och ekologisk hållbarhet

1997/98:241 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Kemikalieutsläpp från oljeriggar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 december.

11 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att följande skriftliga svar på fråga inkommit

den 8 december

1997/98:175 av *Sten Tolgfors* (m) till arbetsmarknadsministern
EU:s sysselsättningspolitik

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 december.

12 § Kammaren åtskildes kl. 17.10.

Prot. 1997/98:42
8 december

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.om. 7 § anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 70 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 106 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

***Fel! Okänt
växelargument.***

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om plan för kammarens sammanträden	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Meddelande om fördröjt svar på interpellation.....	1
5 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
6 § Förnyad bordläggning	2
7 § Rättsväsendet	2
Justitieutskottets betänkande 1997/98:JuU1	2
<i>Riktlinjer för kriminalpolitiken samt rättshjälpskostnader, Rätts- medicinalverket och Gentekniknämnden</i>	<i>2</i>
Anf. 1 GUN HELLSVIK (m).....	2
Anf. 2 INGBRITT IRHAMMAR (c)	5
Anf. 3 GUN HELLSVIK (m) replik.....	6
Anf. 4 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	7
Anf. 5 GUN HELLSVIK (m) replik.....	7
Anf. 6 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	7
Anf. 7 SIW PERSSON (fp).....	8
Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v).....	9
Anf. 9 KIA ANDREASSON (mp)	11
Anf. 10 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	14
Anf. 11 LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	15
Anf. 12 GUN HELLSVIK (m) replik.....	18
Anf. 13 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	18
Anf. 14 GUN HELLSVIK (m) replik.....	19
Anf. 15 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	19
Anf. 16 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	19
Anf. 17 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	20
Anf. 18 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	20
Anf. 19 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	20
Anf. 20 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	21
Anf. 21 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	21
Anf. 22 KIA ANDREASSON (mp) replik	21
Anf. 23 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	22
Anf. 24 KIA ANDREASSON (mp) replik	22
Anf. 25 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	22
Anf. 26 KIA ANDREASSON (mp) replik	22
<i>Polisen, åklagarväsendet, domstolarna och kronofogdemyndig- heterna.....</i>	<i>23</i>
Anf. 27 ANDERS G HÖGMARK (m).....	23
Anf. 28 INGBRITT IRHAMMAR (c)	26
Anf. 29 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	28
Anf. 30 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	29
Anf. 31 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	29
Anf. 32 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	30

Anf. 33	SIW PERSSON (fp)	30
Anf. 34	ALICE ÅSTRÖM (v)	33
Anf. 35	KIA ANDREASSON (mp)	35
Anf. 36	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	38
Anf. 37	KIA ANDREASSON (mp) replik	39
Anf. 38	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	39
Anf. 39	KIA ANDREASSON (mp) replik	39
Anf. 40	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	39
Anf. 41	FÖRSTE VICE TALMANNEN	42
Anf. 42	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	42
Anf. 43	FÖRSTE VICE TALMANNEN	42
Anf. 44	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	42
Anf. 45	GÖRAN MAGNUSSON (s)	42
Anf. 46	INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	44
Anf. 47	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	45
Anf. 48	INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	45
Anf. 49	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	46
Anf. 50	KIA ANDREASSON (mp) replik	46
Anf. 51	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	46
Anf. 52	KIA ANDREASSON (mp) replik	47
Anf. 53	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	47
Anf. 54	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	48
Anf. 55	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	48
Anf. 56	FÖRSTE VICE TALMANNEN	49
Anf. 57	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	49
Anf. 58	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	49
Anf. 59	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	49
Anf. 60	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	50
Anf. 61	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	50
Anf. 62	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	50
Anf. 63	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	51
Anf. 64	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	51
Anf. 65	GÖTHE KNUTSON (m)	51
Anf. 66	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	53
Anf. 67	GÖTHE KNUTSON (m) replik	54
Anf. 68	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	54
Anf. 69	GÖTHE KNUTSON (m) replik	55
Anf. 70	JEPPE JOHNSSON (m)	55
Anf. 71	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	57
Anf. 72	JEPPE JOHNSSON (m) replik	58
Anf. 73	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	59
Anf. 74	JEPPE JOHNSSON (m) replik	59
Anf. 75	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	60
Anf. 76	JEPPE JOHNSSON (m) replik	60
Anf. 77	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	60
Anf. 78	JEPPE JOHNSSON (m) replik	60
Anf. 79	KIA ANDREASSON (mp) replik	61
Anf. 80	JEPPE JOHNSSON (m) replik	61
Anf. 81	KIA ANDREASSON (mp) replik	62

Anf. 82 JEPPE JOHNSSON (m) replik	62
Anf. 83 ANITA JOHANSSON (s).....	62
Anf. 84 JEPPE JOHNSSON (m) replik	63
Anf. 85 ANITA JOHANSSON (s) replik.....	64
Anf. 86 JEPPE JOHNSSON (m) replik	64
Anf. 87 ANITA JOHANSSON (s) replik.....	64
Anf. 88 JEPPE JOHNSSON (m) replik	64
<i>Kriminalvården, Brottsoffermyndigheten, ersättning för skador på grund av brott, BRÅ och brottsförebyggande arbete.....</i>	<i>65</i>
Anf. 89 GÖTHE KNUTSON (m)	65
Anf. 90 INGBRITT IRHAMMAR (c)	67
Anf. 91 SIW PERSSON (fp).....	69
Anf. 92 ALICE ÅSTRÖM (v).....	71
Anf. 93 KIA ANDREASSON (mp)	73
Anf. 94 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	75
Anf. 95 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	76
Anf. 96 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	77
Anf. 97 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	77
Anf. 98 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	77
Anf. 99 ALICE ÅSTRÖM (v).....	80
Anf. 100 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	80
Anf. 101 ALICE ÅSTRÖM (v).....	81
Anf. 102 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	81
Anf. 103 GÖTHE KNUTSON (m)	81
Anf. 104 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	82
Anf. 105 GÖTHE KNUTSON (m)	82
Anf. 106 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	82
Anf. 107 INGBRITT IRHAMMAR (c)	83
Anf. 108 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	83
Anf. 109 INGBRITT IRHAMMAR (c)	83
Anf. 110 KIA ANDREASSON (mp)	83
Anf. 111 BIRTHE SÖRESTEDT (s)	84
Anf. 112 KIA ANDREASSON (mp)	84
(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	84
8 § Rikets styrelse samt Riksdagens förvaltningskontors årsredovisning	84
Konstitutionsutskottets betänkande 1997/98:KU1	84
Anf. 113 BIRGIT FRIGGEBO (fp)	84
Anf. 114 CATARINA RÖNNUNG (s)	86
Anf. 115 BIRGIT FRIGGEBO (fp) replik	88
Anf. 116 CATARINA RÖNNUNG (s) replik.....	89
Anf. 117 BIRGIT FRIGGEBO (fp) replik	89
Anf. 118 CATARINA RÖNNUNG (s) replik.....	89
Anf. 119 BIRGER HAGÅRD (m)	90
Anf. 120 CATARINA RÖNNUNG (s) replik.....	91
Anf. 121 BIRGER HAGÅRD (m) replik	92
Anf. 122 CATARINA RÖNNUNG (s) replik.....	92
Anf. 123 BIRGER HAGÅRD (m) replik	93

Anf. 124 PETER ERIKSSON (mp).....	93	Prot. 1997/98:42
Anf. 125 KENNETH KVIST (v).....	94	8 december
Anf. 126 PETER ERIKSSON (mp) replik	95	
Anf. 127 CATARINA RÖNNUNG (s)	95	
Anf. 128 KENNETH KVIST (v).....	96	
Anf. 129 CATARINA RÖNNUNG (s)	96	
Anf. 130 KENNETH KVIST (v).....	96	
Anf. 131 CATARINA RÖNNUNG (s)	96	
Anf. 132 PETER ERIKSSON (mp).....	96	
Anf. 133 CATARINA RÖNNUNG (s)	97	
Anf. 134 PETER ERIKSSON (mp).....	97	
Anf. 135 CATARINA RÖNNUNG (s)	97	
(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	97	
9 § Bordläggning.....	98	
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	98	
11 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	98	
12 § Kammarén åtskildes kl. 17.10.....	99	

Gotab, Stockholm 1998